

คัมภีร์อายตনยมกและธาตุยมก

รจนาโดย

พระสัทธัมมโชติกเถระ ธัมมาจริยะ

ชั้นมหาอภิธรรมิกะโท

ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอภิธรรมบัณฑิต(ป.อบ.)

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คัมภีร์อายตনยมกและธาตุยมก

รจนาโดย

พระสัทธัมมโชติกเถระ ฐัมมาจริยะ

ชั้นมหาอาภิธรรมิกะโท

ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอภิธรรมบัณฑิต(ป.อบ.)

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิสัทธัมมโชติกะ

วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ)

คัมภีร์อายุตนิยมกและชาตุมก

เจ้าของ : มุลนิธิสัทธัมมโชติกะ
พิมพ์ครั้งที่ ๕ : ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗
จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม
ที่ปรึกษา : พระศรีคัมภีรญาณ รศ.ดร. พระสุธีวรญาณ รศ.ดร.
พระสุธีธรรมานุวัตร ผศ.ดร.
พระครูธรรมธรรสมนต์ นนทิโก อัครมหาบัณฑิต
พระมหาอำนาจ วิสุทโธ คุณหญิงสมปอง วรรณิสสร
นางคารา กมลასน์ ณ อรุณยา นางสุลิมาศ สุทธิสัมพันธ์
ตรวจทาน : พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล นายจำรูญ ธรรมดา
เรียงพิมพ์คอมพิวเตอร์ : พระสุรัชย์ ปณฺฑิตธมโม
อาจารย์พิชยุตม์ ต้นไพโรจน์

(สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ)

พิมพ์ที่ หจก. ทิพยวิสุทธิ

๒๔๐/๑๒๗-๑๒๘ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร : ๐-๒๔๑๒-๗๖๐๗, ๐-๒๔๑๒-๗๖๐๘, ๐-๒๔๑๒-๕๐๗๐

โทรสาร : ๐-๒๔๑๒-๗๖๑๐

นายวิสุทธิ อัมไพรวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๕๗

พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ
พระบูรพาจารย์ แห่งอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ริเริ่มก่อตั้งมูลนิธิสัทธัมมโชติกะ

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๔
เป็นปีที่ ๖๒ แห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระภูมิพลมหาราช รัชกาลที่ ๙

หนังสือคัมภีร์อายตนยวมกและธาตุยวมกนี้ เป็นผลงานทางวิชาการของพระสัทธัมมโชติกเถระ ฐัมมาจริยะ พระเถระผู้เชี่ยวชาญทางพระอภิธรรมปิฎกชาวเมียนมาร์ ที่คณะอภิธรรมบัณฑิตซึ่งมีคุณถวิล อภัยภูมินารท เป็นประธาน ได้ศึกษาและบันทึกคำบรรยายของท่านไว้ เพื่อใช้เป็นคู่มือศึกษาคัมภีร์อายตนยวมกและธาตุยวมก ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ ๖ เรียกว่า ยวมกปกรณ์ ในพระอภิธรรมปิฎก ๗ คัมภีร์

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มจร ได้ใช้หนังสือนี้เป็นคู่มือศึกษาพระอภิธรรมชั้นมหาอภิธรรมิกะโท ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอภิธรรมบัณฑิต(ป.อบ.) อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้หมดลงแล้ว คณะกรรมการมูลนิธิสัทธัมมโชติกะและฝ่ายวางแผนและวิชาการ จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อให้นักศึกษาพระอภิธรรมและผู้สนใจทั่วไปไปใช้ศึกษาค้นคว้าโดยสะดวก

ขอขอบคุณในเมตตาคุณและกรุณาคุณของพระสัทธัมมโชติกเถระ ฐัมมาจริยะ ผู้รจนานี้หนังสือคัมภีร์อายตนยวมกและธาตุยวมก และขออนุโมทนากับมูลนิธิสัทธัมมโชติกะผู้จัดพิมพ์ คุณถวิล อภัยภูมินารท และคณะ ตลอดจนท่านที่บริจาคปัจจัยอุปถัมภ์การพิมพ์ และขอบคุณนายจำรูญ ธรรมดา ศาสนธชฐัมมาจริยะ หัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิชาการ พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล ศาสนธชฐัมมาจริยะ เจ้าหน้าที่ของอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย พระสุรชัย ปณฺฑิตธมฺโม อาจารย์พิชยุตม์ ดันไพโรจน์ ผู้ตรวจทานและพิสูจน์อักษร

ขอผลานิสงส์ใดๆ อันจะพึงเกิดจากการสร้างหนังสือนี้ ขอผลานิสงส์นั้นๆ จงได้บังเกิดเป็นพละปัจจัยอำนวยการผลดีบันดาลให้ทุกท่าน จงมีความสุขความเจริญ ถึงพร้อมด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดสามารถรู้แจ้งเห็นจริงในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้บรรลุอมตธรรมเข้าถึงพระนิพพานตามปรารถนาจงทุกประการเทอญฯ

(พระมหาอานวย วิสุทฺโธ)

ผู้อำนวยการอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

(ตรงกับวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก)

มูลนิธิสัทธรรมโชติกะ

มูลนิธิจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้พุทธบริษัทมีความรู้ความเข้าใจพระอภิธรรมปิฎก
๒. เพื่อเป็นการรักษาพระปริยัติศาสนาส่วนของพระอภิธรรมปิฎกให้คงอยู่สืบต่อไป
๓. เพื่อให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจในปรมัตถธรรมอันเป็นสถานะที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน
๔. เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ความสามารถศึกษาเชื่อมโยงกับพระสูตรตันตปิฎก และพระวินัยปิฎกที่มีความสัมพันธ์กันไม่ขัดแย้งกันและเกื้อกูลกัน
๕. เพื่อประโยชน์แก่ผู้ศึกษาที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
๖. เพื่อเสริมสร้างศรัทธาและปัญญาของผู้ศึกษาให้มั่นคงในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ขึ้นไป

ขอเชิญท่านผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคตั้งทุน เพิ่มทุนมูลนิธิเป็นเจ้าภาพพิมพ์หนังสือ และบริจาคบำรุงทั่วไป ตามศรัทธา

โดยท่านสามารถติดต่อบริจาคได้ที่ มูลนิธิสัทธรรมโชติกะ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ อ.มหาราช ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐ โทร. ๐-๒๒๒๔-๓๘๔๓ Fax. ๐-๒๒๒๓-๖๑๐๑ หรือธนาคารดีลิ่งจ่ายไปรษณีย์หน้าพระลาน ในนาม นางสาวนวลจันทร์ เปรมกิจ

๖ คำชี้แจง ในการพิมพ์ครั้งที่ ๔

เนื่องจากคัมภีร์อายุตนยมกและธาตุยมกได้หมดลงอีกวาระหนึ่ง มูลนิธิสังฆกรรม-
โชติกะจึงได้มอบหมายให้อาจารย์สุมาลัย พาณิชยกุลเป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้
ขึ้นมาใหม่

การทำต้นฉบับในครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์คัดต้นฉบับที่พิมพ์ไว้ในคอมพิวเตอร์
จากพระอาจารย์สุรชัย ปณฺธิตฺตมฺโม โดยมีอาจารย์พิชยุตม์ ตันไพโรจน์เป็นผู้จัดรูปแบบให้
เป็นไปตามหลักสูตร

เมื่อมีการจัดพิมพ์ต้นฉบับใหม่ จึงได้ขอความร่วมมือจากคณาจารย์ที่สอนประจำ
ชั้นมหาอาภิธรรมิกโทช่วยตรวจชำระแก้ไขให้ถูกต้องบริบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์มหาไพโรจน์ ฅานกุสโล ธรรมาจริยะ ในการ
ตรวจทานกับตำราฉบับพม่า คือ คัมภีร์ยะไมก์ อะยะก๊อก (คัมภีร์แสดงองค์ธรรมยมก จะให้
ตัวย่อว่า อ.ย. ในการอ้างอิงต่อไป) โดยมีพระนันทเมธามหาเถระเป็นผู้รจนา ซึ่งทาง
คณะผู้จัดทำได้พยายามคงเนื้อหาเดิมไว้โดยได้ทำเชิงอรรถเพิ่มเติมเข้ามา

เนื่องจากคณะผู้จัดทำมีเวลาจำกัดจึงอาจทำให้มีข้อผิดพลาดบกพร่องบ้าง เมื่อท่าน
ผู้รู้ได้พบเห็นแล้ว ขอความกรุณาแจ้งมายังมูลนิธิสังฆกรรมโชติกะ เพื่อที่จะแก้ไขปรับปรุง
ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับนี้ที่มีได้กล่าวถึง
และขออนุโมทนากับสาธุชนทุกๆ ท่าน ที่มีส่วนร่วมในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้

คณะผู้ดำเนินการจัดพิมพ์
มูลนิธิสังฆกรรมโชติกะ

๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓

คัมภีร์อายุตถมนมกและธาตุยมกเล่มนี้ เป็นผลงานการเรียบเรียงของคณะศิษย์
พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ ที่ท่านอาจารย์เคยบรรยายไว้ ในการพิมพ์ครั้งนั้น
วัตถุประสงค์คือ เป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนในอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย เป็นที่น่า
อนุโมทนาสาธุการเป็นอย่างยิ่ง เพราะหนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งที่คงสัจธรรมขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ และจะได้เป็นประทีปส่องทางให้พุทธบริษัททั้งหลายพ้น
จากความมืดคือความไม่รู้ได้เป็นอย่างดี

ในการพิมพ์ครั้งที่ผ่านมาแยกเป็น ๒ เล่ม แต่ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓ นี้ ทาง
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัยได้มอบให้ พระมหาราชนทร์ ฐมุกาโม และ แพทย์หญิงคุณหญิง
สำหรี จิตตินันท์ เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมดตามแต่จะเห็นสมควร ทราบจากผู้รับผิดชอบ
ว่าการพิมพ์เป็น ๒ เล่มจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก จึงได้พยายามจัดหน้าหนังสือ
ที่มีเกือบ ๑,๐๐๐ หน้า ให้เหลือเพียง ๓๐๐ หน้าเศษ จึงทำให้หนังสือเล่มนี้น่าพอสมควร
คงไม่สะดวกลงในการพกพามากนัก

อนึ่งทั้ง ๒ ท่านคงพยายามตรวจอักษร จัดวรรคตอนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถึง
กระนั้นก็ตามคงจะมีข้อบกพร่องโดยไม่ได้เจตนาอยู่บ้าง เมื่อท่านผู้ทรงคุณทางพระอภิธรรม
ได้พบแล้วโปรดแนะนำเพื่อจะได้ปรับปรุงในโอกาสต่อไป

ขออนุโมทนากับท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ จงเป็นผู้ที่เจริญ
ด้วยปัญญาที่รู้ยิ่งเห็นจริงในหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในอนาคตกาลอันใกล้
ด้วยเทอญ.

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๕ มกราคม ๒๕๔๒

คำนำ

คัมภีร์อายุตณยมก ได้เกิดขึ้นด้วยความพากเพียรพยายามของคณะศิษย์ พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ รวบรวมจนเป็นผลสำเร็จ สมชื่ออายตนะนั้น เป็นที่น่าอนุโมทนาสาธุการยิ่ง

อายตณยมกปกรณัมนี้ กองวิชาการอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร จัดให้เป็นหลักสูตรการศึกษาชั้นมหาอภิธรรมิกะโท ซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยของพระพุทธศาสนา

นักศึกษาต้องท่องจำบาลี คำแปล และองค์ธรรมให้เข้าใจ ทั้งปุจฉาและวิสัชนา เป็นคู่ๆ จนสามารถที่จะตั้งสอนแสดงแก่บุคคลต่อไปได้ พยายามถ่ายทอดทั้งอรรถและพยัญชนะให้ถูกต้องบริบูรณ์ไม่ผิดพลาด จักได้เป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติวิปัสสนาต่อไป จนกว่าจะบรรลุนิพพาน

ขออำนาจพรให้คณะศิษย์พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ ผู้รวบรวมและคณะผู้อุปถัมภ์การพิมพ์คัมภีร์อายุตณยมก จงเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสาร สมบัติ จงทุกประการจนถึงนิพพาน

ด้วยอำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัยอันเป็นที่เคารพสักการะสูงยิ่ง ขอตั้งกุศลจิตอธิษฐาน บุญกุศลที่เกิดจากการจัดทำคัมภีร์อายุตณยมกนี้ จงเป็นพลวปัจจัยแด่ พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ ปฐมจารย์แห่งคณะอภิธรรม อ.ช.ว. ได้ประสบความสำเร็จในสัมมาสัมโพธิญาณสมมโนปณิธานปรารถนาเทอญ.

พระครูสังวรสมาธิวัตร

หัวหน้ากองวิชาการ อ.ช.ว.

วัดมหาธาตุฯ นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี

๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

วาทุคคหนยุปเทศะ

คำชี้แจงวิธีการสอนและการเรียน

อรัมภบท

นิปูณ สุตเมเสยย

วิจิณตวา สุตตติโก

ภคตํ หุกุขลยํ ปกํ

ภาชเนปี ตถา ภเว ฯ

แปลความว่า ผู้ประสงค์จะให้ตนได้มีความรู้เป็นบัณฑิต ควรพิจารณาโดยรอบคอบถี่ถ้วน และพึงแสวงหาวิชาสั่งสมความรู้ ในสำนักอาจารย์ที่มีปัญญาหลักแหลม สุขุมรอบคอบที่สามารถจะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เป็นอย่างดี มีครูนาประจักษ์ว่าที่อยู่ในหม้อสุกดีแล้ว แม้ตักใส่จานก็จะเป็นข้าวที่สุกดีเช่นเดียวกัน (ถ้าอยู่ในหม้อสุกไม่ดี คดใส่จานก็สุกไม่ดี คงเป็นข้าวคิบอยู่นั่นเอง)

(มาในนิตติปกรณ์)

“นิตติคาถา” นี้ เป็นคาถาที่ชี้แจงแนะนำผู้ที่แสวงหาวิชาความรู้ ให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร และได้รับประโยชน์จากการศึกษาเป็นอย่างดี เสมือนหนึ่งการทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้แสดงชี้ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) นำมหาชนที่สนใจในการปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ ซึ่งยังดำเนินทางผิดอยู่ โดยเอียงไปทางซ้ายจัด (อตตกิลมณานุโยค) และเอียงไปทางขวาจัด (กามสุขัลลิกานุโยค) ให้ถึงซึ่งฝั่งแห่งความพ้นทุกข์ โดยชี้แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง คืออริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ข้อนี้ฉันใด “นิตติคาถา” นี้ก็มีประโยชน์แก่ผู้ที่แสวงหาวิชาความรู้ เพื่อประสงค์จะให้ได้รับผลโดยถูกต้องดียิ่ง ก็พึงยึดหลักการศึกษาที่มีกฎเกณฑ์และวิธีการอันถูกต้อง เพื่อความบรรลุผลแห่งการศึกษาโดยสมบูรณ์ฉันนั้น

สำหรับคำอธิบายในคาถานี้มีใจความว่า ข้าวที่สุกดีแล้วซึ่งอยู่ในหม้อนั้น เปรียบเสมือนบัณฑิตผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะชี้แจงอบรมให้แก่ผู้ที่มาทำการศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และตั้งตนในแนวทางปฏิบัติที่ชอบ ผู้ที่เป็นนักศึกษาเปรียบเสมือนผู้ที่บริโภคข้าวนั้น ข้าวที่สุกดีแล้วไม่ทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตราย ตรงข้ามกับข้าวที่คิบ ย่อมทำอันตรายแก่ผู้บริโภคให้เกิดการท้องเสีย ข้อนี้มีอุปมาฉันใด บุคคลที่เป็นครูอาจารย์เมื่อมี

ความรู้แตกฉานจริงแล้ว เวลาที่ชี้แจงแนะนำก็จะพูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และถูกต้องแก่ผู้ที่มาทำการศึกษา เมื่อผู้ศึกษานำไปประพฤติปฏิบัติก็ไม่เกิดโทษได้รับอันตรายแต่อย่างใด ประคุดังว่าข้าวที่สุกดีแล้วอยู่ในหม้อ เมื่อคดออกมาใส่จานก็เป็นข้าวสุก และบริโภคแล้วก็ไม่ทำให้ท้องเสียฉนั้น

ข้าวที่ยังดิบอยู่ย่อมเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค แม้ครูอาจารย์ก็มีนัยเช่นเดียวกัน ถ้าครูมีความรู้ยังไม่สุชมรอบคอบดีพอ ก็เสมือนยังมีข้าวดิบที่อยู่ในหม้อ เมื่อคดออกมาใส่จาน คือในขณะที่ชี้แจงแก่ผู้ศึกษา ก็จะชี้แจงผิดๆ ถูกๆ ประคุดข้าวดิบ ทำให้ผู้นำไปบริโภคเกิดโทษอันตราย ซึ่งเสมือนกับบริโภคข้าวที่ดิบๆ สุกๆ แล้วเกิดท้องเสีย

ผู้ที่ได้รับการสอนที่ผิดๆ และมีการศึกษาไม่ดี ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่ดี ผู้นั้นชื่อว่ามีความรู้ยังดิบอยู่ เมื่อถึงคราวเป็นครูอาจารย์ ก็จะถ่ายทอดความรู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ดียังเป็นความรู้ที่ดิบ (อัตโนวัติ) อยู่ ฉนั้นแก่ผู้ที่มาศึกษาด้วย ก็จะทำให้เกิดโทษอันตรายทั้งตนและผู้ที่มาศึกษาติดต่อกันไปเป็นแถว

โทษและอันตรายที่เกิดจากการได้รับการสอนปรีติที่ผิดๆ และไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่ดีนั้น เมื่อได้นำไปปฏิบัติก็จะเอาดีเอาถูกไม่ได้ เมื่อปฏิบัติไม่ถูกแล้ว ปฏิเวธอย่างแท้จริงก็ปรากฏไม่ได้เช่นกัน จะมีได้ก็แต่เพียงปฏิเวธเทียม ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันดังกล่าวนี ก็เพราะเนื่องมาจากการศึกษาที่ไม่ดีที่ยังดิบอยู่เป็นสาเหตุนั่นเอง

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้วนี้ จึงแสดงวาทะคุณนุชูปเทศะ เพื่อประโยชน์แก่ครูอาจารย์และนักศึกษา ดังต่อไปนี้

๑. การสอนที่ทำให้ผู้ศึกษาได้รับประโยชน์มาก และเสียเวลาน้อยประการหนึ่ง
๒. การสอนที่ทำให้ผู้ศึกษาได้รับประโยชน์น้อย และเสียเวลามากประการหนึ่ง

ใน ๒ ประการนี้ ถ้าครูผู้สอนมีความเข้าใจดีในวิธีหลักการสอนแล้ว ย่อมทำให้นักศึกษาได้มีการคิดนึกพิจารณา และมีการกล่าววาทะที่เกี่ยวกับการตั้งปัญหา การเฉลยปัญหาคำอธิบายต่างๆ ตลอดจนการฝึกหัดท่องจำพร้อมกันไปในเวลาเดียวกันนั้นเอง ฉนั้นนักศึกษาที่ได้รับการสอนจากครูบาอาจารย์ดังกล่าวแล้วนี้ ย่อมได้รับประโยชน์มาก และเสียเวลาน้อย

ถ้าครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจดีในวิธีหลักการสอนแล้ว การสอนนั้นคล้ายๆ จะเป็นการสอนที่หากำไรจากนักศึกษา หมายความว่า ในขณะนั้น นักศึกษามีแต่เพียงทำหน้าที่นั่งฟังเฉยๆ เท่านั้น ไม่มีโอกาสที่จะได้คิดนึกพิจารณา และกล่าววาทะที่เกี่ยวกับการ

ตั้งปัญหา การเฉลยปัญหา แสดงคำอธิบายต่างๆ ตลอดจนการหัดท่องจำก็ไม่มี การงานต่างๆ ดังกล่าวแล้วนี้ ครูผู้สอนเก็บนำเอามากล่าว และคิดนึกพิจารณาแต่ฝ่ายเดียว เป็นไปในทำนองปาฐกถา หรือแสดงธรรมเทศนาไปหมดสิ้นโดยไม่มีความรู้สึกรู้ตัวแต่อย่างใด เช่นนี้แหละจึงกล่าวว่า ครูผู้สอนชอบหากำไรจากนักศึกษา เมื่อว่ากันตามความเป็นจริงถึงวิธีสอนแบบนี้แล้ว ครูผู้สอนเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์มาก ฝ่ายนักศึกษานั้นได้รับประโยชน์น้อย ฉะนั้น นักศึกษาที่ได้รับการสอนจากครูดังกล่าวแล้วนี้ ย่อมได้รับประโยชน์น้อยและเสียเวลามาก แม้ว่าจะทำการศึกษาเป็นเวลานานหลายเดือนหลายปีก็ตามที แต่หาได้รับความรู้ความเข้าใจอันใดให้ถูกต้องและแจ่มแจ้งได้ไม่ แต่นักศึกษานั้น ย่อมพอใจในการสอนตามนัยนี้เป็นส่วนมาก ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามธรรมดาแก่ผู้ที่ยังไม่มีการเข้าใจดีในการศึกษาพอนั่นเอง

ถ้าหากจะตั้งคำถามขึ้นว่า วิธีการสอนทั้ง ๒ ประการนี้จะชอบประการไหน ก็คงจะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า ชอบประการที่หนึ่ง แต่ก็หารู้ถึงจุดของการเรียนไม่ เพียงแต่อยากได้ความรู้อย่างเดียว ไม่อยากคิดนึกพิจารณาถึงข้อความต่างๆ และไม่อยากรู้ว่าวาทะที่เกี่ยวกับหลักของการเรียนตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ถ้าหากจะชอบกล่าววาทะขึ้นมาบ้าง ก็ชอบกล่าววาทะที่นอกออกไปจากหลักวิชาที่ตนกำลังเรียนอยู่ โดยเหตุนี้เมื่อได้พบกันกับครูผู้สอนที่เข้าใจดีในวิธีหลักการสอน ก็เกิดการเบื่อหน่ายต่อการสอนนั้นๆ แล้วมองหาครูผู้ทำการสอนแบบหากำไรโดยทำนองปาฐกถา หรือธรรมเทศนาต่อไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ ข้อปฏิบัติในด้านการศึกษา กับความประสงค์นั้นก็ไม่ตรงกัน ฉะนั้นจึงขอให้นักศึกษาทั้งหลายได้ปฏิบัติกรงานในขณะเวลาเรียน ให้ตรงกับความประสงค์ของตนที่ได้มุ่งหมายไว้แล้ว

ส่วนครูผู้สอนก็จงพยายามเว้นการสอนชนิดแบบหากำไรจากนักศึกษาเสียแล้ว คิดหาทางที่จะให้นักศึกษาได้มีโอกาสกระทำกิจการต่างๆ สลับกันไป รวม ๗ ข้อคือ

๑. อ่านหลักสูตร

๒. ทรงแจคำอธิบายตามหลักสูตร

๓. คิดนึกพิจารณาข้อความตามหลักสูตรนั้นๆ

๔. การตอบคำถามของครู

๕. ถามข้อสงสัยต่างๆ

๖. หัดอธิบายข้อความนั้นๆ

๗. บันทึกปัญหาและวิธีเฉลยที่สำคัญๆ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนตั้งขึ้นและเฉลยให้

กิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาพระอภิธรรมนี้ การคิดนึกพิจารณาด้วยใจ การฟังคำอธิบาย การกล่าววาทะเกี่ยวกับอธิบาย การตอบคำถาม การถามข้อสงสัย รวมทั้ง ๔ ข้อนี้ เป็นหลักสำคัญของการเล่าเรียน นักศึกษาจะเว้นเสียไม่ได้ ถ้าเว้นจากหลักทั้ง ๔ ข้อนี้แล้ว การศึกษานั้นๆ ก็ไม่ได้รับผลประโยชน์ กล่าวคือไม่สามารถจะทำหน้าที่ครูให้สมบูรณ์ตามหลักของพระพุทธศาสนาได้

หลักทั้ง ๗ ประการที่กล่าวไว้ ณ ข้างต้นนี้ เป็นหลักของนักศึกษาที่จะพึงปฏิบัติแต่ถึงกระนั้นก็ตาม นักศึกษาจะปฏิบัติให้ถูกตามหลักเหล่านี้ได้ครบถ้วนทุกข้อนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยครูผู้สอนนั้นแหละเป็นผู้ชี้แนะขึ้นก่อน นักศึกษาจึงจะปฏิบัติให้ถูกตามหลักทั้ง ๗ ข้อได้

โดยเหตุนี้ จึงขอเตือนแก่บรรดาครูผู้สอนทั้งหลายว่า ขอจงได้ทำการฝึกหัดอบรมตนเองให้เข้าใจในวิธีที่จะแนะนำนักศึกษาให้ทำการปฏิบัติเข้าในหลักทั้ง ๗ ข้อนี้ให้จงได้ เพราะวิธีที่จะแนะนำให้เข้าในหลักทั้ง ๗ ข้อนี้ได้ นั้น ตกเป็นหน้าที่ของครูโดยแท้ นักศึกษามีอาจที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามลำพังตนเองได้ ดังนั้นครูผู้สอนในขณะที่ทำการสอนควรปฏิบัติตามหลักใหญ่ ๒ ประการดังต่อไปนี้

- ก. ให้นักศึกษาอ่านข้อความในหลักสูตรจนถูกต้อง
- ข. จงชี้แจงแนะนำในข้อความที่ได้อ่านไปนั้น
- ค. ให้มีการสัมภาษณ์อยู่เสมอ
- ฅ. เปิดโอกาสให้นักศึกษาถามข้อความที่สงสัย
- ง. จงตั้งปัญหาที่กระดานอย่างมาก ๗ ข้อ อย่างน้อย ๓ ข้อ ให้นักศึกษาตอบด้วยปากเปล่าอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง
- จ. จงตั้งปัญหาที่กระดานให้นักศึกษาตอบด้วยการเขียนอย่างมาก ๗ ข้อ อย่างน้อย ๕ ข้อ เดือนละ ๑ ครั้ง
- ฉ. เฉพาะชั้นอุปัฏฐก ๗ ทั้ง ๓ ชั้นนั้น ต้องให้นักศึกษามีการว่าด้วยปากเปล่า และชี้ที่กระดาน

เท่าที่อาตมาภาพได้บรรยายถึงวิธีเรียนมานี้ ก็เพื่อประสงค์จะให้ครูผู้สอนและนักศึกษาได้รับประโยชน์ กล่าวคือผู้ที่เป็นครูก็เป็นครูได้คืออย่างสมบูรณ์ สามารถดำรงพระศาสนาให้เจริญและตั้งอยู่ได้ นักศึกษาที่กำลังทำการศึกษาอยู่ ก็ได้รับความรู้โดยถูกต้องและอาจสามารถเป็นครูที่มีความรู้ดีไม่บกพร่องสืบต่อไปในกาลข้างหน้า

อนึ่ง วิชาความรู้ในด้านพระพุทธศาสนาที่เป็นสาระสำคัญนั้น หาใช่มีย่อยนอกออกไปจากพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา ก็หามิได้ ฉะนั้น ผู้ที่ยังมิได้รับการศึกษาดีพอ ในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา จากสำนักอาจารย์ที่มีวิทยฐานะโดยถูกต้องอย่างสมบูรณ์นั้น แม้ว่าจะมีการวินิจฉัยในเรื่องพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ ในพระสูตร พระอภิธรรม พระวินัย หรือวิพากษ์วิจารณ์ในการรณนาของท่านอรรถกถาจารย์ ก็ขอพระพุทโธษเถระ และฎีกาจารย์ คือพระอานันทเถระ ธรรมปาละเถระ เป็นต้นก็ตาม จะถือว่า เป็นการถูกต้องดีแล้วนั้น ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ ไม่ว่าบุคคลนั้น จะเป็นบุคคลประเภทใด ดำรงอยู่ในฐานะสูงหรือต่ำ มีเกียรติ หรือไม่มีเกียรติก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะมีคำคัดค้านโต้แย้งขึ้นว่า เพราะเหตุใดจึงกล่าวว่าเป็นการถูกต้อง ข้อนี้ ขอตอบว่าเพราะยังมิได้รับการศึกษาให้ดีพอ ในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา จากสำนักอาจารย์ที่มีวิทยฐานะโดยถูกต้อง และสมบูรณ์นี้ จนแตกฉานและถ่องถ้วนนั่นเอง

ฉะนั้น พุทธศาสนิกชนที่มีความประสงค์จะแสวงหาวิชาความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา นี้ จึงมีการศึกษาในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา จากสำนักอาจารย์ที่มีวิทยฐานะโดยถูกต้องและสมบูรณ์ จึงจะได้รับวิชาความรู้ต่างๆ ตามความประสงค์ของตนได้ ถ้าหากว่ามีแต่การชอบฟังในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยทำนองปาฐกถาบ้าง ธรรมเทศนาบ้าง ธรรมสาธกบ้าง เช่นนี้แล้วความประสงค์ที่จะได้รับวิชาความรู้โดยถ่องแท้นั้นก็จะมีแก่ตนไม่ได้เลย เพียงแต่ทำให้จิตใจปลอดโปร่งผ่องใสเป็นกุศลจิตเกิดขึ้นชั่วครู่หนึ่งๆ พร้อมกับความรู้เล็กน้อยเท่านั้น เหตุนี้ขอให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จงได้ทำความเข้าใจในข้อความดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ด้วยกันทุกท่านเทอญ.

พระสัทธัมมโชติกะ ธรรมาจริยะ

๒๔ กันยายน ๒๕๐๓

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

ชานิตพุพฺ ปชานาคิ

เทสิตพุพฺ ปิ อาสยํ

เทสโก เยน ฌาณณ

เทเสตุ ตสฺส เตชสา ฯ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงแสดงพระสัทธรรม ย่อมทรงทราบธรรมที่จะพึงทรงทราบ (เลขาธรรม) และนายที่จะทรงแสดง และทรงทราบอรรถาธิบายแห่งเวไนยสัตว์ด้วยพระปรีชาญาณอันใด ด้วยอำนาจแห่งพระปรีชาญาณอันนั้น ขอพระองค์ทรงประสิทธิ์ประสาทพระสัทธรรม ให้ข้าพระองค์ได้ทราบด้วยเทอญ.

คำปรารภ

เนื่องจากการศึกษาพระอภิธรรมในสำนักโชติกะวิทยาลัย วัดมหาธาตุ มีการศึกษาพระไตรปิฎกฝ่ายพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์อยู่ด้วย ในพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์นี้ คัมภีร์ที่ ๖ ชื่อว่า “ยมก” ซึ่งท่านอาจารย์พระสัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ ได้จัดเป็นหลักสูตรของนักศึกษาชั้นมหาโท ในยมกปกรณณ์นี้มี “ยมก” อยู่ ๑๐ อย่าง ใน ๑๐ อย่างนี้ ท่านอาจารย์ได้จัด “ยมก” ๒ อย่างคือ อายตนยมก กับ สัจจยมก เป็นหลักสูตรของชั้นมหาโท

“สัจจยมก” ข้าพเจ้าได้รวบรวมพิมพ์เสร็จไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ คงเหลือแต่ “อายตนยมก”

เมื่อ “อายตนยมก” อันเป็นคู่มือการศึกษายังขาดอยู่ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยศิษยานุศิษย์ของพระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ และคณะนักศึกษาพระอภิธรรมบางท่านจึงมีความเห็นว่า ควรจัดพิมพ์ขึ้นให้ครบเพื่อสะดวกแก่การศึกษา และสาขาต่างๆ ที่ติดต่อกับอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

ดังนั้นจึงพร้อมใจกันจัดพิมพ์ขึ้นตามต้นฉบับที่ได้เรียนมา หากว่าหนังสือนี้ไม่เป็นที่ถูกต้องตามแบบเขียนปกรณณ์ ก็ขอความกรุณาต่อท่านผู้รู้

ทั้งหลายด้วย การที่ไม่ถูกต้องตามแบบเขียนปกรณัมนั้น ก็เพราะได้นำคำอธิบายตาม
ที่ได้รับฟังมาจากพระสัทธัมมโชติกะแทรกไว้เพื่อกันลืม ซึ่งท่านอาจารย์เคย
เตือนเสมอว่า ถ้าเขียนอะไรมากไปก็จะเป็นปกรณัมนักเรียนกว่า “คันถครู” ผู้รู้เขา
ไม่ทำกัน ต้องเขียนไปตามพระไตรปิฎกล้วนๆ แต่แล้วก็หาได้ทำเช่นนั้นไม่ กลับ
เอาอะไรมโหรีอะไรแทรกกันยกใหญ่ การเป็นดังนี้ก็เพราะยังเป็นนักเรียนอยู่ ก็ต้อง
เขียนแบบนักเรียนที่ได้เรียนมา ทั้งนักศึกษาก็มีความประสงค์จะให้แทรกข้อความ
นี้ไว้

ข้อความอันใดเห็นว่าไม่ถูกต้องก็ช่วยชี้แจง แจ้งให้ทราบก็จะเป็นพระคุณยิ่ง

ถวิล อภัยภูมินารถ

สงวนลิขสิทธิ์

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

สารบัญ

อายุตนยมกะ

เรื่อง

หน้า

อนุสนธิในอายุตนยมกะ

๑

ปณัตติวารนิตเทศในอายุตนยมกะ

๒- ๓๑

ปทโสธรวาระอนุโลม

๒

ปทโสธรวาระปัจจนิก

๕

ปทโสธรมูลจักกวาระอนุโลม

๑๕

ปทโสธรมูลจักกวาระปัจจนิก

๑๘

สุทธายตนวาระอนุโลม

๒๐

สุทธายตนวาระปัจจนิก

๒๔

สุทธายตนมูลจักกวาระอนุโลม

๒๘

สุทธายตนมูลจักกวาระปัจจนิก

๓๐

ปวัตติวาระ

๓๒

อุปาทวาระ

๓๓ - ๓๘๒

ปัจจุปปันนวาระอนุโลม

๓๓

ปัจจุปปันนวาระปัจจนิก

๕๔

อดีตวาระอนุโลม

๑๔๑

อดีตวาระปัจจนิก

๑๕๘

อนาคตวาระอนุโลม

๑๗๕

อนาคตวาระปัจจนิก

๑๕๕

ปัจจุปปันนาตติวาระอนุโลม

๒๑๕

ปัจจุปปันนาตติวาระปัจจนิก

๒๔๕

ปัจจุปปันนนานาคตวาระอนุโลม

๒๗๑

ปัจจุปปันนนานาคตวาระปัจจนิก

๓๐๔

อดีตานาคตวาระอนุโลม

๓๔๗

อดีตานาคตวาระปัจจนิก

๓๖๓

เรื่อง

หน้า

นิโรธวาระ

๓๘๓ - ๕๖๑

ปัจจุปันนวาระอนุโลม

๓๘๓

ปัจจุปันนวาระปัจจนิก

๓๘๖

อดีตวาระอนุโลม

๓๙๐

อดีตวาระปัจจนิก

๓๙๒

อนาคตวาระอนุโลม

๓๙๓

อนาคตวาระปัจจนิก

๔๐๘

ปัจจุปันนาติตวาระอนุโลม

๔๒๘

ปัจจุปันนาติตวาระปัจจนิก

๔๔๖

ปัจจุปันนาคตวาระอนุโลม

๔๖๖

ปัจจุปันนาคตวาระปัจจนิก

๔๙๕

อดีตานาคตวาระอนุโลม

๕๒๓

อดีตานาคตวาระปัจจนิก

๕๔๔

อุปปาตนิโรธวาระ

๕๖๒ - ๖๓๕

ปัจจุปันนวาระอนุโลม

๕๖๒

ปัจจุปันนวาระปัจจนิก

๕๖๓

อดีตวาระอนุโลม - ปัจจนิก

๕๗๙

อนาคตวาระอนุโลม

๕๗๙

อนาคตวาระปัจจนิก

๕๙๘

ปัจจุปันนาติตวาระอนุโลม

๖๒๐

ปัจจุปันนาติตวาระปัจจนิก

๖๒๒

ปัจจุปันนาคตวาระอนุโลม

๖๒๔

ปัจจุปันนาคตวาระปัจจนิก

๖๔๖

อดีตานาคตวาระอนุโลม

๖๗๐

อดีตานาคตวาระปัจจนิก

๖๗๒

ปริญญวาระ

๖๗๕ - ๖๘๓

ปัจจุปันนวาระอนุโลม

๖๗๖

ปัจจุปันนวาระปัจจนิก

๖๗๖

เรื่อง	หน้า
อดีตวาระอนุโลม	๖๓๓
อดีตวาระปัจจนิก	๖๓๓
อนาคตวาระอนุโลม	๖๓๘
อนาคตวาระปัจจนิก	๖๓๘
ปัจจุปปันนาอดีตวาระอนุโลม	๖๓๙
ปัจจุปปันนาอดีตวาระปัจจนิก	๖๓๙
ปัจจุปปันนาคตวาระอนุโลม	๖๔๐
ปัจจุปปันนาคตวาระปัจจนิก	๖๔๑
อดีตานาคตวาระอนุโลม	๖๔๒
อดีตานาคตวาระปัจจนิก	๖๔๒
ธาตุยมกะ	๖๔๔ - ๗๐๔
อนุสนธิในธาตุยมกะ	๖๔๔
ปณัตติวาระ	๖๔๔ - ๖๕๕
ปทโสธนวาระอนุโลม	๖๔๔
ปทโสธนวาระปัจจนิก	๖๔๘
ปทโสธนมูลจักกวาระอนุโลม	๖๕๓
ปทโสธนมูลจักกวาระปัจจนิก	๖๕๔
สุทธธาคตวาระอนุโลม	๖๕๕
สุทธธาคตวาระปัจจนิก	๖๕๖
สุทธธาคมูลจักกวาระอนุโลม	๖๕๗
สุทธธาคมูลจักกวาระปัจจนิก	๖๕๘
ประวัติวาระ - อนุสนธิ	๗๐๐
อุปาทวาระ	๗๐๑ - ๗๐๓
ปัจจุปปันนวาระอนุโลม	๗๐๑
ปริญญาวาระ	๗๐๔
ปัจจุปปันนวาระอนุโลม	๗๐๔
รายนามผู้ร่วมพิมพ์หนังสือ	๗๐๕

๓. आयตนยมกะ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺทสฺส.

อนุสนธิ (คำสืบท่อระหว่างขันธยมกะและอายตนยมกะ)

เมื่อพระองค์ทรงแสดงขันธยมกะจบลงแล้ว

ทรงแสดงอายตนยมกะต่อไป

ในอายตนยมกะนี้ มีวาระ ๓ อย่าง คือ

ก. ปิณณตติวาระ ข. ปวัตติวาระ ก. ปริญญาวาระ

ในวาระ ๓ อย่างนี้ พระองค์ทรงแสดง ปิณณตติวาระก่อน แล้วทรงแสดงปวัตติวาระ ต่อไปตามลำดับ

ปิณณตติวาระ มี ๒ อย่าง คือ ๑. อุทเทส ๒. นิทเทส

พระองค์ทรงแสดงอุทเทสก่อน แล้วทรงแสดงนิทเทสต่อไปตามลำดับ

อุทเทสจะไม่แสดงในที่นี้ เพราะอุทเทสนี้คล้าย ๆ จะเป็นสารบาญของนิทเทส (อุทเทสก็เข้าอยู่ในที่นี้ด้วย)

เมื่อพระองค์ทรงแสดงปิณณตติวารอุทเทสจบลงแล้ว ทรงแสดงปิณณตติวารนิทเทสต่อไป

ในนิทเทสนี้ มีวาระ ๔ อย่าง คือ

๑. ปทโสธนวาระ ๒. ปทโสธนมุลจกกวาระ ๓. สุทธายตนวาระ

๔. สุทธายตนมุลจกกวาระ

ในวาระ ๔ อย่างนี้ พระองค์ทรงแสดงปทโสธนวาระก่อน แล้วทรงแสดงปทโสธนมุลจกกวาระเป็นต้นต่อไปตามลำดับ

ในปทโสธนวาระนี้ มี ๒ อย่าง คือ ๑. อนุโลม ๒. ปัจจนิก

พระองค์ทรงแสดงอนุโลมก่อน แล้วทรงแสดงปัจจนิกต่อไปตามลำดับ

ในอนุโลมและปัจจนิกนี้ มียมกะอย่างละ ๑๒ คือ จักขายตนยมกะ เป็นต้น จนถึง รัมมายตนยมกะ เป็นที่สุด

ยมกะทั้ง ๑๒ นี้ ในยมกะหนึ่งๆ แบ่งเป็น ๒ คือ อนุโลม และ ปฏิโลม พระองค์ทรงแสดงอนุโลมก่อน แล้วทรงแสดงปฏิโลมต่อไป

อนุโลมและปฏิโลม แบ่งออกเป็นอย่างละ ๒ คือ ปุจฉา และ วิสัชนา พระองค์ทรงแสดงปุจฉาก่อน แล้วทรงแสดงวิสัชนาต่อไป

ปุจฉานี้ มี ๒ อย่าง คือ สันนิฏฐานบท และ สังสยบท พระองค์ทรงแสดงสันนิฏฐานบทก่อน แล้วทรงแสดงสังสยบทต่อไป

ก. ปณัตติวารณิทเทศในอายตนยมกะ

ปทโสธนวาระอนุโลม

๑. จักขายตนยมกะ

อนุโลมปุจฉา จกฺขุ, จกฺขายตนนฺติ? ธรรมที่ชื่อว่าจักขุ, ชื่อว่าจักขายตนะใช่ไหม?

วิสัชนา ทิพฺพจกฺขุ ปญฺญาจกฺขุ จกฺขุ น จกฺขายตนํ, จกฺขายตนํ จกฺขุ เจว จกฺขายตนญจ. ทุติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ ชื่อว่าจักขุ แต่ไม่ชื่อว่าจักขายตนะ, จักขายตนะชื่อว่าจักขุก็ใช่ ชื่อว่าจักขายตนะก็ใช่.

ปฏิโลมปุจฉา จกฺขายตนํ, จกฺขุติ? ธรรมที่ชื่อว่าจักขายตนะ, ชื่อว่าจักขุใช่ไหม?

วิสัชนา อามนฺตา. ใช่.

แสดงองค์ธรรม และการจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปุจฉา จกฺขุ เป็นสันนิฏฐานบท

จกฺขายตนํ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ ทุติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ, ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ (ได้แก่อาสวักขยญาณ) และ จักขุปสาท.

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ จักขุปสาท เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ในปฏิโลมปุจฉา จกฺขายตนํ เป็นสันนิฏฐานบท

จกฺขุ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ จักขุปสาท.

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

หมายเหตุ ตามีก้อย่าง คืออะไรบ้าง? ตามีก ๖ อย่าง คือ ปัญญาจักขุ ตาปัญญา มี ๕ มังสจักขุ ตาเนื้อ มี ๑ ได้แก่ ประสาทตาของสัตว์ทั้งหลาย รวมเป็น ๖

ตาปัญญา มี ๕ คือ

๑. พุทฺธจกฺขุ ได้แก่ อาสยานุสยญาณ อินทริยปโรปริยัตตญาณ

อาสยานุสยญาณ รู้ธรรมาสังขารความเป็นไปของสัตว์ทั้งหลายเหมือนบัว ๔ เหล่า และทรงทราบอหังสาสัยของสัตว์เหล่านั้นว่า ผู้นี้ควรจะแสดงธรรมบทใดที่จะให้ถูกต้องต่อ

จริตของสัตว์นั้น เช่น ทรงทราบอัมมาลัยของพระจุลป็นถก ลูกศิษย์ของพระสารีบุตร
ตั้งกนิกรณถว่า จะต้องทรงได้ตอบด้วยวาทยะอย่างนี้

อินทริยปรีปริยัตติยญาณ รู้อินทริยของสัตว์ที่แก่กล้า และยังไม่แก่กล้า

๒. สมมตจกขุ ทรงรู้รอบคอบทุกอย่ง ได้แก่ สัพพัญญุตญาณ คือปัญญาเจตสิก
ที่ในมหากริยาญาณสัมปยุตตจิตตวงที่ ๑ (รู้ญะยธรรมทั้ง ๕)

๓. ฌาณจกขุ ได้แก่ อรหัตตมรรคญาณ (รู้ทาง ๘ สายก่อนจะถึงอรหัตตมรรค
รู้ประโยชน์ ๓ อยากราบถี่ถ้วนต้องฟังพระสูตร)

๔. ฌมมจกขุ ดวงตา คือ พระธรรม ได้แก่ มรรคญาณเบื่องต่ำ ๓

๕. ทิพพจกขุ อภิญญาทั้ง ๒ ได้แก่ รูปปัญจมนานกุศล ๑ กริยา ๑

ในบรรดาปัญญาทั้ง ๕ นั้น พุทธจักขุ สมันตจักขุ ๒ อย่างนี้จำกัดต้องมีเฉพาะ
พระพุทเจ้า ถ้ามึปัญหาแทรกมว่า พุทธสาวกมึไหม? ถึว่ามีได้เหมือนกันถ้าท่านได้
อภิญญา แตกึไม่เหมือนกันกับพระสัมมาสัมพุทเจ้า (อยากราบถี่ต้องฟังพระสูตร)

อีกอย่างหนึ่ง ในหนังสือ ภูมิจตุกกะ ตอนสุทสสาภูมิได้แสดงไว้ว่า พรหมทั้ง
หลายที่เห็นสิ่งต่างๆ โดยปรากฏชัด เพราะบริบูรณ์ด้วย ปสาทจักขุ ทิพพจักขุ ฌมมจักขุ
ปัญญจักขุ จึงชื่อว่า สุทสสะ ในที่นี้ตามึเพียง ๔ คือ ปสาทจักขุ ตาธรรมดา ทิพพจักขุ
จักขุอภิญญา หรือตาธรรมดาเรียกว่า ทิพพจักขุก็ได้ เพราะธรรมดาตาของพรหมเหล่านี้มึ
อำนาจที่ม้องเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในระยะไกลๆ หรือสิ่งทีเล็กๆ น้อยๆ ได้เป็นอย่างดี
ฌมมจักขุ = มัคคญาณเบื่องต่ำ ๓ ปัญญจักขุ = วิปัสสนาญาณ ปังจเวกขณญาณ และ
อภิญญาต่างๆ

วิชขามึ ๓ คือ

ปฐมวิชชาญาณ ได้แก่ ปุพเพนิวาสญาณ

ทุติยวิชชาญาณ ได้แก่ ทิพพจักขุญาณ

ตติยวิชชาญาณ ได้แก่ อาสวักขยญาณ

(ดวงตา คือพระธรรมนั้นคืออะไร ? คุถึเกิดของกิเลส คุถึดับของกิเลส กิเลสเกิด
ที่ไหน ? เกิดทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ)

๒. โสตายตนยมกะ

อนุโลมปุจจา โสถ์, โสตายตนนุติ ? ธรรมที่ชื่อว่าโสตะ, ชื่อว่าโสตายตนะใช่ไหม ?

วิสัชนา ทิพพโสถ์ ตณหาโสถ์ โสถ์ น โสตายตน, โสตายตน, โสตณเจว
โสตายตนญจ. อภิญญา คือ ทิพพโสตะ โลกเจตสิก คือ ตณหาโสตะ ชื่อว่าโสตะ
แต่ไม่ชื่อว่าโสตายตนะ, โสตายตนะ ชื่อว่าโสตะก็ใช่ ชื่อว่าโสตายตนะก็ใช่.

ปฎิโลมปจนา โสตายตนํ, โสตนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าโสตายตนะ, ชื่อว่าโสตะใช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

แสดงองค์ธรรม และการจำแนกโกฏฐาส

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อภิญญา คือ ทิพพโสตะ, โลกเจตสิก คือ ตัณหาโสตะ และ โสตปสาท.

อ. ส้ง. ได้แก่ โสตปสาท เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ โสตปสาท.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

หมายเหตุ โสตะมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? โสตะมี ๓ อย่าง คือ ทิพพโสตะ ตัณหาโสตะ โสตปสาท (โสตะ แปลว่า กระแส)

๑. ทิพพโสตะ ได้แก่ อภิญญา คือ ทิพพโสตะ ๒. ตัณหาโสตะ ได้แก่ โลกเจตสิก คือ ตัณหาโสตะ โลกะมีอาจจะได้ยินเสียงที่ไกลเหมือนทิพพโสตะได้ก็จริง แต่สามารถจะได้ยินเสียงที่ใกล้ คือสัททารมณ์ และสามารถไหลไปหาอารมณ์ต่างๆ ได้ตั้งแต่กามภพตลอดจนถึงรูปภพ อรูปภพ ถ้าว่าโดยธรรมไปจนกระทั่งถึงโคตรภูญาณ

๓. ฆานายตนนยมกะ

อนุ. ปุ. ฆานํ, ฆานายตนฺนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าฆานะ, ชื่อว่าฆานายตนะใช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ฆานายตนํ, ฆานนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าฆานายตนะ, ชื่อว่าฆานะใช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ฆานปสาท.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๔. ชิวหายตนนยมกะ

อนุ. ปุ. ชิวหา, ชิวหายตนฺนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าชิวหา, ชื่อว่าชิวหายตนะใช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ชิวหายตนํ, ชิวหาติ ? ธรรมที่ชื่อว่าชิวหายตนะ, ชื่อว่าชิวหาใช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ปุ. และ ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ จีวหาปสาท.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๔. กายายตนยมกะ

อนฺ.ปุ. กาโย, กายายตนนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่ากายะ, ชื่อว่ากายายตนะใช่ไหม ?

วิ. กายายตนํ จเปตฺวา อวเสโส กาโย น กายายตนํ, กายายตนํ กาโย เจว กายายตนญจ. ยกเว้นกายายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นชื่อว่ากายะ แต่ไม่ชื่อว่า กายายตนะ, กายายตนะชื่อว่ากายะก็ใช่ ชื่อว่ากายายตนะก็ใช่.

ปฏฺ.ปุ. กายายตนํ, กาโยติ ? ธรรมที่ชื่อว่ากายายตนะ, ชื่อว่ากายะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ นามกาย คือ จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ นิพพาน รูปกาย คือ รูป ๒๗ (เว้นกายปสาท) บัญญัติกาย คือ สมุหบัญญัติ เช่น กองช้าง กองม้า กองทัพ เป็นต้น และ กายปสาท.

อ. สัง. ได้แก่ กายปสาท เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กายปสาท.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

หมายเหตุ กายมีก็อย่าง คืออะไรบ้าง ? กายมี ๔ อย่าง คือ

๑. นามกาย ได้แก่ จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ นิพพาน

๒. รูปกาย ได้แก่ รูป ๒๗

๓. บัญญัติกาย ได้แก่ สมุหบัญญัติ เช่น กองช้าง กองม้า กองทัพ เป็นต้น

(หตุติกาย กองช้าง, อสุสกาย กองม้า, อิตฺถิกาย กองหญิง, ปุริสกาย กองชาย, ภิกขุกาย กองพระ)

๔. กายปสาท ได้แก่ กายายตนะ

กายะ แปลว่า เป็นที่ประชุม ประชุมแห่งอาการ ๓๒, กายะ แปลว่า หมู่, นาม-กาย รูปกาย และบัญญัติกาย ทั้ง ๓ นี้ เป็นอายตนะได้, บัญญัติกายที่เป็นอายตนะได้นั้น ได้แก่ สมุหบัญญัติที่มีสภาวะปรมาตมรับรอง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นอายตนะได้ตามสมควร เพราะมิได้มุ่งหมายเอาแต่ชื่อ แต่มุ่งหมายถึงกองที่สิ่งต่างๆ นั้น มารวมกันเข้า (และ อานาปานัสสติ มีอารมณ์เป็นสมุหบัญญัติ คือ รวมวาโยธาตุ)

๖. รุปายตนยมกะ

อนุ.ป. รูป, รุปายตนนุติ? ธรรมที่ชื่อว่ารูปะ, ชื่อว่ารูปายตนะใช่ไหม?

วิ. รุปายตนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ รูปํ น รุปายตนํ, รุปายตนํ รูปญฺเจว รุปายตนญจ. ยกเว้นรูปายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นชื่อว่ารูปะ แต่ไม่ชื่อว่ารูปายตนะ, รุปายตนะ ชื่อว่ารูปะก็ใช่ ชื่อว่ารูปายตนะก็ใช่.

ปฎิ.ป. รุปายตนํ, รุปนุติ? ธรรมที่ชื่อว่ารูปายตนะ, ชื่อว่ารูปะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ปิยรูป สาทรูป คือ โลเกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๗ (เว้นรูปารมณ) ซึ่งเป็นที่น่ารักน่ายินดี และเป็นอารมณ์ของตัณหาได้ และ รูปารมณ.

อ. สง. ได้แก่ รูปารมณ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สง. ได้แก่ รูปารมณ.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๗. สัททายตนยมกะ

อนุ.ป. สทฺโท, สทฺทายตนนุติ? ธรรมที่ชื่อว่าสัททะ, ชื่อว่าสัททายตนะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. สทฺทายตนํ, สทฺโทติ? ธรรมที่ชื่อว่าสัททายตนะ, ชื่อว่าสัททะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สง. ได้แก่ สัททารมณ.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๘. คันธายตนยมกะ

อนุ.ป. คนฺโธ, คนฺธายตนนุติ? ธรรมที่ชื่อว่าคันธะ, ชื่อว่าคันธายตนะใช่ไหม?

วิ. สีสคฺนฺโธ สมานิกคฺนฺโธ ปญฺญาคคฺนฺโธ คนฺโธ น คนฺธายตนํ, คนฺธายตนํ คนฺโธ เจว คนฺธายตนญจ. สีสคันธะ สมานิกคันธะ ปญญาคันธะ ชื่อว่าคันธะ แต่ไม่ชื่อว่าคันธายตนะ, คันธายตนะชื่อว่าคันธะก็ใช่ ชื่อว่าคันธายตนะก็ใช่.

ปฎิ.ป. คนฺธายตนํ, คนฺโธติ? ธรรมที่ชื่อว่าคันธายตนะ, ชื่อว่าคันธะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สิลกันระ คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ, สมาริกันระ คือ สัมมาวาายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ, ปัญญากันระ คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ และ กันธารมณ.

อ. สัจ. ได้แก่ กันธารมณ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ๗๗

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัจ. ได้แก่ กันธารมณ.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ๗๗

หมายเหตุ กันระมีกี่อย่าง ก็อะไรบ้าง ? กันระ มี ๔ อย่าง คือ สิลกันระ สมาริกันระ ปัญญากันระ อยาตณกันระ ใน ๔ อย่างนี้ เว้นอยาตณกันระเสียแล้ว กันระทั้ง ๓ นั้น มิใช่เป็นตัว “กลืน” แต่ที่เรียกว่ากลืนนั้น เพราะหอมฟุ้งจรทั่วไป ทั้งตามลมและทวนลม ส่วนอยาตณกันระนั้นเป็นตัวกลืน

สัมมาวาายามะ จัดเป็นสมาริกันระได้นั้น เพราะโดยความเป็น ปิณฑกิจ

สัมมาสติ จัดเป็นสมาริกันระได้นั้น เพราะโดยความเป็น อปิลาปนกิจ

สัมมาสังกัปปะ จัดเป็นปัญญากันระได้นั้น เพราะปัญญาจะรู้แจ้งในอารมณ

อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ ได้ก็เพราะอาศัยวิตรช่วย ฉะนั้น จึงจัดสัมมาสังกัปปะเป็นปัญญากันระได้, และในกันระทั้ง ๔ นี้ ยังมีคำอธิบายอยู่ในประมวลข้อธรรมอีก

๙. รสายนมกะ

อนุ.ปุ. รโธ รสายนนุติ ? ธรรมที่ชื่อว่ารสะ, ชื่อว่ารสายนะใช่ไหม ?

วิ. อตุลโร ฐมฺมโร วิมุตติโร รโธ น รสายนํ, รสายนํ รโธ เจว รสายนญจ. อรรธรสะ ธรรมรสะ วิมุตติรสะ ชื่อว่ารสะ แต่ไม่ชื่อว่ารสายนะ, รสายนะ ชื่อว่ารสะก็ใช่ ชื่อว่ารสายนะก็ใช่

ปฎิ.ปุ. รสายนํ, รโสติ ? ธรรมที่ชื่อว่ารสายนะ, ชื่อว่ารสะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรรธรสะ คือ ผลจิตตูปบาท ๔, ธรรมรสะ คือ มรรคจิตตูปบาท ๔, วิมุตติรสะ คือ นิพพาน, หรืออีกนัยหนึ่ง อรรธรสะ คือ ปรมัตถธรรม มีกุศลธรรม อกุศลธรรม เป็นต้น (เว้นรสารมณ), ธรรมรสะ คือ วิถีเกณฑะ มี กุสลา ฐมา อกุสลา ฐมา เป็นต้น, วิมุตติรสะ คือ นิพพาน และ รสารมณ.

อ. สัจ. ได้แก่ รสารมณ เท่านั้น .

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ๗๗

หมายเหตุ ไม่ต้องว่า ปรมัตถธรรมทั้ง ๔ เพราะมีวิมุตติรสะ คือ นิพพาน โดยเฉพาะอยู่แล้ว

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รสารมณ.

อ. ส้ง. เหมือนกัน.

จำแนกโกฏฐาตต่อไป ฯลฯ

หมายเหตุ รสะมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง? รสะมี ๔ คือ อรรถรส ธรรมรส วิมุตติรส
อายตณรส ใน ๔ อย่างนี้ อรรถรส ธรรมรส วิมุตติรส ที่เรียกว่า รสะนั้น เพราะ
พระอริยเจ้าทั้งหลายมีความยินดีพอใจในธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น ธรรมเหล่านี้จึงชื่อว่า รสะ

ส่วนอายตณรสนั้นเป็นตัวรสเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม ขม ฝาด

อรรถะ เป็นผล คือ ประโยชน์ที่รู้ในสภาวะ รูป นาม นิพพาน

ธรรมะ เป็นเหตุ คือ ให้รู้สภาวะว่านี่เป็น จิต เจตสิก รูป นิพพาน กุศล อกุศล

วิมุตติ ความพ้น คือ พ้นแล้วจากกิเลสอาสวะทั้งปวง

และในรสะทั้ง ๔ นี้ ยังมีคำอธิบายอยู่ในหนังสือประมวลข้อธรรมอีก หน้า ๒๕๒

๑๐. โสภัญญะพพายตนยมกะ

อนุ.ปุ. โสภัญญะพุ, โสภัญญะพพายตนนุติ? ธรรมที่ชื่อว่าโสภัญญะ, ชื่อว่าโสภัญญะพพายตนะ
ใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. โสภัญญะพพายตน, โสภัญญะพุติ? ธรรมที่ชื่อว่าโสภัญญะพพายตนะ, ชื่อว่าโสภัญญะ
ใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ โสภัญญะพพารมณ.

จำแนกโกฏฐาตต่อไป ฯลฯ

๑๑. มนายตนยมกะ

อนุ.ปุ. มโน, มนายตนนุติ? ธรรมที่ชื่อว่ามนะ, ชื่อว่ามนายตนะใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. มนายตน, มโนติ? ธรรมที่ชื่อว่ามนายตนะ, ชื่อว่ามนะใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ จิต ๘๕.

จำแนกโกฏฐาตต่อไป ฯลฯ

๑๒. รัมมายตนยมกะ

อนุ.ป. รัมโม, รัมมายตนนุติ? ธรรมที่ชื่อว่ารัมมะ, ชื่อว่ารัมมายตนะใช่ไหม?

วิ. รัมมายตนํ สเปตฺวา อวเสโส รัมโม น รัมมายตนํ, รัมมายตนํ รัมโม เจว รัมมายตนญจ. ยกเว้นรัมมายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นชื่อว่ารัมมะ แต่ไม่ชื่อว่า รัมมายตนะ, รัมมายตนะชื่อว่ารัมมะก็ใช่ ชื่อว่ารัมมายตนะก็ใช่

ปฎิ.ป. รัมมายตนํ, รัมโมติ? ธรรมที่ชื่อว่ารัมมายตนะ, ชื่อว่ารัมมะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ปรมัตถธรรม คือ จิต ๘๘ โอฬาริกรูป ๑๒ (เว้น รัมมายตนะ) บัญญัติธรรม คือ สมุหบัญญัติ เช่น กองช้าง กองม้า กองทัพ เป็นต้น และ รัมมายตนะ.

อ. ส้ง. ได้แก่ รัมมายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ รัมมายตนะ.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

จบ ปทโสธนวาระอนุโลม

ปทโสธนวาระปัจจนิก

๑. จักขายตนยมกะ

อนุ.ป. น จกฺขุ, น จกฺขายตนนุติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าจักขุ, ไม่ชื่อว่าจักขายตนะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น จกฺขายตนํ, น จกฺขุติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าจักขายตนะ, ไม่ชื่อว่าจักขุใช่ไหม?

วิ. ทิพฺพจกฺขุ ปญฺญาจกฺขุ น จกฺขายตนํ จกฺขุ, จกฺขุญจ จกฺขายตนญจ สเปตฺวา อวเสสา น เจว จกฺขุ น จ จกฺขายตนํ. ทุติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ ไม่ชื่อว่าจักขายตนะ แต่ชื่อว่าจักขุ, ยกเว้นทิพพจักขุ ปัญญาจักขุ และ จักขายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าจักขุ และไม่ชื่อว่าจักขายตนะ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นจักขุทั้ง ๓).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทุตติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ, ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ และ อายุตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นจักขุทั้ง ๓).

อ. สัง. ได้แก่ อายุตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นจักขุทั้ง ๓) เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๒. โสตายตนยมกะ

อนุ.ปุ. น โสตํ, น โสตายตนนฺติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าโสตะ, ไม่ชื่อว่าโสตายตนะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฎิ.ปุ. น โสตายตนํ, น โสตนฺติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าโสตายตนะ, ไม่ชื่อว่าโสตะใช่ไหม?

วิ. ทิพฺพโสตํ ตณฺหาโสตํ น โสตายตนํ โสตํ, โสตณฺจ โสตายตนณฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว โสตํ น จ โสตายตนํ. อภิญฺญา คือ ทิพฺพโสตะ โลภเจตสิก คือ ตัณหาโสตะ ไม่ชื่อว่าโสตายตนะ แต่ชื่อว่าโสตะ, ยกเว้นทิพฺพโสตะ ตัณหาโสตะ และโสตายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าโสตะ และไม่ชื่อว่าโสตายตนะ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อายุตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นโสตะทั้ง ๓).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อภิญฺญา คือ ทิพฺพโสตะ, โลภเจตสิก คือ ตัณหาโสตะ และ อายุตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นโสตะทั้ง ๓).

อ. สัง. ได้แก่ อายุตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นโสตะทั้ง ๓) เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๓. ฆานายตนยมกะ

อนุ.ปุ. น ฆานํ, น ฆานายตนนฺติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าฆานะ, ไม่ชื่อว่าฆานายตนะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฎิ.ปุ. น ฆานายตนํ, น ฆานนฺติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าฆานายตนะ, ไม่ชื่อว่าฆานะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อายุตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นฆานายตนะ).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๔. ชิวหายตนยมกะ

อนุ.ป. น ชิวหา, น ชิวหายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าชิวหา, ไม่ชื่อว่าชิวหายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น ชิวหายตนํ, น ชิวหาติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าชิวหายตนะ, ไม่ชื่อว่าชิวหาใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้น ชิวหายตนะ).

จำแนกโกฏฐาสดต่อไป ฯลฯ

๕. กายายตนยมกะ

อนุ.ป. น กาโย, น กายายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ากายะ, ไม่ชื่อว่ากายายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น กายายตนํ, น กาโยติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ากายายตนะ, ไม่ชื่อว่ากายะใช่ไหม ?

วิ. กายายตนํ จเปตฺวา อวเสโส กาโย น กายายตนํ กาโย, กายณฺจ กายายตนณฺจ จเปตฺวา อวเสโส น เจว กาโย น จ กายายตนํ. ยกเว้นกายายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือ นอกนั้น ไม่ชื่อว่ากายายตนะ แต่ชื่อว่ากายะ, ยกเว้นกายะ และกายายตนะเสียแล้ว ที่เหลือ นอกนั้นไม่ชื่อว่ากายะ และไม่ชื่อว่ากายายตนะ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เช่น บ่อน้ำ ถ้ำ คา หู ค้นโพธิ์ ค้นไทร เป็นต้น.

จำแนกโกฏฐาสดต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ นามกาย รูปกาย บัญญัติกาย ได้แก่ สมุหบัญญัติ (เว้น กายปสาท) และ เอกเทศบัญญัติ.

อ. สัง. ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสดต่อไป ฯลฯ

๖. รูปายตนยมกะ

อนุ.ป. น รูปํ, น รูปายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ารูปะ, ไม่ชื่อว่ารูปายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น รูปายตนํ, น รูปนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ารูปายตนะ, ไม่ชื่อว่ารูปะใช่ไหม ?

วิ. รูปายตนํ จเปตฺวา อวเสถํ รูปํ น รูปายตนํ รูปํ, รูปญจ รูปายตนญจ จเปตฺวา อวเสถํ น เจว รูปํ น จ รูปายตนํ. ยกเวณรูปายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่ารูปายตนะ แต่ชื่อว่ารูปะ, ยกเวณรูปะ และรูปายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่ารูปะ และไม่ชื่อว่ารูปายตนะ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน บัญญัติ.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปิยรูป สาทรูป คือ โลเกยจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๗ (เวณรูปารมณํ) ซึ่งเป็นที่น่ารักน่ายินดี และเป็นอารมณ์ของตัณหาได้ และ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน บัญญัติ.

อ. สัง. ได้แก่ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน บัญญัติ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๗. สัตถายตนยมกะ

อนุ.ปุ. น สทฺโท, น สทฺทายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าสัททะ, ไม่ชื่อว่าสัททายตนะ ใช่มั้ย?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ปุ. น สทฺทายตนํ, น สทฺโทติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าสัททายตนะ, ไม่ชื่อว่าสัททะ ใช่มั้ย?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เวณ สัททายตนะ).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๘. คันธายตนยมกะ

อนุ.ปุ. น คนฺโธ, น คนฺธายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าคันธะ, ไม่ชื่อว่าคันธายตนะ ใช่มั้ย?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ปุ. น คนฺธายตนํ, น คนฺโธติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าคันธายตนะ, ไม่ชื่อว่าคันธะ ใช่มั้ย?

วิ. สีสคนุโร สมาธิคนุโร ปญญาคนุโร น คนุชายตนํ คนุโร, คนุชฌจ
 คนุชายตนญจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว คนุโร น จ คนุชายตนํ. สีสคันธะ สมาธิคันธะ
 ปญญาคันธะ ไม่ชื่อว่าคันธายตนะ แต่ชื่อว่าคันธะ, ยกเว้นคันธะ และคันธายตนะเสียแล้ว
 ธรรมที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าคันธะ และไม่ชื่อว่าคันธายตนะ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ आयตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นคันธะทั้ง ๔).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สีสคันธะ คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมา-
 อาชีวะ, สมาธิคันธะ คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ, ปญญาคันธะ คือ สัมมา-
 ทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ และ आयตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นคันธะทั้ง ๔).

อ. สัง. ได้แก่ आयตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นคันธะทั้ง ๔) เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๔. รสายตนยมกะ

อนุ. ปุ. น รโส, น รสายตนนฺติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ารสะ, ไม่ชื่อว่ารสายตนะใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. น รสายตนํ, น รโสติ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ารสายตนะ, ไม่ชื่อว่ารสะใช่ไหม?

วิ. อตุลฺลโร ฐมฺมโร วิมุตฺติโร น รสายตนํ รโส, รสญจ รสายตนญจ จเปตฺวา
 อวเสสา น เจว รโส น จ รสายตนํ. อรรณฺธสํ ฐมฺมรํ วิมุตฺติรํ ไม่ชื่อว่ารสายตนะ
 แต่ชื่อว่ารสะ, ยกเว้นรสะ และรสายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่ารสะ และ
 ไม่ชื่อว่ารสายตนะ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ आयตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นรสะทั้ง ๔).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรรณฺธสํ คือ ผลจิตตูปบาท ๔, ฐมฺมรํ คือ
 มัคคจิตตูปบาท ๔, วิมุตฺติรํ คือ นิพพาน, หรืออีกนัยหนึ่ง อรรณฺธสํ คือ ปรมัตถธรรม
 มีกุสลธรรม อกุสลธรรม เป็นต้น, ฐมฺมรํ คือ วิจิณฺณสัททหะ มี กุสลา ฐมฺมา อกุสลา
 ฐมฺมา เป็นต้น, วิมุตฺติรํ คือ นิพพาน และ आयตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นรสะทั้ง ๔).

อ. สัง. ได้แก่ आयตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นรสะทั้ง ๔) เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๑๐. โผฏฐัพพายตนยมกะ

อนุ.ป. น โผฏฐัพพโท, น โผฏฐัพพายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าโผฏฐัพพะ, ไม่ชื่อว่าโผฏฐัพพายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น โผฏฐัพพายตนํ, น โผฏฐัพพโติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าโผฏฐัพพายตนะ, ไม่ชื่อว่าโผฏฐัพพะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นโผฏฐัพพายตนะ).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๑๑. มนายตนยมกะ

อนุ.ป. น มโน, น มนายนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ามนะ, ไม่ชื่อว่ามนายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น มนายนํ, น มโนติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่ามนายตนะ, ไม่ชื่อว่ามนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นมนายตนะ).

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๑๒. ฐัมมายตนยมกะ

อนุ.ป. น ฐมฺโม, น ฐมฺมายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าฐัมมะ, ไม่ชื่อว่าฐัมมายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. น ฐมฺมายตนํ, น ฐมฺโมติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าฐัมมายตนะ, ไม่ชื่อว่าฐัมมะใช่ไหม ?

วิ. ฐมฺมายตนํ จเปตฺวา อวเสสฺส ฐมฺโม น ฐมฺมายตนํ ฐมฺโม, ฐมฺมญฺจ ฐมฺมายตนญฺจ จเปตฺวา อวเสสฺส น เจว ฐมฺโม น จ ฐมฺมายตนํ. ยกเว้นฐัมมายตนะเสียแล้ว ธรรมที่เหลือออกนั้น ไม่ชื่อว่าฐัมมายตนะ แต่ชื่อว่าฐัมมะ, ยกเว้นฐัมมะ และฐัมมายตนะเสียแล้วที่เหลือออกนั้น ไม่ชื่อว่าฐัมมะ และไม่ชื่อว่าฐัมมายตนะ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เช่น บ่อน้ำ ถ้ำ ตา หู
ต้นโพธิ์ ต้นไทร เป็นต้น.

จำแนกโกฏฐาต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ายตนะ ๑๑ บัญญัติ คือ สมุหบัญญัติ (เว้น
ธัมมายตนะ)^๑ และ เอกเทศบัญญัติ.

อ. สัง. ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาต่อไป ฯลฯ

จบ ปทโสธนวาระปัจจนิก

ธรรมที่ไม่ชื่อว่า กายะ ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ
ธรรมที่ไม่ชื่อว่า ธัมมะ ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ
ธรรมที่ไม่ชื่อว่า กายายตนะ ได้แก่ ายตนะ ๑๑ สมุหบัญญัติ (เว้นกายายตนะ)^๒
ธรรมที่ไม่ชื่อว่า ธัมมายตนะ ได้แก่ ายตนะ ๑๑ สมุหบัญญัติ และเอกเทศบัญญัติ
(เว้นธัมมายตนะ)

ปทโสธนมูลจกกวาระอนุโลม

เมื่อพระองค์ทรงแสดงปทโสธนวาระจบลงแล้ว ทรงแสดงปทโสธนมูลจกกวาระ
ต่อไป ในปทโสธนมูลจกกวาระมี ๒ อย่าง คือ อนุโลม ปัจจนิก

ในอนุโลมและปัจจนิก มีมูละ ๑๒ มูละหนึ่งๆ มีมูลี ๑๑ ดังนั้นเมื่อจกขายตนะ
เป็นมูละแล้ว ายตนะที่เหลือ ๑๑ เป็นมูลี ... ฯลฯ ... ธัมมายตนะเป็นมูละแล้ว ายตนะ
ที่เหลือเป็นมูลี

(แสดงโดยพัทธจักกะ)

^๑ ฝ่ายอนุโลม (หน้า ๙) แสดงองค์ธรรมไว้ว่า **ปรมัตถธรรม** คือ จิต ๘๙ โอฬาริรูป ๑๒ (เว้นธัมมายตนะ)
บัญญัติธรรม คือ สมุหบัญญัติ เช่น กองช้าง กองม้า กองทัพ เป็นต้น

^๒ องค์ธรรมของธรรมที่ไม่ชื่อว่า กายายตนะ ได้แก่ ายตนะ ๑๑ สมุหบัญญัติ และเอกเทศบัญญัติ
(เว้นกายายตนะ)

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. จกฺขุ, จกฺขายตนนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าจักขุ, ชื่อว่าจักขายตนะใช่ไหม ?

วิ. ทิพฺพจกฺขุ ปญฺญาจกฺขุ จกฺขุ น จกฺขายตฺนํ, จกฺขายตฺนํ จกฺขุ เจว จกฺขายตนญจ. ทุตติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ ชื่อว่าจักขุ แต่ไม่ชื่อว่า จักขายตนะ, จักขายตนะชื่อว่าจักขุก็ใช่ ชื่อว่าจักขายตนะก็ใช่.

ปฏฺิ.ป. อายตนา, โสตายตนนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าอายตนะ, ชื่อว่าโสตายตนะใช่ไหม ?

วิ. โสตายตฺนํ อายตฺนญฺเจว โสตายตฺนญจ, อวเสสา อายตนา น โสตายตฺนํ. โสตายตนะ ชื่อว่าอายตนะก็ใช่ ชื่อว่าโสตายตนะก็ใช่, อายตนะที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่า โสตายตนะ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ทุตติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ และ จักขุปสาท.

อ. ส้ง. ได้แก่ จักขุปสาท เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. ส้ง. ได้แก่ โสตายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

มูลีสี่เหลือ ๕ มีมานายตนมูลีเป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. จักขายตนมุละ ฐมมายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. จกฺขุ, จกฺขายตนนฺติ ?

วิ. ทิพฺพจกฺขุ ปญฺญาจกฺขุ จกฺขุ น จกฺขายตฺนํ, จกฺขายตฺนํ จกฺขุ เจว จกฺขายตนญจ.

ปฏฺิ.ป. อายตนา, ฐมมายตนนฺติ ?

วิ. ฐมมายตฺนํ อายตฺนญฺเจว ฐมมายตฺนญจ, อวเสสา อายตนา น ฐมมายตฺนํ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ทุตติยวิชาญาณ คือ ทิพพจักขุ ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ และ จักขุปสาท.

อ. ส้ง. ได้แก่ จักขุปสาท เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ आयตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ โสตายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

จงแสดงมูละทั้ง ๑๐ มีโสตายตนะมูละ เป็นต้น ต่อไปตามลำดับ

ธัมมายตนะมูละ

๑. ธัมมายตนะมูละ จักขายตนะมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ธมฺโม, ธมฺมายนนฺติ ?

วิ. ธมฺมายนํ จเปตฺวา อวเสโส ธมฺโม น ธมฺมายนํ, ธมฺมายนํ ธมฺโม เจว
ธมฺมายนนฺจ.

ปฎิ.ปุ. आयतना, ज्ञायतननृति ?

วิ. ज्ञायतनं आयतनญ्जेव ज्ञायतनญ्ज, अवเสसा आयतना न ज्ञायतनं.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปรมัตถธรรม คือ จิต ๘๘ โยพาริกรุป ๑๒ (เว้น
ธัมมายตนะ) บัญญัติธรรม คือ สมุหบัญญัติ เช่น กองช้าง กองม้า กองทัพ เป็นต้น และ
ธัมมายตนะ.

อ. สัง. ได้แก่ ธัมมายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ आयतนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ จักขายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

มูลีที่เหลือ ๕ มีโสตายตนะมูลี เป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. ธัมมายตนะมูละ มนายตนะมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ธมฺโม, ธมฺมายนนฺติ ?

วิ. ธมฺมายนํ จเปตฺวา อวเสโส ธมฺโม น ธมฺมายนํ, ธมฺมายนํ ธมฺโม เจว
ธมฺมายนนฺจ.

ปฎิ.ปุ. आयतना, मनयतननृति ?

วิ. मनयतनं आयतनญ्जेव मनयतनญ्ज, अवसेसा आयतना न मनयतनं.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปรหมัตถธรรม คือ จิต ๘๕ โอฬาริกรูป ๑๒ (เว้น รัมมายตนะ) บัญญัติธรรม คือ สมุหบัญญัติ เช่น กองช้าง กองม้า กองทัพ เป็นต้น และ รัมมายตนะ.

อ. ส้ง. ได้แก่ รัมมายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. ส้ง. ได้แก่ มนายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

จบ ปทโสทรณมูลจกกวาระอนุโลม

ปทโสทรณมูลจกกวาระปัจจนิก

ในปทโสทรณมูลจกกวาระปัจจนิกนี้มีมูละ ๑๒ มูละหนึ่ง ๆ มีมูลี ๑๑ เท่า ๆ กัน ในจักขายตนมูละ มีมูลี ๑๑ คือ โสตายตนมูลี เป็นต้น จนถึงรัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

จักขายตนมูละ

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมูลียมกะ

อน. ปุ. น จกขุ, น จกขายตตนุติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าจักขุ, ไม่ชื่อว่าจักขายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. นายตนา, น โสตายตตนุติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าอายตนะ, ไม่ชื่อว่าโสตายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นจักขุทั้ง ๓).

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ.

หมายเหตุ บัญญัติในที่นี้เอาหมดทุกอย่างไม่ว่าอะไร ส่วนที่ว่าสมุหบัญญัติเป็น กาโยธมโม ได้นั้นเป็นคนละเรื่อง

มูลีที่เหลือ ๕ มีมานายตนมูลี เป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. จักขายตนมุละ รัมมายตนมุลียมกะ

อนฺ.ปฺ. น จกฺขุ, น จกฺขายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ปฏฺิ.ปฺ. นายตนา, น รมฺมายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ายตนะ ๑๑ บัญญัติ (เว้นจักขุทั้ง ๓).

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ. (เอาบัญญัติทุกอย่างไม่วैनอะไร)

จงแสดงมุละทั้ง ๑๐ มีโสตายตนมุละ เป็นต้น ต่อไปตามลำดับ

รัมมายตนมุละ

๑. รัมมายตนมุละ จักขายตนมุลียมกะ

อนฺ.ปฺ. น รมฺโม, น รมฺมายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ปฏฺิ.ปฺ. นายตนา, น จกฺขายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เช่น บ่อน้ำ ถ้ำ ตา หู
ต้นโพธิ์ ต้นไทร เป็นต้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ. (เอาบัญญัติทุกอย่างไม่วैनอะไร)

มุลีที่เหลือ ๘ มีโสตายตนมุลี เป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. รัมมายตนมุละ มนายตนมุลียมกะ

อนฺ.ปฺ. น รมฺโม, น รมฺมายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ปฏฺิ.ปฺ. นายตนา, น มนายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เช่น บ่อน้ำ ถ้ำ ตา หู
ต้นโพธิ์ ต้นไทร เป็นต้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ. (เอาบัญญัติทุกอย่างไม่วैनอะไร)

จบ ปทโสธนมุลจักกวาระปัจจนิก

สุทธายตนวาระ และสุทธธาตวาระ หมายเอาอายตนะ ธาตุล้วน ๆ ฉะนั้น น รมฺโม,
น กาโย จึงต้องเป็นบัญญัติทั้งหมด คือ ทั้งสมุหบัญญัติ และเอกเทศบัญญัติ ไม่เหมือนกับ
ปทโสธนวาระ ซึ่งเป็นการชำระบท ด้วยเหตุนี้จึงได้องค์ธรรมบัญญัติไม่เหมือนกัน คือ
ปทโสธนวาระปัจจนิก น กาโย, น รมฺโม ได้แก่ เอกเทศบัญญัติเท่านั้น

เมื่อพระองค์ทรงแสดงปทโศชนมูลจักกวาระปัจจนิกจบลงแล้ว ทรงแสดง
สุทธายตนวาระต่อไป

สุทธายตนวาระ มี ๒ คือ อนุโลม ปัจจนิก. ในอนุโลม และปัจจนิกมียมกะ
อย่างละ ๑๒ คือ จักขายตนยมกะเป็นต้น จนถึงธัมมายตนยมกะเป็นที่สุด.

สุทธายตนวาระอนุโลม

๑. จักขายตนยมกะ

อนุ.ป. จกฺขุ, อายตฺตนนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าจักขุ, ชื่อว่าอายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. อายตนา, จกฺขายตฺตนนฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าอายตนะ, ชื่อว่าจักขายตนะใช่ไหม ?

วิ. จกฺขายตฺนํ อายตฺตนญฺเจว จกฺขายตฺตนญฺจ, อวเสสา อายตนา น จกฺขายตฺนํ.
จักขายตนะชื่อว่าอายตนะก็ไซ้ ชื่อว่าจักขายตนะก็ไซ้, อายตนะที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่า
จักขายตนะ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ จักขุทั้ง ๓ คือ ทุตติยวิชาญาณ คือ ทิพพ-
จักขุ ตติยวิชาญาณ คือ ปัญญาจักขุ กับ จักขุปสาท.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ จักขายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๒. โสตายตนยมกะ

อนุ.ป. โสตํ, อายตฺตนนฺติ ?

วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. อายตนา, โสตายตฺตนนฺติ ?

วิ. โสตายตฺนํ อายตฺตนญฺเจว โสตายตฺตนญฺจ, อวเสสา อายตนา น โสตายตฺนํ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ โสตะทั้ง ๘ คือ อภิญญา คือ ทิพพโสตะ
โลกเจตสิก คือ ตัณหาโสตะ กับ โสตปสาท.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ โสตายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๓. ฆานายตณยมกะ

อนฺ.ปฺ. ฆานํ, อายตณฺนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ปฏฺ.ปฺ. อายตนา, ฆานายตณฺนุติ ?

วิ. ฆานายตณํ อายตณฺญเจว ฆานายตณฺจ, อวเสสา อายตนา น ฆานายตณํ.

ใน อนฺ.ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ฆานปสาท.

จําแนกโกฏฐาสต่อไป ๔๓

ใน ปฏฺ.ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ ฆานายตนะ เท่านั้น.

จําแนกโกฏฐาสต่อไป ๔๓

๔. ชิวหายตณยมกะ

อนฺ.ปฺ. ชิวหา, อายตณฺนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ปฏฺ.ปฺ. อายตนา, ชิวหายตณฺนุติ ?

วิ. ชิวหายตณํ อายตณฺญเจว ชิวหายตณฺจ, อวเสสา อายตนา น ชิวหายตณํ.

ใน อนฺ.ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ชิวหาปสาท.

จําแนกโกฏฐาสต่อไป ๔๓

ใน ปฏฺ.ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ ชิวหายตนะ เท่านั้น.

จําแนกโกฏฐาสต่อไป ๔๓

๕. กายายตณยมกะ

อนฺ.ปฺ. กาโย, อายตณฺนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ปฏฺ.ปฺ. อายตนา, กายายตณฺนุติ ?

วิ. กายายตณํ อายตณฺญเจว กายายตณฺจ, อวเสสา อายตนา น กายายตณํ.

ใน อนฺ.ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ รูปกาย นามกาย.

จําแนกโกฏฐาสต่อไป ๔๓

ใน ปฏฺ.ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ กายายตนะ เท่านั้น.

จําแนกโกฏฐาสต่อไป ๔๓

หมายเหตุ ในสัทธาตยนวาระนี้ คำว่า กาโย คงได้แก่ รูปกาย นามกาย อย่างเดียวนั้น ก็ เพราะวาทนี้เอาแต่อายตนะล้วน ๆ เท่านั้น บัญญัติเข้าไปไม่ได้, แต่สำหรับ ปทโสธนวาระ นั้นเป็นการแสดงชำระบท ฉะนั้น บัญญัติกาย จึงเข้าในคำว่า กาโย ได้ด้วย

คำว่า รมุโม ก็คงได้แก่ ปริมัตถธรรม ๔ เท่านั้น แต่ในปทโสธนวาระมี สมุหบัญญัติเข้าด้วย น รมุโม น กาโย ได้แก่ บัญญัติทั้งหมด แต่ในปทโสธนวาระ ได้แก่ เอกเทศบัญญัติ เท่านั้น

๖. รูปายตนยมกะ

อนุ.ป. รูป, อายตนนุติ ?

วิ. อามนตา.

ปฎิ.ป. อายตนา, รูปายตนนุติ ?

วิ. รูปายตนํ อายตนญฺเจว รูปายตนญจ, อวเสสา อายตนา น รูปายตนํ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปิยรูป สาทรูป คือ โลเกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ซึ่งเป็นที่น่ารักน่ายินดี และเป็นอารมณ์ของตัณหาได้.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ รูปายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๗. สัททายตนยมกะ

อนุ.ป. สทฺโท, อายตนนุติ ?

วิ. อามนตา.

ปฎิ.ป. อายตนา, สทฺทายตนนุติ ?

วิ. สทฺทายตนํ อายตนญฺเจว สทฺทายตนญจ, อวเสสา อายตนา น สทฺทายตนํ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ สัททารมณ์.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ สัททายตนะ เท่านั้น.

จำแนกโกฏฐาสต่อไป ฯลฯ

๘. คันธายตนยมกะ

อนุ.ป. คณฺโธ, อายตนนุติ ?

วิ. อามนตา.

ปฎิ.ป. อายุตนา, คนุชาตนา ?

วิ. คนุชาตนา อายุตนา, คนุชาตนา, อวเสสา อายุตนา น คนุชาตนา.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ คันระทั้ง ๔ คือ สีสันระ สมาริกันระ ปัญญาันระ กับ คันธารมณ.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายุตนา ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ คันชาตนา เท่านั้น.

๙. รสาตนาตนา

อนุ.ป. รโส อายุตนา ?

วิ. อามนตา.

ปฎิ.ป. อายุตนา, รสาตนา ?

วิ. รสาตนา อายุตนา, รสาตนา, อวเสสา อายุตนา น รสาตนา.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ระทั้ง ๔ คือ อรรระระ ธรรมระ วิมุตติระ กับ รสารมณ.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายุตนา ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ รสาตนา เท่านั้น.

๑๐. โภฏฐัพพาตนา

อนุ.ป. โภฏฐัพโป, อายุตนา ?

วิ. อามนตา.

ปฎิ.ป. อายุตนา, โภฏฐัพพาตนา ?

วิ. โภฏฐัพพาตนา อายุตนา, โภฏฐัพพาตนา, อวเสสา อายุตนา น โภฏฐัพพาตนา.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ โภฏฐัพพารมณ.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายุตนา ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ โภฏฐัพพาตนา เท่านั้น.

๑๑. มนาตนา

อนุ.ป. มโน, อายุตนา ?

วิ. อามนตา.

ปฎิ.ป. อายุตนา, มนาตนา ?

วิ. มนาตนา อายุตนา, มนาตนา, อวเสสา อายุตนา น มนาตนา.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ จิต ๘๕.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อายุคนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัน. ได้แก่ มนายนะ เท่านั้น.

๑๒. ฐมมายตนยมกะ

อนุ.ปุ. ฐมโม, อายุตนนุติ ?

วิ. อามนุตา.

ปฏิ.ปุ. อายุตนา, ฐมมายตนนุติ ?

วิ. ฐมมายตนํ อายุตนญเจว ฐมมายตนญจ, อวเสสา อายุตนา น ฐมมายตนํ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปรมัตถธรรมทั้ง ๔.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อายุคนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัน. ได้แก่ ฐมมายตนะ เท่านั้น.

จบ สุทธายตนวาระอนุโลม

สุทธายตนวาระปัจจนิก

๑. จักขายตนยมกะ

อนุ.ปุ. น จกฺขุ, นายตนนุติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าจักขุ, ไม่ชื่อว่าอายุคนะใช่ไหม ?

วิ. จกฺขุํ จเปตฺวา อวเสสา อายุตนา น จกฺขุ อายุตนา, จกฺขุญฺจ อายุตนญฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว จกฺขุ น จ อายุตนา. ยกเว้นจักขุทั้ง ๓ เสียแล้ว อายุคนะที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่าจักขุ แต่ชื่อว่าอายุคนะ, ยกเว้นจักขุ และอายุคนะเสียแล้ว ที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าจักขุ และไม่ชื่อว่าอายุคนะ.

ปฏิ.ปุ. นายตนา, น จกฺขายตนนุติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าอายุคนะ, ไม่ชื่อว่าจักขายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนุตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อายุคนะ ๑๑ (เว้นจักขุทั้ง ๓) และ บัญญัติ.

อ. สัน. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ บัญญัติ.

๒. โสตายตนยมกะ

อนุ.ปุ. น โสถํ, นายตนนุติ ?

วิ. โสตร์ จเปตวา อวเสสา อายตนา น โสตร์ อายตนา, โสตนฺจ อายตนฺจ จเปตวา อวเสสา น เจว โสตร์ น จ อายตนา. ยกเว้นโสตร์ทั้ง ๓ เสียแล้ว อายตนะที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่าโสตร์ แต่ชื่อว่าอายตนะ, ยกเว้นโสตร์ทั้ง ๓ และอายตนะเสียแล้ว ที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่าโสตร์ และไม่ชื่อว่าอายตนะ.

ปฎิ.ป. นายตนา, น โสตายตนนฺติ ? กรรมที่ไม่ชื่อว่าอายตนะ, ไม่ชื่อว่าโสตายตนะ ใช่มั้ย ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ (เว้นโสตร์ทั้ง ๓) และ บัญญัติ.

อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ.ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ.

๓. ขานายตนยมกะ

อนุ.ป. น ขานํ, นายตนนฺติ ?

วิ. ขานํ จเปตวา อวเสสา อายตนา น ขานํ อายตนา, ขานนฺจ อายตนฺจ จเปตวา อวเสสา น เจว ขานํ น จ อายตนา. ยกเว้นขานะเสียแล้ว อายตนะที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าขานะ แต่ชื่อว่าอายตนะ, ยกเว้นขานะ และอายตนะเสียแล้ว ที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าขานะ และไม่ชื่อว่าอายตนะ.

ปฎิ.ป. นายตนา, น ขานายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ (เว้นขานายตนะ) และ บัญญัติ.

อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ.ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ.

๔. ชิวหายตนยมกะ

อนุ.ป. น ชิวหา, นายตนนฺติ ?

วิ. ชิวหํ จเปตวา อวเสสา อายตนา น ชิวหา อายตนา, ชิวहनฺจ อายตนฺจ จเปตวา อวเสสา น เจว ชิวหา น จ อายตนา. ยกเว้นชิวหาเสียแล้ว อายตนะที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าชิวหา แต่ชื่อว่าอายตนะ, ยกเว้นชิวหา และอายตนะเสียแล้ว ที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่าชิวหา และไม่ชื่อว่าอายตนะ.

ปฎิ.ป. นายตนา, น ชิวหายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อายุตนะ ๑๑ (เว้นชีวหายตนะ) และ บัญญัติ.

อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ.

๕. กายายตนะยมกะ

อนุ.ปุ. น กาโย, นายตนะนุติ ?

วิ. อามนุตา.

ปฎิ.ปุ. นายตนา, น กายายตนะนุติ ?

วิ. อามนุตา.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ.

๖. รูปายตนะยมกะ

อนุ.ปุ. น รูป, นายตนะนุติ ?

วิ. รูป จเปตวา อวเสสา อายุตนา น รูป อายุตนา, รูปญจ อายุตนะญจ จเปตวา อวเสสา น เจว รูป น จ อายุตนา. ยกเว้นธรรมที่ชื่อว่ารูปะเสียแล้ว อายุตนะที่เหลือ นอกนั้นไม่ชื่อว่ารูปะ แต่ชื่อว่าอายุตนะ, ยกเว้นธรรมที่ชื่อว่ารูปะ และอายุตนะเสียแล้ว ที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่ารูปะ และไม่ชื่อว่าอายุตนะ.

ปฎิ.ปุ. นายตนา, น รูปายตนะนุติ ?

วิ. อามนุตา.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๑๖ นิพพาน และ บัญญัติ.

อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ.

๗. สัททายตนะยมกะ

อนุ.ปุ. น สทโท, นายตนะนุติ ?

วิ. สทท์ จเปตวา อวเสสา อายุตนา น สทโท อายุตนา, สททญจ อายุตนะญจ จเปตวา อวเสสา น เจว สทโท น จ อายุตนา.

ปฎิ.ปุ. นายตนา, น สททายตนะนุติ ?

วิ. อามนุตา.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อายุตนะ ๑๑ (เว้นสัททายตนะ) และ บัญญัติ.

อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ.

๘. คันทายตนยมกะ

อนฺ.ปฺ. น คนฺโธ, นายตนนฺติ ?

วิ. คนฺธํ จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น คนฺโธ อายตนา, คนฺธณฺจ อายตนณฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว คนฺโธ น จ อายตนา.

ปฏฺิ.ปฺ. นายตนา, น คนฺธายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่อายตนะ ๑๑ (เว้นคันธะทั้ง ๔) และ บัญญัติ.

 อ. สัง. ได้แก่อายตน์ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่อายตน์.

๙. รสายตนยมกะ

อนฺ.ปฺ. น รโส, นายตนนฺติ ?

วิ. รสํ จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น รโส อายตนา, รสณฺจ อายตนณฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว รโส น จ อายตนา.

ปฏฺิ.ปฺ. นายตนา, น รสายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่อายตนะ ๑๑ (เว้นรสะทั้ง ๔) และ บัญญัติ.

 อ. สัง. ได้แก่อายตน์ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่อายตน์.

๑๐. โสณฺฐัพพายตนยมกะ

อนฺ.ปฺ. น โสณฺฐพฺโ, นายตนนฺติ ?

วิ. โสณฺฐพฺพํ จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น โสณฺฐพฺโ อายตนา, โสณฺฐพฺพณฺจ อายตนณฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว โสณฺฐพฺโ น จ อายตนา.

ปฏฺิ.ปฺ. นายตนา, น โสณฺฐัพพายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่อายตนะ ๑๑ (เว้นโสณฺฐัพพายตนนะ) และ บัญญัติ.

 อ. สัง. ได้แก่อายตน์ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่อายตน์.

๑๑. มนํายตนยมกะ

อนฺ.ปฺ. น มโน, นายตนนฺติ ?

วิ. มนั จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น มโน อายตนา, มนญฺจ อายตณฺจ จเปตฺวา
อวเสสา น เจว มโน น จ อายตนา.

ปฎิ.ป. นายตนา, น มนายตณฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ (เว้นมนายตนะ) และ บัญญัติ.

อ. สัน. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ บัญญัติ.

๑๒. ฐมมายตณยมกะ

อนฺ.ป. น ฐมโม, นายตณฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. นายตนา, น ฐมมายตณฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนฺ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ บัญญัติ.

จบ สุตทนายตณวาระปัจจนิก

เมื่อพระองค์ทรงแสดงสุททนายตณวาระปัจจนิกจบลงแล้ว ทรงแสดงสุททนายตณมูล-
จักกวาระต่อไป, ในสุททนายตณมูลจักกวาระ มี ๒ อย่าง คือ อนฺโลม ปัจจนิก. ในอนฺโลม
และปัจจนิก มีมฺละ ๑๒ ในมฺละหนึ่ง ๆ มีมฺลิตี ๑๑ ดังนั้นเมื่อจักกขายตนะเป็นมฺละแล้ว
อายตนะที่เหลือ ๑๑ เป็นมฺลิตี ๑๑ ฐมมายตนะเป็นมฺละแล้ว อายตนะที่เหลือ ๑๑ เป็นมฺลิตี
(แสดงโดยพัทธจักกะ)

สุททนายตณมูลจักกวาระอนฺโลม

จักขายตณมฺละ

๑. จักขายตณมฺละ โสตายตณมฺลียมกะ

อนฺ.ป. จกฺขุ, อายตณฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าจักขุ, ชื่อว่าอายตนะใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. อายตนา, โสตายตณฺติ ? ธรรมที่ชื่อว่าอายตนะ, ชื่อว่าโสตายตนะใช่ไหม ?

วิ. โสตายตณํ อายตณฺญเจว โสตายตณฺจ, อวเสสา อายตนา น โสตายตณํ.
โสตายตนะชื่อว่าอายตนะก็ใช่ ชื่อว่าโสตายตนะก็ใช่, อายตนะที่เหลือนอกนั้นไม่ชื่อว่า
โสตายตนะ.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ จักขุทั้ง ๓.

ใน ปฏิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ आयตนะ ๑๒ ทั้งหมด.
อ. สัง. ได้แก่ โสตายตนะ เท่านั้น.

มุขีที่เหลือ ๕ มีภานายตนมุขีเป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. จักขายตนมุขะ ฐัมมายตนมุขียมกะ

อนุ.ป. จกขุ, आयตननुति ? วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. आयตना, ऋमयतननुति ?

วิ. ฐมฺมายตน์ आयตनญฺเจว ฐมฺมายตनญฺจ, ओवसेता आयतना न ऋमयतनं.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ จักขุทั้ง ๓.

ใน ปฏิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ आयตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ ฐัมมายตนะ เท่านั้น.

จงแสดงมุขะทั้ง ๑๐ มีโสตายตนมุขะเป็นต้น ต่อไปตามลำดับ

ฐัมมายตนมุขะ

๑. ฐัมมายตนมุขะ จักขายตนมุขียมกะ

อนุ.ป. ฐมฺโม, आयतननुति ? วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. आयतना, जकषायतननुति ?

วิ. จกขายตน์ आयतनญฺเจว जकषायतनญฺจ, ओवसेता आयतना न जकषायतनं.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปรมัตถธรรมทั้ง ๔.

ใน ปฏิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ आयตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. สัง. ได้แก่ จักขายตนะ เท่านั้น.

มุขีที่เหลือ ๕ มีโสตายตนมุขีเป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๒. ฐัมมายตนมุขะ มนายตนมุขียมกะ

อนุ.ป. ฐมฺโม, आयतननुति ? วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. आयतना, मनयतननुति ?

วิ. มนายตน์ आयतनญฺเจว मनयतनญฺจ, ओवसेता आयतना न मनयतनं.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปรมัตถธรรมทั้ง ๔.

ใน ปฏิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ आयตนะ ๑๒ ทั้งหมด.

อ. ส้ง. ได้แก่ มนายตนะ เท่านั้น.

จบ สุทธายตนมุลจักกวาระอนุโลม

สุทธายตนมุลจักกวาระปัจจนิก

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. น จกฺขุ, นายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าจักขุ, ไม่ชื่อว่าอายตนะอะไรไหม ?

วิ. จกฺขุ จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น จกฺขุ อายตนา, จกฺขุญฺจ อายตญฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว จกฺขุ น จ อายตนา. ยกเว้นจักขุทั้ง ๓ เสียแล้ว อายตนะที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่าจักขุ แต่ชื่อว่าอายตนะ, ยกเว้นจักขุทั้ง ๓ และอายตนะเสียแล้ว ที่เหลือนอกนั้น ไม่ชื่อว่าจักขุ และไม่ชื่อว่าอายตนะ.

ปฎิ.ป. นายตนา, น โสตายตนนฺติ ? ธรรมที่ไม่ชื่อว่าอายตนะ, ไม่ชื่อว่าโสตายตนะอะไรไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. ส้ง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ (เว้นจักขุทั้ง ๓) และ บัญญัติ.

อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. ส้ง. และ อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ.

มุลีที่เหลือ ๘ มีมนายตนมุลีเป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. จักขายตนมุละ ฐมมายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. น จกฺขุ, นายตนนฺติ ?

วิ. จกฺขุ จเปตฺวา อวเสสา อายตนา น จกฺขุ อายตนา, จกฺขุญฺจ อายตญฺจ จเปตฺวา อวเสสา น เจว จกฺขุ น จ อายตนา.

ปฎิ.ป. นายตนา, น ฐมมายตนนฺติ ? วิ. อามนฺตา.

ใน อนุ. ป. อ. ส้ง. ได้แก่ อายตนะ ๑๑ (เว้นจักขุทั้ง ๓) และ บัญญัติ.

อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. ส้ง. และ อ. ส้ง. ได้แก่ บัญญัติ.

จงแสดงมูละทั้ง ๑๐ มีโสตายตนมุละเป็นต้น ต่อไปตามลำดับ

ธัมมายตนมูละ

๑. ธัมมายตนมูละ จักขายตนมูลีสยามกะ

อนุ.ป. น ธมฺโม, นายตนนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. นายตนา, น จกฺขายตนนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ ทั้งหมด.

มูลิตีเหลือ ๕ มีโสตายตนมูลิตีเป็นต้น ก็แสดงเช่นกัน

๑๑. ธัมมายตนมูละ มนายตนมูลีสยามกะ

อนุ.ป. น ธมฺโม, นายตนนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ปฎิ.ป. นายตนา, น มนายตนนุติ ?

วิ. อามนฺตา.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ บัญญัติ ทั้งหมด.

จบ สุทฺธายตนมูลจกฺกวาระปัจจณิก

และจบ ปิณณัตติวารนิตเทศ

ปณฺณตฺตติวาโร นิฏฺฐจิตฺ.

ข. ปวัตติวาระ

อนุสนธิ

เมื่อพระองค์ทรงแสดง ปิณณัตติวาระ จบลงแล้ว ทรงแสดงปวัตติวาระต่อไป

ในปวัตติวาระมี ๓ อย่าง คือ

ก. อุปปาทวาระ

ข. นิโรธวาระ

ค. อุปปาทนิโรธวาระ

พระองค์ทรงแสดงอุปปาทวาระก่อน แล้วทรงแสดง นิโรธวาระต่อไปตามลำดับ

อุปปาทวาระ แบ่งออกเป็น ๖ อย่างคือ

๑. ปิจจุปปันนวาระ ๒. อติตติวาระ ๓. อนาคตวาระ ๔. ปิจจุปปันนาตติตติวาระ
๕. ปิจจุปปันนาคตวาระ ๖. อตติตตนาคตวาระ. พระองค์ทรงแสดง ปิจจุปปันนวาระก่อน
แล้วทรงแสดง อติตติวาระเป็นต้นต่อไป ตามลำดับ

ปิจจุปปันนวาระ มี ๒ อย่าง คือ อนุโลม ปัจจนิก

พระองค์ทรงแสดง อนุโลม ก่อน แล้วทรงแสดง ปัจจนิก ต่อไป.

อนุโลมนี้นี้มีวาระ ๓ อย่างคือ ปุคคลวาระ โอภาสวาระ ปุคคลโลกาสวาระ

พระองค์ทรงแสดง ปุคคลวาระก่อน แล้วทรงแสดง โอภาสวาระต่อไปตามลำดับ

ในวาระหนึ่ง ๆ มีมูละ ๑๐ คือ จักขายตนมูละ เป็นต้น จนถึงมนายตนมูละ เป็น
ที่สุด (เว้นสัททายตนะ)

ในจักขายตนมูละ มีมูลี ๑๐ โสตายตนมูละมีมูลี ๕ แล้วลดลงไปตามลำดับ จนถึง
มนายตนมูละมีมูลี ๑ คือ รัชมายตนมูลี จักขายตนมูละมีมูลี ๑๐ อย่าง คือ โสตายตนมูลี
๗๗ รัชมายตนมูลี พระองค์ทรงแสดงโสตายตนมูลีก่อน แล้วทรงแสดงมนายตนมูลี
เป็นต้นต่อไปตามลำดับ

โสตายตนมูลีแบ่งออกเป็น ๒ คือ อนุโลม และ ปฏิโลม

พระองค์ทรงแสดงอนุโลมก่อน แล้วทรงแสดงปฏิโลมต่อไป

อนุโลมมี ๒ อย่าง คือ ปุจฉา และ วิสัชนา

พระองค์ทรงแสดงปุจฉาก่อน แล้วทรงแสดงวิสัชนาต่อไป

ปุจฉามี ๒ อย่างคือ สันนิฏฐานบท และ สังสยบท

พระองค์ทรงแสดงสันนิฏฐานบทก่อน แล้วทรงแสดงสังสยบทต่อไป

อุปาทวาระ

ปัจจุปปันนวาระอนุโลม

บุคคลวาระ

จักขายตนมฺลละ

๑. จักขายตนมฺลละ โสตายตนมฺลียมกะ

อนุโลมปุจฉา ยสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิธึชา สจฺจชฺชูกานํ อโสฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจชฺชูกานํ อโสฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตนมฺลจฺ อุปฺปชฺชติ โสตายตนมฺลจฺ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่ โสตายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุและโสตะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด โสตายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺธิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า โสตายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สโสฺตกานํ อจฺจชฺชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, สโสฺตกานํ สจฺจชฺชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตนมฺลจฺ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนมฺลจฺ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีโสตะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด โสตายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีโสตะและจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด โสตายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ในอนุโลมปุจฉา องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ ทุกคติอเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็น โอปปาติกะ อันมีจักขุเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิจ ๔^๓

^๓ ฝ่ายอนุโลมทุกคู่ แสดงว่า “อบายภูมิจ ๔” แต่ฝ่ายปัจจนิกแสดงเพียง “อบายภูมิจ”

ทุกคตือเหตุกบุคคล ๑ สุกคตือเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมีจักขุเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุกคตือเหตุกบุคคล ๑ สุกคตือเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่โสตะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ อันมีจักขุและโสตะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ในปฏิโลมปุจฺจมา องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ ทุกคตือเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีโสตะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ ๔

ทุกคตือเหตุกบุคคล ๑ สุกคตือเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมีโสตะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุกคตือเหตุกบุคคล ๑ สุกคตือเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างโสตะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ อันมีโสตะและจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

หมายเหตุ สาวเสสสพฺพ แสดงทั่วไป ได้แก่ สพฺพเพล์ จวนฺตานํ

อนาวเสสสพฺพ เป็นการแสดงที่ยังมีเหลืออยู่ ได้แก่ สพฺพเพ สงฺขารา อนิจฺจา

๒. จักขายตนมฺูละ ฆานายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺกชฺชกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺกชฺชกานํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตนมฺูลจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนมฺูลจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุและฆานะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่มั้ย ?

วิ. สฆานกานํ อจฺจุกฺกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ สจฺจุกฺกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีฆานะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะและจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีจักขุเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่ฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิกของรูปาวจร - ปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกชะเบื้องต่ำ ๒ อันมีจักขุและฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิกของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีฆานะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ ๔

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีฆานะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีมานะและจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๓. จักขายตนมูละ ชิวหายตนมูลีสยัมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวฺหายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจชฺชกานํ อชิวฺหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ชิวฺหายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจชฺชกานํ สชิวฺหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุและชิวหาเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด จักขายตนะที่กำลังเกิด ชิวหายตนะที่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวฺหายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สชิวฺหกานํ อจกฺขชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวฺหายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวฺหกานํ สจกฺขชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวฺหายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีชิวหาเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชิวหาและจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด ชิวหายตนะที่กำลังเกิด จักขายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่ชิวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของรูปาวจร - ปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุและชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ.ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีชีวหาเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ ๔

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีชีวหาเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหาเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

และ ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาและจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมฺูละ กายายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส จกฺขายตํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส กายายตํ อุปฺปชฺหติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจกฺขกานํ อกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตํ อุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ กายายตํ อุปฺปชฺหติ, สจฺจกฺขกานํ สกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตมฺญจ อุปฺปชฺหติ กายายตมฺญจ อุปฺปชฺหติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุและกายะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ปุ. ยสฺส วา ปน กายายตํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส จกฺขายตํ อุปฺปชฺหติติ ?

หรือว่า กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สกายกานํ อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ สจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีกายะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีกายะและจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุและกายะ^๔ เกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีกายะเกิดได้^๕ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ ๔

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปเสยยกะ อันมีกายะเกิดได้^๕ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัปปเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างกายะเกิดแล้ว แต่^๕ จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมฺมูละ รูปายตนมฺมูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

^๔ ข้อความว่า “มีกายะเกิดได้” ๒ แห่ง และ “กายะเกิดแล้ว แต่” ไม่มีการแสดงข้อความดังกล่าวในฝ่ายปัจจุณิก ถ้าไม่แสดงข้อความดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ไม่ควรแสดงข้อความ “และกายะ” ด้วย เพราะว่า การบกพร่องของกายายตนะโดยกรรมนั้นไม่มี (อ.ย. หน้า ๑๒๒)

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่มั้ย ?

วิ. สรูปกานํ อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺหติ, สจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนญฺจ อุปฺปชฺหติ จกฺขายตนญฺจ อุปฺปชฺหติ.

บุคคลที่มีรูปปะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๘.

ใน ปฎิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ ๔

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวก-
กลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

หมายเหตุ สรูปกานํ ที่เอาออกนั้นเพราะไม่มีการขาด ส่วน สคนฺธกานํ สรสฺกานํ สโผฏฺฐพฺพกานํ นั้นต้องกล่าวไว้ เพราะถ้าไม่กล่าวแล้วพวกพรหมก็จะแทรกเข้ามา นี่ว่าสำหรับจักขายตนมูละ ส่วนฆานายตนมูละที่ไม่ต้องกล่าวไว้ว่า สรูปกานํ สคนฺธกานํ สรสฺกานํ สโผฏฺฐพฺพกานํ นั้น ก็เพราะ สฆานกานํ มีอยู่ เป็นการห้ามพวกพรหมอยู่ในตัวอยู่แล้ว

พระองค์ไม่ทรงแสดง สัททายตนะ ในปวัตติวาระนั้น เพราะสัททายตนะนี้เกิดขึ้นไม่ได้ ในขณะที่ปฏิสนธิกาลของสัตว์ทั้งหลาย ฉะนั้น ท่านอรรถกถาจารย์จึงแสดงว่า

สัททายตนะสุตฺต ปฏิสนธิกฺขณเณ อนุปฺปตฺติโต เตน สทฺธิ ยมกสุตฺต วิสทฺชนเมว นตฺติ.

คำวิสัยนาที่เกี่ยวข้องด้วย สัททายตนะ นั้นไม่มี เพราะสัททายตนะไม่เกิดในขณะที่ปฏิสนธิกาล

คันธายตนะมูลี รสายตนะมูลี โสภณูปายตนะมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนะมูลี

๖. จักขายตนะมูละ คันธายตนะมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุตฺต จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุตฺต คณฺธายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, คันธายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจชูกานํ อคฺคชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ คณฺธายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจชูกานํ สคฺคชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ คณฺธายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ คันธะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุและคันธะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด คันธายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสุตฺต วา ปน คณฺธายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุตฺต จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า คันธายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สคฺคชูกานํ อจฺจชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ คณฺธายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สคฺคชูกานํ สจฺจชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ คณฺธายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีคันธะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีคันธะและจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด คันธายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื่องต่ำ ๒ อันมีจักขุและคันธระ^๕เกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีคันธระเกิดได้^๕ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ ๔

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีคันธระเกิดได้^๕ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างคันธระเกิดแล้ว แต่^๕จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื่องต่ำ ๒ อันมีคันธระและ^๕จักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธระ รสชะ โผฏฐัพพะ ที่มีอยู่ในอวินิพโกกรูป ๘ ของรูปพรหม ๑๖ ชั้นที่จัดเป็นอายตนะเฉพาะๆ ไม่ได้ นั่น ก็เพราะว่า อารมณ์เหล่านี้ มิได้ทำให้วิถิจิตเกิดขึ้น อารมณ์ใดมีอยู่ก็จริง แต่อารมณ์นั้นมิอาจทำให้วิถิจิตเกิดขึ้นได้ อารมณ์นั้นจัดเป็นอายตนะโดยเฉพาะๆ ไม่ได้ แต่อารมณ์เหล่านี้ก็เป็นธรรมเหมือนกัน ฉะนั้นพระองค์จึงทรงจัดเข้าในธัมมายตนะ

๔. จักขายตนมูละ มนายตนมุขียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุส จกขายตนํ อุปปชฺชติ, ตสุส มนายตนํ อุปปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยสุส วา ปน มนายตนํ อุปปชฺชติ, ตสุส จกขายตนํ อุปปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

^๕ ข้อความว่า “มีคันธระเกิดได้” ๒ แห่ง และ “คันธระเกิดแล้ว แต่” ถ้าจะไม่แสดงข้อความนี้ เพื่อให้คล้อยตามจักขายตนมูละ กายายตนมุขียมกะที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็ไม่ควรแสดงข้อความ “และคันธระ” และ “คันธระและ” ด้วย เพราะว่า การบกพร่องของคันธายตนะโดยกรรมนั้นไม่มี (อ.ย. หน้า ๑๒๓)

วิ. สจิตตกาณํ อจกขุกาณํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ จกขายตนํ อุปปชฺชติ, สจกขุกาณํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนมฺจ อุปปชฺชติ จกขายตนมฺจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดใน ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

อ. ส้ง. เหมือนกัน.

ใน ปฎิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด ในอบายภูมิ ๔

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของ อรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมฺลละ ธัมมายตนมฺลีสยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกขายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ธมฺมายตนํ อุปปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ธัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส จกขายตนํ อุปปชฺชติติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่ไหม ?

วิ. อจกขุกัน อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ฐมฺมายตนํ อูปปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตนํ อูปปชฺชติ, สจกขุกัน อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ฐมฺมายตนญจ อูปปชฺชติ จกฺขายตนญจ อูปปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฐมฺมายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฐมฺมายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๑๕ กัมมชกลาป ๑, ๗, ๔.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ ๔

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวก-กลาปที่เกิดในขณะแรก

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอรุปาวจร-ปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

ไสตายตนมูละมีมูลี ๘ คือ ฆานายตนมูละเป็นต้น จนถึงฐมฺมายตนมูละ ก็แสดงทำนองเดียวกันนี้

คาถาจำแนกภูมิโดยกำเนิด โยนิมี ๔

๑. ภูมิวัชเชสุ เทเวสุ	เปเต นิชฌามตณฺหิก
นิรเยสุ จ สมฺภุติ	โยเนโก โอปปาติโก ^๖ ๑
๒. ภูมิเทว มนุสฺเสสุ ^๖	ติรจฺฉาน เปเร ^๖ ตถา
เปเตสุ อวเสเสสุ ^๖	จตฺตโส ปิจ โยนิโย ๑

๑. เทวดาทั้งหลาย เว้นภูมิวัชชุตเทวคาก็ดี นิชฌามตณฺหิกเปรตก็ดี นรกกัฏฐิ ย่อมได้โอปปาติกะกำเนิดอย่างเดียว

๒. ภูมิวัชชุตเทวคและมนุษย์ทั้งหลายก็ดี ตีรจฺฉานทั้งหลายก็ดี เปรตทั้งหลายที่นอกจากนิชฌามตณฺหิกเปรตก็ดี ย่อมได้กำเนิดทั้ง ๔

แสดงบุคคลที่อายตนะบกพร่องได้และไม่ได้

๑. บุคคลที่มีจักขุและโสตะบกพร่องได้ แต่อายตนะที่เหลือ ๕ บกพร่องไม่ได้ นั่นได้แก่ ทุกคติอเหตุกบุคคลที่เป็นโอปปาติกะจำพวกเดียวเท่านั้น

๒. บุคคลที่มี จักขุ โสตะ ฆานะ ทั้ง ๓ บกพร่องได้ แต่อายตนะที่เหลือ ๔ บกพร่องไม่ได้ นั่น ได้แก่ ทุกคติอเหตุกบุคคล ๑ สุกตอเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นสังเสทชะ และคัพภเสยยกะจำพวกเดียวเท่านั้น

๓. ผู้จะตายในระหว่างอายตนะทั้ง ๔ คือ จักขุ โสตะ ฆานะ จีวหา ยังเกิดไม่ครบนั้น ได้แก่ ทุกคติอเหตุกบุคคล ๑ สุกตอเหตุกบุคคล ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ซึ่งกำลังเกิดจำพวกเดียวเท่านั้น

๔. รูปาวจรอุปปัชชัตบุคคล (เว้นอสังญัตตพรหม) อายตนะทั้ง ๕ คือ จักขุ โสตะ รูปะ มนะ ฐัมมะ กำลังเกิด อายตนะที่เหลือ ๖ ไม่ใช่กำลังเกิด

๕. อสังญัตตอุปปัชชัตบุคคล รูปะ และ ฐัมมะ ทั้งสองกำลังเกิด อายตนะที่เหลือ ๕ ไม่ใช่กำลังเกิด

๖. อรูปาวจรอุปปัชชัตบุคคล มนะ และ ฐัมมะ ทั้งสองกำลังเกิด อายตนะที่เหลือ ๕ ไม่ใช่กำลังเกิด

^๖ บทต่างๆ คือ “โยเนโก โอปปาติโก” “ภูมิเทว มนุสฺเสสุ” “ติรจฺฉาน เปเร” และ “อวเสเสสุ” อ.ย. หน้า ๑๑๙ แสดงเป็น “โยเนโกโวปปาติโก” “ภูมิเทวมนุสฺเสสุ” “ติรจฺฉานเปเร” และ “จาวเสเสสุ” ตามลำดับ

๗. กามาวจรอุปปีชขันตบุคคล อายุขณะทั้ง ๑๑ (เวณีสัททะ) กำลังเกิด
 ๘. จวัณตบุคคลทั้งหมด อายุขณะทั้ง ๑๑ (เวณีสัททะ) ไม่ใช่กำลังเกิด
 ๙. กามธาคูญ ปน อฆานโก โอปปาติโก นตฺถิ.

ส่วนในกามภูมิ ผู้ที่ปฏิสนธิเป็นโอปปาติกะนั้น ฆานปสาทบกพร่องย่อมไม่มี

โสตายตนมฺลูละ

ในโสตายตนมฺลูละมีมูลี ๕ คือ ฆานายตนมฺลูละเป็นต้น จนถึงธัมมายนตนมฺลูละเป็นที่สุด

๑. โสตายตนมฺลูละ ฆานายตนมฺลูละ

อนุ.ป. ยสฺส โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ?

โสตายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. สโสตกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สโสตกานํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตนญจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีโสตะเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด โสตายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีโสตะและฆานะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด โสตายตนะที่กำลังเกิด ฆานายตนะที่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตนํ อุปฺปชฺชติติ?

หรือว่า ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. สฆานกานํ อโสตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ สโสตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ โสตายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีฆานะเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะกำลังเกิด แต่โสตายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะและโสตะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด ฆานายตนะที่กำลังเกิด โสตายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัพภเสชยกะ อันมีโสตะเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างโสตะเกิดแล้ว แต่มานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๑๕ กัมมชกลาป ๔

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีโสตะและมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีมานะเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ ๔

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีมานะเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะเกิดแล้ว แต่โสตะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายนตนมูลี การแสดงองค์กรรมและจำแนกโกฏฐาสเหล่านี้ เหมือนกันกับจักขายตนมูละทุกประการ

จบ โสตายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

ในฆานายตนมูละมีมูลี ๘ คือ ชิวหายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายนตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปทฺหติ, ตสฺส ชิวหายตนํ อุปฺปทฺหติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สมานกานํ อชีวหกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ฆานายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ
ชีวหายตนํ อุปปชฺชติ, สมานกานํ สชีวหกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ฆานายตนญจ
อุปปชฺชติ ชิวหายตนญจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีฆานะเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนกำลังเกิด
แต่ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะและชีวหาเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปปชฺชติ?

หรือว่า ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม?

วิ. สชีวหกานํ อฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ชิวหายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ
ฆานายตนํ อุปปชฺชติ, สชีวหกานํ สฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ชิวหายตนญจ
อุปปชฺชติ ฆานายตนญจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะกำลังเกิด
แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชีวหาและฆานะเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่าง
ฆานะเกิดแล้ว แต่ชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
อเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะและชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป
๓, ๗.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อัน
มีชีวหาเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหาเกิดแล้ว แต่ฆานะยังไม่เกิด
ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐
กัมมชกลาป ๓, ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. ฆานายตนมูละ กายายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สกายกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนญจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีกายะเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

ใน ปฏฺิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. สรูปกานํ อฆานกานํ อุปุปฺพชฺชุตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปุปฺพชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปุปฺพชฺชติ, สฆานกานํ อุปุปฺพชฺชุตานํ เตสํ รูปายตนญฺจ อุปุปฺพชฺชติ ฆานายตนญฺจ อุปุปฺพชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๑, ๗.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภะเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภะเสยยกะผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๑, ๖

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ฆานายตนํ อุปุปฺพชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ อุปุปฺพชฺชติ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิบัติ.ปุ. ยสฺส วา ปน มนายตนํ อุปุปฺพชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปุปฺพชฺชติ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. สจิตตกานํ อฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ มนายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ
ฆานายตนํ อุปปชฺชติ, สฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ มนายตนญจ อุปปชฺชติ
ฆานายตนญจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด
แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด
มนายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะเกิด
ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาจรปฏิสันธิจิต ๑๐
เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปกเสยยกะ อันฆานะ
เกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ทู. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัปปกเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของเหตุกปฏิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
๓, ๖

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ฆานายตนมฺูละ ฐัมมายตนมฺูลียมกะ

อน.ปุ. ยสฺส ฆานายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ฐมฺมายตนํ อุปปชฺชติตี ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฐัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏี.ปุ. ยสฺส วา ปน ฐมฺมายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ อุปปชฺชติตี ?

หรือว่ ฐัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ฐมฺมายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ
อุปปชฺชติ, สฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ฐมฺมายตนญจ อุปปชฺชติ ฆานายตนญจ
อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รั้งมายตนะกำลังเกิด แต่มานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รั้งมายตนะก็กำลังเกิด มานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกยะเบื้องต่ำ ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖.

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกยะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มานายตนะมูละ

ชีวหายตนะมูละ

ในชีวหายตนะมูละมีมูติ ๗ คือ กายายตนะมูติเป็นต้น จนถึงรั้งมายตนะมูติเป็นที่สุด

๑. ชิวหายตนะมูละ กายายตนะมูติยมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ชิวหายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ชีวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สกายกานํ อชีวหกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ กายายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ
ชีวหายนํ อุปปชฺชติ, สชีวหกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ กายายตนญจ อุปปชฺชติ
ชีวหายนญจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีกายะเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะกำลังเกิด
แต่ชีวหายนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด
กายายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิด
ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิกของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐
เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหา
ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสันธิจิต ๒
เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓.

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. ชิวหายนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ชิวหายนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ อุปปชฺชติติ ?

ชีวหายนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏี.ปุ. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายนํ อุปปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. สรูปกานํ อชีวหกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ
ชีวหายนํ อุปปชฺชติ, สชีวหกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ รูปายตนญจ อุปปชฺชติ
ชีวหายนญจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด
แต่ชีวหายนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด
รูปายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัมมเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตณฺมุติ รสายตณฺมุติ โผฏฐัพพายตณฺมุติ ก็แสดงเหมือนกันกับกายายตณฺมุติ

๖. ชิวหายตณฺมุละ มนายตณฺมุติยมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ชิวหายตณฺ อูปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตณฺ อูปฺปชฺชติติ ?

ชิวหายตณะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตณะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ. ปุ. ยสฺส วา ปน มนายตณฺ อูปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตณฺ อูปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตณะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตณะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจิตฺตกาณํ อชีวฺหกาณํ อูปฺปชฺชนฺตาทํ เตสํ มนายตณฺ อูปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ชิวหายตณฺ อูปฺปชฺชติ, สชีวฺหกาณํ อูปฺปชฺชนฺตาทํ เตสํ มนายตณฺญจ อูปฺปชฺชติ ชิวหายตณฺญจ อูปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตณะกำลังเกิด แต่ชิวหายตณะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตณะก็กำลังเกิด ชิวหายตณะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่าง
ชีวายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒
เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

ติ. ๑ ผลเสกยะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของ
มหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๗. ชิวหายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสุส ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุส รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ. ปุ. ยสุส วา ปน รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุส ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อชีว्हกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ชิวหายตนํ
อุปฺปชฺชติ, สชีว्हกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รัมมายตนญจ อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญจ
อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รัมมายตนะกำลังเกิด แต่ชิวหายตนะ
ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รัมมายตนะก็
กำลังเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกยะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิด
ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐
เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่าง
ชีวายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒
เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกยะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ชีวิตหายตนมฺลละ

กายายตนมฺลละ

กายายตนมฺลละมีมูลี ๖ คือ รูปายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. กายายตนมฺลละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สรฺูปกานํ อกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ กายายตนํ อุปฺปชฺหติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนญจ อุปฺปชฺหติ กายายตนญจ อุปฺปชฺหติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิด ในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของรูปาจรปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. กายายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส คณฺธายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, คันธายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

หรือว่า คันธายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๑, ๗.

รสายตนมูลี โภฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. กายายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สจิตฺตกาณํ อากายกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ กายายตนํ อุปฺปชฺหติ, สกายกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนญจ อุปฺปชฺหติ กายายตนญจ อุปฺปชฺหติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่ว่ากำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะที่กำลังเกิด กายายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๑, ๗.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ
ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔
และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๖. กายายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส กายายตนํ อุปุปฺขติ, ตสุส ฐมฺมายตนํ อุปุปฺขติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฐัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ฐมฺมายตนํ อุปุปฺขติ, ตสุส กายายตนํ อุปุปฺขติติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อากายกานํ อุปุปฺขนฺตานํ เตสํ ฐมฺมายตนํ อุปุปฺขติ โน จ เตสํ กายายตนํ
อุปุปฺขติ, สากายกานํ อุปุปฺขนฺตานํ เตสํ ฐมฺมายตนนฺจ อุปุปฺขติ กายายตนนฺจ อุปุปฺขติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฐัมมายตนะกำลังเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่
กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฐัมมายตนะก็กำลังเกิด
กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมช-
กลาป ๓, ๗.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ
ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิต-
นวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จป กายายตนมูละ

ฐูปายตนมูละ

ในฐูปายตนมูละมีมูลี ๕ คือ คันธายตนมูลีเป็นต้น จนถึงฐัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ฐปายตนมฺลละ คณฺธายตนมฺลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฐปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, คณฺธายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สรฺูปกานํ อคฺคฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, สคฺคฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฐปายตนญจ อุปฺปชฺชติ คณฺธายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้คณฺธะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฐปายตนะกำลังเกิด แต่คณฺธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีคณฺธะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฐปายตนะก็กำลังเกิด คณฺธายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า คณฺธายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฐปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปฺปาตักขณสมํกฺขิของรูปาวจรปฏฺิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปฺปาตักขณสมํกฺขิของกามาวจรปฏฺิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรธรรมหมวดหลังของอนฺโลม.

รสายตนมฺลฺิ โภฏฐัพพายตนมฺลฺิ ก็แสดงเหมือนกันกับคณฺธายตนมฺลฺิ

๔. ฐปายตนมฺลละ มนฺายตนมฺลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนฺายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฐปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนฺายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ มนฺายตนํ อุปฺปชฺชติ, สรฺูปกานํ สจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฐปายตนญจ อุปฺปชฺชติ มนฺายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีรูปะและจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจิตฺตกานํ สรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ รูปายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจิตและรูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของชีวิตนวกกาลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก.

และ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชลาป ๓, ๗, ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของอรุณาจรรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๕. รูปายตนะมูละ ธัมมายตนะมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ธมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชติตี ?

รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ธัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า ธัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ธมฺมายตनํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตनํ
 อุปปชฺชติ, สรูปกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ธมฺมายตนญจ อุปปชฺชติ รูปายตนญจ
 อุปปชฺชติ.

บุคคลที่รูประเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่
 กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีรูประเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมายตนะก็กำลังเกิด
 รูปายตนะก็กำลังเกิด, แปลอีกนัยหนึ่ง บุคคลที่มีธัมมะเกิดได้รูประเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลัง
 เกิด ธัมมายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีธัมมะ
 และรูประเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมายตนะก็กำลังเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน
 ปัญจโวการภูมิ อสัณฺณุตตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕
 เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓, ๗, ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่า
 อุปาทกขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ รูปายตนมฺลละ

คันธายตนมฺลละมีมฺลิตี ๔ รสายตนมฺลละมีมฺลิตี ๓ โสภณูปายตนมฺลละมีมฺลิตี ๒ เหล่านี้
 นั้น แสดงเหมือนกันกับกายายตนมฺลละ

มนายตนมฺลละ

มนายตนมฺลละมีมฺลิตี ๑ คือ ธัมมายตนมฺลิตี

๑. มนายตนมฺลละ ธัมมายตนมฺลิตี

อนุ.ปุ. ยสฺส มนายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ธมฺมายตนํ อุปปชฺชติติ ?

มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, ธัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ อุปปชฺชติติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
 ใช่ไหม ?

วิ. อจิตตกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ธมฺมาตฺตานํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ มนายนํ
 อุปปชฺชติ, สจิตตกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ธมฺมาตฺตานญฺจ อุปปชฺชติ มนายนญฺจ
 อุปปชฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมาตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่
 กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมาตนะก็กำลังเกิด
 มนายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน
 จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕
 กัมมชกฺลาป ๓, ๗, ๔.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่า
 อุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายนตมฺมูละ

และจบ ปุคฺคลวาระ

เมื่อพระองค์ทรงแสดงปุคฺคลวาระจบลงแล้ว ทรงแสดงโอภาสวาระต่อไป

ในโอภาสวาระมีมูละ ๑๐ คือ จักขายตมฺมูละเป็นต้น จนถึงมนายตมฺมูละเป็นที่สุด
 (เว้นสัทททายตมฺมูละ)

ในจักขายตมฺมูละมีมูลี ๑๐ โสตายตมฺมูละมีมูลี ๕ แล้วลดลงไปตามลำดับ จนถึง
 มนายตมฺมูละมีมูลี ๑ คือ ธัมมาตมฺมูลี

โอภาสวาระ

จักขายตมฺมูละ

๑. จักขายตมฺมูละ โสตายตมฺมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตฺถ จกฺขายตฺตํ อุปปชฺชติ, ตตฺถ โสตายตฺตํ อุปปชฺชติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดในภูมิใด, โสตายตนะก็กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยศุด วา ปน โสตายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า โสตายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งอายตนะ ๑๒ และรูปภุมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภุมิ ๑) ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งอายตนะ ๖ รวมเป็นปัจจุโวการภุมิ ๒๖.

๒. จักขายตนมฺหุละ ฆานายตนมฺหุลียมกะ

อนฺ.ป. ยศุด จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

จักขายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจร ตตฺถ จกฺขายตนมฺหุจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนมฺหุจ อุปฺปชฺชติ.

ในรูปภุมินั้น จักขายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยศุด วา ปน ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า ฆานายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภุมิ ๑) และ กามภุมิ ๑๑
อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

ชีวหายตนมฺหุลิ กายายตนมฺหุลิ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺหุลิ

๔. จักขายตนมฺหุละ รูปายตนมฺหุลียมกะ

อนฺ.ป. ยศุด จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

จักขายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยศุด วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสยลสตุเต ตตุถ รุปรายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ ตตุถ รุปรายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในอสังขยัตตกมฺมินํ รุปรายตนะกํล้งเกิด แต่จกฺขายตนะไม้ไ้กํล้งเกิดในกฺมินํ, ในปญฺจโวการกฺมินํ รุปรายตนะกํล้งเกิด จกฺขายตนะกํล้งเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ปญฺจโวการกฺมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังขยัตตกมฺมิ ๑ และ ปญฺจโวการกฺมิ ๒๖.

อ. ส้ง. ได้แก่ ปญฺจโวการกฺมิ ๒๖ เท่านั้น.

คันธายตนมฺลํ รสายตนมฺลํ โผฏฐัพพายตนมฺลํ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺลํ

๙. จักขายตนมฺลํ มนํายตนมฺลํ

อนฺ. ปุ. ยตุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตุถ มนํายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกํล้งเกิดในกฺมิใด, มนํายตนะกํล้งเกิดในกฺมินํไ้ไ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไ้.

ปฎิ. ปุ. ยตุถ วา ปน มนํายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่ มนํายตนะกํล้งเกิดในกฺมิใด, จักขายตนะกํล้งเกิดในกฺมินํไ้ไ้ไหม ?

วิ. อรุเป ตตุถ มนํายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ ตตุถ มนํายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในอรุปฺกฺมินํ มนํายตนะกํล้งเกิด แต่จักขายตนะไม้ไ้กํล้งเกิดในกฺมินํ, ในปญฺจโวการกฺมินํ มนํายตนะกํล้งเกิด จักขายตนะกํล้งเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ปญฺจโวการกฺมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรุปฺกฺมิ ๔ และ ปญฺจโวการกฺมิ ๒๖.

อ. ส้ง. ได้แก่ ปญฺจโวการกฺมิ ๒๖ เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมฺลํ ฐมํายตนมฺลํ

อนฺ. ปุ. ยตุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตุถ ฐมํายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกํล้งเกิดในกฺมิใด, ฐมํายตนะกํล้งเกิดในกฺมินํไ้ไ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไ้.

ปฎิ. ปุ. ยตุถ วา ปน ฐมํายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่ ฐมํายตนะกํล้งเกิดในกฺมิใด, จักขายตนะกํล้งเกิดในกฺมินํไ้ไ้ไหม ?

วิ. อสณฺณสตุเต อรูปํ ตตฺถ ฐมฺมาตณฺ์ อูปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ จกฺขายตณฺ์
อูปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ ตตฺถ ฐมฺมาตณฺญจ อูปฺปชฺชติ จกฺขายตณฺญจ อูปฺปชฺชติ.

ในอสณฺณสตุตฺตภูมิ อรูปภูมินั้น ฐมฺมาตณฺ์กำลังเกิด แต่จกฺขายตณฺ์ไม่ใช่กำลัง
เกิดในภูมินั้น, ในปญฺจโวการภูมินั้น ฐมฺมาตณฺ์ก็กำลังเกิด จกฺขายตณฺ์ก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจโวการภูมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสณฺณสตุตฺตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔ และ ปญฺจโวการภูมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจโวการภูมิ ๒๖ เท่านั้น.

จบ จักขายตนมฺูละ

โสตายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมฺูละ

ฆานายตนมฺูละ

ในฆานายตนมฺูละมีมฺูลี ๘ คือ ชิวหายตนมฺูลีเป็นต้น จนถึงฐมฺมาตณฺมฺูลีเป็นที่สุด

๑. ฆานายตนมฺูละ ชิวหายตนมฺูลีเยมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺถ ฆานายตณฺ์ อูปฺปชฺชติ, ตตฺถ ชิวหายตณฺ์ อูปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตณฺ์กำลังเกิดในภูมิใด, ชิวหายตณฺ์ก็กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน ชิวหายตณฺ์ อูปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตณฺ์ อูปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตณฺ์กำลังเกิดในภูมิใด, ฆานายตณฺ์ก็กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑.

กายายตนมฺูลี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมฺูลี

๓. ฆานายตนมฺูละ รูปายตนมฺูลีเยมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺถ ฆานายตณฺ์ อูปฺปชฺชติ, ตตฺถ รูปายตณฺ์ อูปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตณฺ์กำลังเกิดในภูมิใด, รูปายตณฺ์ก็กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน รูปายตณฺ์ อูปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตณฺ์ อูปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร ตตฺถ รูปายตณํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจร ตตฺถ รูปายตณญฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตณญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในรูปภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้น รูปายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ และ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ เท่านั้น.

คันธายตณมูลี รสายตณมูลี โผฏฐัพพายตณมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตณมูลี

๗. ฆานายตณมูละ มนายตณมูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, มนายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน มนายตณํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร อรูปาวจร ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจร ตตฺถ มนายตณญฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตณญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในรูปภุมิ อรูปภุมินั้น มนายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้น มนายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๕ (เว้นอสังญญสัจตภุมิ ๑) อรูปภุมิ ๔ และ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ เท่านั้น.

๘. ฆานายตณมูละ ฐัมมายตณมูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฐัมมายตณํ อุปฺปชฺชติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, ฐัมมายตนะก็กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า ฐมฺมายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปร่างเร อรูปร่างเร ตตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจร ตตฺถ ฐมฺมายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในรูปภุมิ อรูปภุมินั้น ฐมฺมายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้น ฐมฺมายตนะกำลังเกิด ฆานายตนะกำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ อรูปภุมิ ๔ และ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ เท่านั้น.

จป ฆานายตนมฺูละ

จิวิหายตนมฺูละ กายายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺูละ

รูปายตนมฺูละ

ในรูปายตนมฺูละมีมฺูลี ๕ คือ คันธายตนมฺูลีเป็นต้น จนถึงฐมฺมายตนมฺูลีเป็นที่สุด

๑. รูปายตนมฺูละ คันธายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

รูปายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, คันธายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปร่างเร ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจร ตตฺถ รูปายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ คณฺธายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในรูปภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด คันธายตนะกำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า คันธายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ และ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รุปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

รูปายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, มนายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยสฺส ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจวอกาเร ตตฺถ รุปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในอัสสยสฺสตตฺถภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในปญฺจวอกาเรภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตฺถ วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุเป ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจวอกาเร ตตฺถ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ รุปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในอรุเปภุมินั้น มนายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น, ในปญฺจวอกาเรภุมินั้น มนายตนะกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อสฺสยสฺสตตฺถภุมิ ๑ และ ปญฺจวอกาเรภุมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจวอกาเรภุมิ ๒๖ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อรุเปภุมิ ๔ และ ปญฺจวอกาเรภุมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจวอกาเรภุมิ ๒๖ เท่านั้น.

๕. รุปายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฐัมมายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

รูปายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, ฐัมมายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยตฺถ วา ปน ฐัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะกำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะกำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุเป ตตฺถ ฐัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจวอกาเร อสฺสยสฺส ตตฺถ ฐัมมายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ รุปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

ในอรูปภูมินั้น ฐัมมายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้น, ใน
ปัญจโวการภูมิ และอสังขยัตตภูมิ^๑นั้น ฐัมมายตนะกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อสังขยัตตภูมิ ๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔ และ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อสังขยัตตภูมิ ๑.

อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อสังขยัตตภูมิ ๑ เท่านั้น.

คันธายตนะมูละ รสอายตนะมูละ โผฏฐัพพะอายตนะมูละ แสดงเหมือนกันกับภวานายตนะ
มูละ

ภวานายตนะมูละ

ในภวานายตนะมูละมีมูลี ๑ คือ ฐัมมายตนะมูลี

๑. ภวานายตนะมูละ ฐัมมายตนะมูลียมกะ

อน.ปุ. ยตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

มนายตนะกำลังเกิดในภูมิใด, ฐัมมายตนะกำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะกำลังเกิดในภูมิใด, มนายตนะกำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยสฺสคฺเต ตตฺถ ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติ,
จตุโวการเ ปญจโวการเ ตตฺถ ฐมฺมายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ มนายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

ในอสังขยัตตภูมินั้น ฐัมมายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้น,
ในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมินั้น ฐัมมายตนะกำลังเกิด มนายตนะกำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อรูปภูมิ ๔^๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังขยัตตภูมิ ๑ และ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อรูปภูมิ ๔^๑.

อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อรูปภูมิ ๔^๑ เท่านั้น.

จป ภวานายตนะมูละ

และจป โอภาสวาระ

^๑ องค์ธรรม “ปัญจโวการภูมิ ๒๖ อรูปภูมิ ๔” สมควรแสดงว่า “จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๖”
เพื่อให้สอดคล้องกับวิธานพระบาลี

เมื่อพระองค์ทรงแสดงโอภาสวาระจบลงแล้ว ทรงแสดงปุคโลกาสวาระต่อไป.

ในปุคโลกาสวาระมีมูละ ๑๐ คือ จักขายตนมูละเป็นต้น จนถึงนายตนมูละ เป็นที่สุด (เว้นสัททายตนมูละ)

ในจักขายตนมูละมีมูลี ๑๐ โสตายตนมูละมีมูลี ๕ แล้วลดลงไปตามลำดับจนถึง นายตนมูละมีมูลี ๑ คือ รัมมายตนมูลี.

ปุคโลกาสวาระ

จักขายตนมูละ

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, โสตายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺกขุกาณํ อโสตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺกขุกาณํ สโสตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชติ โสตายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะ กำลังเกิด แต่โสตายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจักขุและ โสตะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะก็กำลังเกิด โสตายตนะก็กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า โสตายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่ บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สโสตกานํ อจฺกขุกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สโสตกานํ สจฺกขุกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีโสตะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น โสตายตนะ กำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีโสตะและ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น โสตายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีจักขุเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีจักขุเกิดได้ โสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่โสตะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ ปุ. ๔ ผลเสกชะ ๓ อันมีจักขุและโสตะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีโสตะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีโสตะเกิดได้จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างโสตะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมุละ ฆานายตนมุลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจุทฺธานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุทฺธานํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจักขุและฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สฆานกานํ อจฺจุกฺกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ สจฺจุกฺกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีฆานะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฆานายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีฆานะและจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฆานายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีจักขุเกิดได้ฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่ฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต้น ๕ (เวณนิรยภุมิ)

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภุมิ ๑๕ (เวณอสังญัตตภุมิ ๑)

และ ปุ. ๔ ผลเสกชะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุและฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีฆานะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีฆานะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างมานะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต้น ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๓. จักขายตนมูละ ชิวหายตนมูละ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวฺหายตํ อุปฺปชฺชติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ชิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจกฺขกานํ อชิวฺกกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวฺหายตํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจกฺขกานํ สชิวฺกกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะกำลังเกิด แต่ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจักขุและชิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวฺหายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สชิวฺกกานํ อจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวฺหายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, สชิวฺกกานํ สจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวฺหายตนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีชิวหาเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ชิวหายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีชิวหาและจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ชิวหายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่ชิวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภุมิเบื้องต้น ๕ (เวณนิรยภุมิ)

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
รูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขณัฐตภูมิ ๑)

และ ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื่องต่ำ ๒ อันมีจักขุและชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ
ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗
กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีชีวหาเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้
ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีชีวหาเกิดได้จักขุเกิดไม่ได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชีวหาเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐
กัมมชกฺลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื่องต่ำ ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมฺูละ กายายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจุกฺขกานํ อกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุกฺขกานํ สกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ
จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ กายายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น จักขายตนะ
กำลังเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่ว่ากำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุและ
กายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น จักขายตนะก็กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สกายกานํ อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ สจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีกายะเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น กายายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีกายะและจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น กายายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยัตตภูมิ ๑)

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุและกายะ^๘เกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันมีกายะเกิดได้^๘ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมีกายะเกิดได้^๘ จักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างกายะเกิดแล้ว แต่^๘จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

^๘ ข้อความว่า “มีกายะเกิดได้” ๒ แห่ง และ “กายะเกิดแล้ว แต่” ไม่มีการแสดงข้อความดังกล่าวในฝ่ายปัจจุบัน ถ้าไม่แสดงข้อความดังกล่าวแล้ว ก็ไม่ควรแสดงข้อความ “และกายะ” ด้วย (อ.ย. หน้า ๑๓๐)

วิ. อามนตา. ไช้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สรฺูปกานํ อจฺจุกฺขกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปปชฺชติ, สจฺจุกฺขกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ อุปปชฺชติ จกฺขายตนญฺจ อุปปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปประเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รูปายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภุมิ ๑

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสอายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลี

หมายเหตุ กามภุมิเบื้องต่ำ ๖ นั้น ได้แก่ อบายภุมิ ๔ มนุษยภุมิ ๑ จาตุมหาราชิกาภุมิ ๑ ในจาตุมหาราชิกาภุมินั้น มุ่งหมายเอาภุมมัญญูเทวดา และวินิปาติกอสุรา ๒ จำพวกนี้เท่านั้น ที่เป็นเทวดาเบื้องต่ำ มิได้มุ่งหมายเอาเทวดาทั้งหมดในชั้นจาตุมหาราชิกาภุมิ

๔. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สติตฺตกานํ อจฺจุกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายตนะกำลังเกิดแต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายตนะก็กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๖

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุภุมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมุละ รัมมายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุขุگانํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุขุگانํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รัมมายตนะกำลังเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รัมมายตนะกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๖, ๔ กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๖.

ใน ปฏ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภุมิ ๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุภุมิ ๔

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ

ในโสตายตนมูละมีมูลี ๕ คือ ฆานายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

ในฆานายตนมูละมีมูลี ๘ คือ ชิวหายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สฆานกานํ อชิวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ สชิวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีฆานะเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฆานายตนะกำลังเกิด แต่ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีฆานะและชิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฆานายตนะกำลังเกิด ชิวหายตนะกำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สชิวหกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวหกานํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีชิวหาเกิดได้ ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ชิวหายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีชิวหาและฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ชิวหายตนะกำลังเกิด ฆานายตนะกำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่าง
มานะเกิดแล้ว แต่ชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของ
อเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ อันมีมานะและชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๑ กัมมชกลาป
๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีชีวหา
เกิดได้ มานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชีวหาเกิดแล้ว แต่มานะยังไม่เกิด
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐
กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. ฆานายตนมฺหุละ กายายตนมฺหุลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สกายกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ
เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนมฺหุ
อุปฺปชฺชติ ฆานายตนมฺหุ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีกายะเกิดได้ มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น กายายตนะ
กำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น กายายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมีกายะเกิดได้^๕ มานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทู. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างกายะเกิดแล้ว^๖ มานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เวณนิรยภูมิ)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๓. ฆานายตนมฺหุละ รุปายตนมฺหุเลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รุปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รุปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สรุปกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รุปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้น รุปายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้น รุปายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

^๕ ข้อความว่า “มีกายะเกิดได้” และ “กายะเกิดแล้ว” ไม่มีการแสดงข้อความนี้ในบุคคลวาระ (อ.ย. หน้า ๑๓๐)

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะ
เกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖
กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
รูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกฺลาปที่เกิดในขณะแรก กับ
รูปภูมิ ๑๖

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสชาติตนมูลี โภจณูปพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจิตฺตกาณํ อฆานกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญจ อุปฺปชฺชติ
ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น มนายตนะกำลังเกิด
แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในภูมินั้น มนายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกชะเบื้องต้น ๒ อันมีมานะเกิดได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภุมิ)

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภุมิ ๑๕ อรูปภุมิ ๔ (เวณิสัญญุตตภุมิ ๑)

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ฆานายตนมุละ รัมมายตนมุลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รัมมายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รัมมายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกชะเบื้องต่ำ ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะ
เกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
๓, ๖ กับ กามภูมิเบื่องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิ
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก
กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ฆาณายตนมุละ

ชีวหายตนมุละ

ในชีวหายตนมุละมีมูลี ๓ คือ กายายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ชิวหายตนมุละ กายายตนมุลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ชีวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ชิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สกายนํ อชีวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ
เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชีวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนญจ
อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีกายะเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น กายายตนะ
กำลังเกิด แต่ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น กายายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ อันมีชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๓ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. ชิวหายตนมุละ รูปายตนมุลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ชีวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนตา. ใช่.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ชิวหายตนะที่กำลังเกิดแก่ บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สรูปกานํ อชีว्हกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชีว्हกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น รูปายตนะที่กำลังเกิด ชิวหายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ อันมีชีวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๓ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของ
รูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก กับ
รูปภูมิ ๑๖

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โสณัฐพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลี

๖. ชิวหายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส ยตุต ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ยตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุต ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ชิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจิตฺตกานํ อชิวหฺกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
ตตุต ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวหฺกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุต มนายตนญจ อุปฺปชฺชติ
ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น มนายตนะกำลังเกิด
แต่ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีชิวหาเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในภูมินั้น มนายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีชิวหาเกิดได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๓ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชิวหา
ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒
เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ อรูปภูมิ ๔
(เว้นอสังขยัตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๗. ขิวหายตนมฺลูละ ธัมมายตนมฺลูสิยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ขิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

ขิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ธัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ขิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ขิวหายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อชีวฺหกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
ขิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชีวฺหกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ
ขิวหายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น ธัมมายตนะกำลังเกิด แต่
ขิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในภูมินั้น ธัมมายตนะก็กำลังเกิด ขิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิดได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๓ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหา
ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒
เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ขีวิตนวกฺลาปที่เกิดในขณะแรก
กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ชีวิตหายตนมฺลละ

กายายตนมฺลละ

ในกายายตนมฺลละมีมูลิ ๖ คือ รูปายตนมฺลละเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมฺลละเป็นที่สุด

๑. กายายตนมฺลละ รูปายตนมฺลละ

อนุ.ป. ยสุธ ยตถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุธ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสุธ วา ปน ยตถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุธ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สรฺูปกานํ อกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชติ กายายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รูปายตนะก็กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภุมิ ๑๖

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. กายายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, คันธายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า คันธายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกาลาป ๓, ๗ กับ กามภุมิ ๑๑.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. กายายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สจฺจิตฺตกาณํ อากายกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ กายายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีจิตเกิดได้ กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายตนะกำลังเกิดแต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายตนะก็กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป
๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ
ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ
รูปภูมิ ๑๕ อรูปภูมิ ๔ (เว้นอตัณฺณยัตตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๖. กายายตนมฺูละ รัมมายตนมฺูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, กายายตนะก็กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อากายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ
กายายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น รัมมายตนะกำลังเกิด แต่
กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในภูมินั้น รัมมายตนะก็กำลังเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป
๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ
ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔
ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ กายายตนมูละ

รูปายตนมูละ

ในรูปายตนมูละมีมูลี ๕ คือ คันธายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, คันธายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สรูปกานํ อคฺคฺชกานํ อุปฺปชฺชุนฺตํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โห จ เตสํ ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, สคฺคฺชกานํ อุปฺปชฺชุนฺตํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ คณฺธายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ คันธะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รูปายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีคันธะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รูปายตนะก็กำลังเกิด คันธายตนะก็กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า คันธายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคิของรูปาวจรปฐิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ จีvitนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภุมิ ๑๖

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื่องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของกามาวจรปฐิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภุมิ ๑๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. ฐปายตณฺมฺลละ มนายตณฺมฺลียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ ฐปายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตํ อุปฺปชฺชติตี ?

ฐปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เถสํ ตตฺถ ฐปายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เถสํ ตตฺถ มนายตํ อุปฺปชฺชติ, สรฺูปกาณํ สจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เถสํ ตตฺถ ฐปายตณฺจ อุปฺปชฺชติ มนายตณฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฐปายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีรูปะและจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฐปายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฐปายตํ อุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฐปายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เถสํ ตตฺถ มนายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เถสํ ตตฺถ ฐปายตํ อุปฺปชฺชติ, สจิตฺตกาณํ สรฺูปกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เถสํ ตตฺถ มนายตณฺจ อุปฺปชฺชติ ฐปายตณฺจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายตนะกำลังเกิด แต่ ฐปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจิตและรูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายตนะก็กำลังเกิด ฐปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญญัตตภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกสถาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังญญัตตภุมิ ๑

และ ปฺ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกสถาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๖.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรูปภุมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนฺโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. รุปรายตนมุละ รัมมายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รุปรายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

รุปรายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รุปรายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รุปรายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รุปรายตนํ อุปฺปชฺชติ, สรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนญจ อุปฺปชฺชติ รุปรายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รัมมายตนะกำลังเกิด แต่ รุปรายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น รัมมายตนะกำลังเกิด รุปรายตนะกำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ปญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กับมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปญจโวการภูมิ ๒๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญญัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก กับ อสังญญัตตภูมิ ๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ รุปรายตนมุละ

คันธายตนมุละ รสายตนมุละ โผฏฐัพพายตนมุละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมุละ

มนายตนมุละ

ในมนายตนมุละมีมูลี ๑ คือ รัมมายตนมูลี

๑. **มนายตนมูละ** **ธัมมายนตนมูลิยมกะ**

อนุ.ป. ยสฺส ยตุถ มนายตนํ อูปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตุถ ฐมฺมายตนํ อูปฺปชฺชติติ ?

นายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ชัมมายตนะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ใช้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตุถ ธมฺมายตน์ อูปฺปชติ, ตสฺส ตตุถ มนายตน์ อูปฺปชติติ ?

หรือว่า ธรรมายณะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายณะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภมุนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจิตฺตกาณํ อุปปทฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ฆมฺมายนํ อุปปทฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
 มนายนํ อุปปทฺชติ, สจิตฺตกาณํ อุปปทฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ฆมฺมายนนฺจ อุปปทฺชติ
 มนายนนฺจ อุปปทฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภพนั้น รัชมายตนะกำลังเกิด แต่ มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, บุคคลที่มีจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้น รัชมายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในจุตโวการภูมิ
ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชลาป
๓, ๓, ๔ กับ จตโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทก-
ขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ นายตันมุละ

จบ ปุคคโลกาสวาระ

และจบ ปัจจุบันนวนวาระอนุโลม

ปัจจุปปันนวาระปัจจนิก

บุคคลวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺกขุกาณํ สโสตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺกขุกาณํ อโสตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนญจ นุปฺปชฺชติ โสตายตฺนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ โสตะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่โสตายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและโสตะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด โสตายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อโสตกาณํ สจฺกขุกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อโสตกาณํ อจฺกขุกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตฺนญจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่โสตะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด โสตายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่โสตะและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี โสตายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ โสตะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปะเสชยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ โสตะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างโสตะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

และ ป. ๔ ผลบุคคฺล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ จุตติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุและโสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุและโสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุและโสตะยังไม่เกิด ซึ่ง กำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๕

ส. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกฺขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตจิตตภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตัก- ขณสมังคีของอรูปราวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันโสตะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันโสตะเกิดไม่ได้จักขุเกิดได้ ซึ่ง กำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่โสตะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมฺูละ มานายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มานายตํ นุปฺปชฺชติ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่ไหม?

วิ. อจกขุภานํ สฆานภานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตณฺํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ภานายตณฺํ นุปฺปชฺชติ, สฬฺหุเพสํ จวนฺตณํ อจกขุภานํ อฆานภานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตณฺญจ นุปฺปชฺชติ ภานายตณฺญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ ฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ภานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ภานายตณฺํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตณฺํ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานภานํ สจกขุภานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ภานายตณฺํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตณฺํ นุปฺปชฺชติ, สฬฺหุเพสํ จวนฺตณํ อฆานภานํ อจกขุภานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ภานายตณฺญจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตณฺญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ฆานะและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างฆานะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุและฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุและมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๕

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกฺลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัจ. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมานะเกิดไม่ได้จักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่มานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

ทิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัจ. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๓. จักขายตนมฺูละ ชิวหายตนมฺูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวฺหายตํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกานํ สจิวฺหกันํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ชิวฺหายตํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจุกานํ อจิวฺหกันํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตณฺณจ นุปฺปชฺชติ ชิวฺหายตณฺณจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ชิวฺหายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อชีวหกานํ สจกขุกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ชิวฺหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพุเพสํ จวนุตานํ อชีวฺหกานํ อจกฺขุกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ชิวฺหายตนนฺนจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตนนฺนจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ชีวหาและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างชีวหาเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุและชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญัตตตณฺณิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่ชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมฺหะ กายายตนมฺหะ

อนฺ.ป. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตํ นุปฺปชฺชติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกฺขํ สกฺขกํ อูปฺปชฺชนฺตํ เตสํ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ กายายตํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตํ อจฺจุกฺขํ อจฺจุกฺขํ อูปฺปชฺชนฺตํ เตสํ จกฺขายตณฺจ นุปฺปชฺชติ กายายตณฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ กายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและกายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺ.ป. ยสฺส วา ปน กายายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกฺขํ สจฺจุกฺขํ อูปฺปชฺชนฺตํ เตสํ กายายตํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตํ อจฺจุกฺขํ อจฺจุกฺขํ อูปฺปชฺชนฺตํ เตสํ กายายตณฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตณฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่กายะและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังสเทหะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคภณสมังคีของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตภณสมังคีของอุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตภณสมังคีของอุปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขกลาป ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมูละ รูปลายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปลายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปลายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุภูกานํ สรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รูปลายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จักขายตนญจ นุปฺปชฺชติ รูปลายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ รูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปลายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปลายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน รูปลายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จักขายตนํ นุปฺปชฺชติติ. ?

หรือว่า รูปลายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะอันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป
๓, ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวก-
กฺลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าอังกักขณสมังคีของ
จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
อรุณาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

กันธายตนมูลี รสายตนมูลี โภฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลี
องค์กรรมและการจำแนกโกฏฐาสทั้งสามบทนี้เหมือนกันกับกายายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุทกานํ สจฺจิตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
มนายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจิตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนญจ
นุปฺปชฺชติ มนายตฺนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ จิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด
แต่มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี และบุคคลที่จิตเกิด
ไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอภายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปรูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ ปุ. ๔ ผลบุคค ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๑๐. จักขายตนมฺูละ รัมมายตนมฺูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ รมฺมายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตาย จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ. ปุ. ยสฺส วา ปน รมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิจึง

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิจึง

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิจึง เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญัตตภูมิจึง รูปภูมิจึง เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิจึง เรียกว่าภังคักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ จักขายตนมุละ

โสตายตนมุละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมุละ

ฆานายตนมุละ

ในฆานายตนมุละมีมูลี ๘ คือ ขิวหายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ฆานายตนมุละ ขิวหายตนมุลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ขิวหายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ขิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ สขิวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ขิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อฆานกานํ อขิวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนมฺลจ นุปฺปชฺชติ ขิวหายตนมฺลจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ ขิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ขิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ฆานะและ

ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อชีวหํ สฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ชิวหายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตํ อชีวหํ อฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ชิวหายตณญจ นุปฺปชฺชติ ฆานายตณญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้ ฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ชีวหาและฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างชีวหาเกิดแล้ว แต่ฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุตติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างฆานะและชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างฆานะเกิดแล้ว แต่ชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก้ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. ฆานายตนมฺลละ กายายตนมฺลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพุเพสํ จวนฺตานํ อฆานกานํ^{๑๐} อากายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชติ กายายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ กายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ฆานะและ^{๑๐}กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก้ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ได้แก้ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

^{๑๐} ในพระไตรปิฎกท่านไม่ได้แสดงยมกะนี้โดยละเอียด แต่เพื่อให้สอดคล้องกับ *ชีวหายตนมฺลละ กายายตนมฺลียมกะ* ที่แสดงไว้ในหน้า ๑๐๙ บทว่า “อฆานกานํ” ในคำวิสันนา และคำแปลว่า “ฆานะและ” จึงสมควรเอาออก เพราะถ้ากายะเกิดไม่ได้ ฆานะก็เกิดไม่ได้แน่นอน (อ.ย. หน้า ๑๓๑)

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๓. ฆานายตนมฺหุละ รุปรายตนมฺหุลิยมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รุปรายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รุปรายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ สรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รุปรายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชติ รุปรายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ รุประเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รุปรายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่รุประเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รุปรายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน รุปรายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รุปรายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปกเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัปปกเสยยกะผู้จะตายในระหว่างฆานะยังมิเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภุมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

กันชาตณมุติ รสาตณมุติ โภฏฐัพพายตณมุติ แสดงเหมือนกันกับกายตณมุติ

๗. ฆานายตณมุละ มนายตณมุติยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตณะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่มั้ย ?

วิ. อฆานกานํ สจฺจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ มนายตณํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพเตสํ จวนฺตานํ อจฺจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตณญจ นุปฺปชฺชติ มนายตณญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ จิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตณะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตณะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้ เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ฆานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตณะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่มั้ย ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิของจุติจิต ๑๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๘. ฆานายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รัมมายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สทฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ รัมมายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน รัมมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ศุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ศุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ศุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ ฆานายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ

ในชีวหายตนมูละมีมูลี ๗ คือ กายายตนมูลีเป็นต้น จนถึงรัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ชิวหายตนมูละ กายายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อชิวหกานํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพุเพสํ จวนฺตานํ อกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนญจ นุปฺปชฺชติ กายายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชิวหาเกิดไม่ได้ กายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชิวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาป ที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาป ที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๒. ชิวหายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อชีวหทานํ สรูปทานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวฺหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปทานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวฺหายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้ รูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวฺหายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือวา รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัณฑ์เสขกะผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอรุปาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันฺธายตนมฺูลี รสายตนมฺูลี โสภณฺฐัพฺพายตนมฺูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมฺูลี

๖. ชิวหายตนมฺูละ มนฺนายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ชิวฺหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนฺนายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อชีวหกานํ สจิตตกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจิตตกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนญจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้ จิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัณฑ์เสยยะผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขญสัจตภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๗. ชิวหายตนมฺูละ ฐมฺมายตนมฺูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฐมฺมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อชีวหกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนญจ นุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหาตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ธัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น ชิวหาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ธัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺ.ป. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหาตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า ธัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัปปเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่ากัณฺถกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ ชิวหาตนมฺูละ

กายายตนมฺูละ

ในกายายตนมฺูละมีมฺูลี ๖ คือ รุปายตนมฺูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมฺูลีเป็นที่สุด

๑. กายายตนมฺูละ รุปายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รุปายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รุปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อากายกานํ สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รุปายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนมฺูลจ นุปฺปชฺชติ รุปายตนมฺูลจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้ ฐปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ฐปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของรูปาวจรปฐิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของ อรูปาวจรปฐิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๒. กายายตนะมูละ คันธายตนะมูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, คันธายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า คันธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนฺ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาป ที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก.

รสายตนมูลี โภฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๕. กายายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส มนายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อากายกานํ สจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตนญจ
นุปฺปชฺชติ มนายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้ จิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด
แต่่มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้
เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺธิ.ป. ยสุส วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส กายายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่
บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ
ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ
จุติจิต ๑๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวก-
กลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺธิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๖. กายายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฐัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อากายกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ กายายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฐมฺมายตณํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ กายายตณญจ นุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตณญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฐัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฐัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ฐมฺมายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิกของจุติจิต ๑๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จป กายายตณมฺมูละ

รูปายตณมฺมูละ

ในรูปายตณมฺมูละมีมฺูลี ๕ คือ คันธายตณมฺูลีเป็นต้น จนถึงฐัมมายตณมฺูลีเป็นที่สุด

๑. รูปายตณมฺูละ คันธายตณมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กนฺธายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, คันธายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน คนฺธายตน์ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตน์ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า คັນธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อคนฺธกานํ สรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ คนฺธายตน์ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตน์ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตानํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ คนฺธายตฺตนฺนํ นุปฺปชฺชติ รูปายตฺตนฺนํ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่คันธะเกิดไม่ได้ รูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี คันธายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของอรุณาจรรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของอรุณาจรรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตฺนฺมูตี โผฏฐัพพายตฺนฺมูตี แสดงเหมือนกันกับคันธายตฺนฺมูตี

๔. รูปายตฺนฺมูละ มนายตฺนฺมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตน์ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตน์ นุปฺปชฺชติตี ?

รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตน์ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ มนายตน์ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตानํ เตสํ รูปายตฺตนฺนํ นุปฺปชฺชติ มนายตฺตนฺนํ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตน์ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตน์ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตน์ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตน์ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ มนายตฺตญฺจ นุปฺปชฺชติ รูปายตฺตญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณสมังคิกของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิกของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกလာปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของชีวิตนวกกလာปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๕. รูปายตนะมุละ รัมมายตนะมุลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส รูปายตน์ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รมนายตน์ นุปฺปชฺชติติ ?

รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตน์ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รมนายตน์ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ รูปายตฺตญฺจ นุปฺปชฺชติ รมนายตฺตญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐมฺมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ ปุ. ๔ ผลบุพฺพล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ รูปายตนมฺูละ

คันฺธายตนมฺูละ รสายตนมฺูละ โผฏฐัพฺพายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมฺูละ

มนายตนมฺูละ

ในมนายตนมฺูละมีมฺูลี ๑ คือ ฐมฺมายตนมฺูลี

๑. มนายตนมฺูละ ฐมฺมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, ฐมฺมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อจิตฺตกานํ อูปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ มนายตนญจ นุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฐมฺมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฐมฺมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐมฺมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตัก-
ขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่ากัณฐักขณสมังคีของ
จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ มนายตนมูละ

และจบ ปุคคลวาระ

โอกาสวาระ

ในโอกาสวาระมีมูละ ๑๐ คือ จักขายตนมูละเป็นต้น จนถึงมนายตนมูละเป็นที่สุด
(เว้นสัททพายตนมูละ)

จักขายตนมูละ

ในจักขายตนมูละมีมูลี ๑๐ โสตายตนมูละมีมูลี ๕ แล้วลดลงไปตามลำดับ จนถึง
มนายตนมูละมีมูลี ๑ คือ รัมมายตนมูลี

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยตฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ โสตายตํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, โสตายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน โสตายตํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อสังขยัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔

๒. จักขายตนมูละ ฆานายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยตฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

ว. อามนฺตา. ไช.

ปฎิ.ป. ยตุล วา ปน ฆานายตน์ นุปรุปรุขติ, ตตุล จกขายตน์ นุปรุปรุขติติ ?

หรือว่า ฆานายณะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, จักขายณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้น
ใช่ไหม?

๖. **รฐาจารย์ ตตฺถ ฆานายทนํ นุปรุขหติ โน จ ตตฺถ จกฺขายทนํ นุปรุขหติ,**
อสนฺณสคฺเต อรุเป ตตฺถ ฆานายตนนฺจ นุปรุขหติ จกฺขายตนนฺจ นุปรุขหติ.

ในรูปภูมินั้น ฆานายคนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายคนะกำลังเกิดในภูมินั้น, ใน
อัสถัญญัตตตภูมิ รูปภูมินั้น ฆานายคนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขายคนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺณยัตตตฺถมฺมิกิ ๑ อรุปรภูมิกิ ๔.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รุปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขณัฐตตภูมิ ๑) และ อสังขณัฐตตภูมิ ๑
อรุปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ อสังฺยญสัจตถภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔ เท่านั้น.

ชีวหายตณฺมุติ กายายตณฺมุติ แสดงเหมือนกันกับ จ्ञานายตณฺมุติ

๕. จักขายตนมุละ รุปรายตนมุลียมกะ

๑. ยตุ จกขายตํ นุปรชชติ, ตตุต รุปรายตํ นุปรชชติ ?

จักขายนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสยลสตุเต ตตุถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ ตตุถ รุปายตนํ นุปฺปชฺชติ,
อรุเป ตตุถ จกฺขายตนนฺจ นุปฺปชฺชติ รุปายตนนฺจ นุปฺปชฺชติ.

ในอสังกตัตตภูมินั้น จักขยตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดในภูมินั้น, ในอรุปภูมินั้น จักขยตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยตุถ วา ปน รุปรายตน์ นุปรุปรุขติ, ตตุถ จกขายตน์ นุปรุปรุขตีติ ?

หรือว่า รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้น
ใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ใช้.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังยุตตตถุมิ ๑ และ อรูปกถุมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ อรุณภูมิ ๔ เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โภจัญญพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุเป ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, อสฺสยสฺสเต ตตฺถ จักขายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

ในอรุปภูมินั้น จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะกำลังเกิดในภูมินั้น, ในอัสสยสัตตภูมินั้น จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตถ วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อรุปภูมิ ๔ และ อัสสยสัตตภูมิ ๑.

อ. สัง. ได้แก่ อัสสยสัตตภูมิ ๑ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อัสสยสัตตภูมิ ๑.

๑๐. จักขายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, รัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปฺปชฺชติ. กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตถ วา ปน รัมมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อัสสยสัตตภูมิ ๑ อรุปภูมิ ๔.

อ. สัง. ไม่มี.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ จักขายตนมูละ

โศตยตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขยตนมูละ

ฆานายตนมูละ

ในฆานายตนมูละมีมูลี ๘ คือ ชิวหายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมยตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ อรูปภุมิ ๔.

กายยตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมูลี

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจเร ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, อรูป
ตตฺถ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชติ รูปายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

ในรูปภุมินั้น ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดในภุมินั้น, ใน
อรูปภุมินั้น ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ และ อรูปภุมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔.

กัณฐาตณมูลี รสาตณมูลี โภฏฐัพพตณมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหาตณมูลี

๗. ฆานายตณมูละ มนายตณมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตตถ มนายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตณะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, มนายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร อรูปาวจร ตตถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ ตตถ มนายตณํ นุปฺปชฺชติ, อสณฺณสฺสฺส ตตถ ฆานายตณญจ นุปฺปชฺชติ มนายตณญจ นุปฺปชฺชติ.

ในรูปภูมิ อรูปภูมินั้น ฆานายตณะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตณะกำลังเกิดในภูมินั้น, ในอสังขยัตตตณภูมินั้น ฆานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน มนายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตตถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตณะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, ฆานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยัตตตณภูมิ ๑) อรูปภูมิ ๔ และ อสังขยัตตตณภูมิ ๑.

อ. สัง. ได้แก่ อสังขยัตตตณภูมิ ๑ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสังขยัตตตณภูมิ ๑.

๘. ฆานายตณมูละ ฐัมมายตณมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตตถ ฐมฺมายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตณะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, ฐัมมายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. นุปฺปชฺชติ. กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน ฐมฺมายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตตถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐัมมายตณะไม่ใช่กำลังเกิดในภูมิใด, ฆานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ไม่มี.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว
อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ ฆานายตนมฺูละ

ชีวหายตนมฺูละ กายายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺูละ

รฺูบายตนมฺูละ

ในรฺูบายตนมฺูละมีมฺูลี ๕ คือ คณฺธายตนมฺูลีเป็นต้น จนถึงธมฺมายตนมฺูลีเป็นที่สุด

๑. รฺูบายตนมฺูละ คณฺธายตนมฺูลียมกะ

อนฺุ.ปุ. ยตฺถ รฺูบายตนํ นฺุปปฺชฺติ, ตตฺถ คณฺธายตนํ นฺุปปฺชฺติติ ?

รฺูบายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภฺูมิใด, คณฺธายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภฺูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน คณฺธายตนํ นฺุปปฺชฺติ, ตตฺถ รฺูบายตนํ นฺุปปฺชฺติติ ?

หรือว่ คณฺธายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภฺูมิใด, รฺูบายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภฺูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รฺูปาวจเร ตตฺถ คณฺธายตนํ นฺุปปฺชฺติ โน จ ตตฺถ รฺูบายตนํ นฺุปปฺชฺติ, อรฺุเป
ตตฺถ คณฺธายตนญจ นฺุปปฺชฺติ รฺูบายตนญจ นฺุปปฺชฺติ.

ในรฺูปภฺูมินั้น คณฺธายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รฺูบายตนะกำลังเกิดในภฺูมินั้น, ใน
อรฺุปภฺูมินั้น คณฺธายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รฺูบายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนฺุ.ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อรฺุปภฺูมิ ๔.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รฺูปภฺูมิ ๑๖ และ อรฺุปภฺูมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ อรฺุปภฺูมิ ๔ เท่านั้น.

รฺุสายตนมฺูลี โฝภฺูจฺฐปฺพายตนมฺูลี แสดงเหมือนกันกับคณฺธายตนมฺูลี

๔. รฺูบายตนมฺูละ มนฺายตนมฺูลียมกะ

อนฺุ.ปุ. ยตฺถ รฺูบายตนํ นฺุปปฺชฺติ, ตตฺถ มนฺายตนํ นฺุปปฺชฺติติ ?

รฺูบายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภฺูมิใด, มนฺายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภฺูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อฺุปปฺชฺติ. กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน มนฺายตนํ นฺุปปฺชฺติ, ตตฺถ รฺูบายตนํ นฺุปปฺชฺติติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อุปุปฺพชติ. กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔.

อ. สัง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสัณฺณสัจจตถุมิ ๑.

อ. สัง. ไม่มี.

๕. รูปายตนะมูละ ธัมมายตนะมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยตฺถ รูปายตฺนํ นุปุปฺพชติ, ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปุปฺพชติติ ?

รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, ธัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปุปฺพชติ. กำลังเกิด.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน ธมฺมายตฺนํ นุปุปฺพชติ, ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปุปฺพชติติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น
ใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔.

อ. สัง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ รูปายตนะมูละ

คันธายตนะมูละ รสายตนะมูละ โผฏฐัพพะตนะมูละ แสดงเหมือนกันกับมานายตนะมูละ

มานายตนะมูละ

ในมนายตนะมูละมีมูลี ๑ คือ ธัมมายตนะมูลี

๑. มนายตนะมูละ ธัมมายตนะมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยตฺถ มนายตฺนํ นุปุปฺพชติ, ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปุปฺพชติติ ?

มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, ธัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปปชฺชติ. กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตฺถ วา ปน ธมฺมา ยตฺถ น อุปปชฺชติ, ตตฺถ มนายตฺถ น อุปปชฺชติ ?

หรือว่า ธมฺมา ยตฺถ ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมิใด, มนายตฺถ ก็ไม่ใช่กำลังเกิดในภุมินั้น ไซ้ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่อสังฺกตฏฺมิ ๑.

อ. สัน. ไม่มี.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฺฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัน. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ มนายตฺถมฺล

และจบ โอกาสวาระ

บุคคลโลกาสวาระ

ในบุคคลโลกาสวาระปัจจุณิกมีมฺล ๑๐ คือ จักขายตฺถมฺล เป็นต้น จนถึง มนายตฺถมฺลเป็นที่สุด (เว้นสัททายตฺถมฺล)

ในจักขายตฺถมฺลมีมฺล ๑๐ โสตายตฺถมฺลมีมฺล ๕ แล้วลดลงไปตามลำดับ จนถึง มนายตฺถมฺลมีมฺล ๑ คือ ธมฺมา ยตฺถ

จักขายตฺถมฺล

๑. จักขายตฺถมฺล โสตายตฺถมฺลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ยตฺถ จักขายตฺถ น อุปปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตฺถ น อุปปชฺชติ ?

จักขายตฺถ ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, โสตายตฺถ ก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่ บุคคลนั้นในภุมินั้น ไซ้ไหม ?

วิ. อจฺจุกฺขานํ สโสตฺถานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จักขายตฺถ น อุปปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺถ น อุปปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจุกฺขานํ อโสตฺถานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จักขายตฺถนญฺจ น อุปปชฺชติ โสตายตฺถนญฺจ น อุปปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ โสตะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตฺถ ไม่ใช่ กำลังเกิด แต่โสตายตฺถ กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี

บุคคลที่จักขุและโสตะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภพนั้นจักขายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด โสตายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่ใช้กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภพใด, จักขายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภพนั้นใช่ไหม ?

วิ. อโสตกานํ สจฺจุทฺทกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สทฺทเพสํ จวนฺตฺตานํ อโสตกานํ อจฺจุทฺทกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่โสตะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภพนั้น โสตายตนะไม่ใช้กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่โสตะและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภพนั้น โสตายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ โสตะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ โสตะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างโสตะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของ จุตติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ

พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุและโสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุและโสตะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุและโสตะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๕ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

สฺ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอรุณาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันโสตะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัพพะเสยยะ อันโสตะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัพพะเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่โสตะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๑, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมฺหุละ ฆานายตนมฺหุสิยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกฺขกานํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจุกฺขกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ ฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ สจฺจุกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อฆานกานํ อจฺจุกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี

บุคคลที่มานะและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภพนั้นมานะตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขุตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ มานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังสเทষะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ มานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างมานะเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิของ จุตติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังสเทষะและคัพภเสยยกะ อันจักขุและมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุและมานะยังไม่เกิด ซึ่ง กำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๕ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทก- ขณสมังคิของอรุปาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังสเทষะและคัพภเสยยกะ อันมานะ เกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุเกิดแล้ว แต่มานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของรูปาจร- ปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยัตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๓. จักขายตนมุละ ชิวหายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตฺนํ นุปฺปชฺชติตี ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกฺขานํ สจฺจุกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตฺตานํ อจฺจุกฺขานํ อจฺจุกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ ชิวหายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือว่า ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกฺขานํ สจฺจุกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตฺตานํ อจฺจุกฺขานํ อจฺจุกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชิวหาเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ชิวหาและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างชิวหาเกิดแล้ว แต่จักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๑, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุและชีวหายังไม่เกิด ซึ่ง กำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญสัตตภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตัก- ขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสัญญสัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุ เกิดแล้ว แต่ชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ อเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอรุปาวจร- ปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขายตนมูละ กายายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส ยตถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺหติ, ตสุส ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺหติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่ บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกานํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺหติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจุกานํ อกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนญจ นุปฺปชฺหติ กายายตนญจ นุปฺปชฺหติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ กายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น จักขายตนะไม่ใช่ กำลังเกิด แต่กายายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จักขุและกายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด กายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏิ.ป. ยสุส วา ปน ยตถ กายายตนํ นุปฺปชฺหติ, ตสุส ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺหติติ ?

หรือว่า กายาตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อากายกานํ สจฺจุทฺทกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายาตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขาตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อากายกานํ อจฺจุทฺทกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายาตนญฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขาตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่กายะเกิดไม่ได้ จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น กายาตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่จักขาตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่กายะและจักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นกายาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด จักขาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภุมิ

พุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัฬเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นกัฬเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่มีเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๖

และ ปุ. ๔ ผลบุกลล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภุมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภุมิ

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับอสังฺกตภุมิ ๑ อรูปภุมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทิ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภุมิ ๑๕ (เว้นอสังฺกตภุมิ ๑)

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนฺ. โลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. จักขาตนะมูละ รุปายตนะมูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขาตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รุปายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิได, รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจกขุกันํ สรูปกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกขายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกขายตณญฺจ นุปฺปชฺชติ รูปายตณญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ รูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปณ ยตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกขายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิได, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่มีเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญาสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก กับ อสังญาสัตตภูมิ ๑

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันธายตณมูลี รสอายตณมูลี โผฏฐัพพายตณมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตณมูลี

๙. จักขายตนมฺหุละ มนายตนมฺหุสียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ยตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุขุگانํ สจฺจิตฺตگانํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจิตฺตگانํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จักขายตนมฺหุจ นุปฺปชฺชติ มนายตนมฺหุจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ จิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปกเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัปปกเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุปภูมิ ๔

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตจิตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังฺกตจิตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๑๐. จักขายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส ยตุล จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุล ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฐัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุล จักขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตุล ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพุเพสํ จวนฺตานํ เตสํ ตตุล จักขายตนญจ นุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ ฐัมมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้นในภุมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฐัมมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสุส วา ปน ยตุล ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุล จักขายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรูปาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ จักขายตนมูละ

โสดายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับ จักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

ในฆานายตนมูละมีมูลี ๘ คือ ชิวหายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลีเป็นที่สุด

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลีสยัมกะ

อนุ.ป. ยสุส ยตุถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิโค, ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ สชิวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตุถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตानํ อฆานกานํ อชิวหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุถ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ชิวหายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ฆานะและชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสุส วา ปน ยตุถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิโค, ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อชิวหกานํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตุถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตानํ อชิวหกานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุถ ชิวหายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่ชิวหาเกิดไม่ได้ ฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่ชิวหาและฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภุมินั้นชิวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างชิวหาเกิดแล้ว แต่ฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต้น ๕ (เวณนิรยภุมิ)

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกณสมังคีของ จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกาลาที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภูมิ

ท. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่างมานะและชีวหายังไม่เกิด ซึ่ง กำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตกณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตกณ- สมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกาลาที่เกิดในขณะ แรก กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะผู้จะตายในระหว่าง มานะเกิดแล้ว แต่ชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตกณสมังคีของ อเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กายาตณมูลี รูปายตณมูลี คันธายตณมูลี รสายตณมูลี โผฏฐัพพายตณมูลีเหล่านี้ นั้น คำวิสัยชาและองค์กรรมก็คงอนุโลมตามในปุคคลวาระทุกประการ ต่างกันก็แต่เพียง เพิ่มภูมิเข้าด้วยเท่านั้น

๗. ขานายตณมูละ มนายตณมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ขานายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

ขานายตณะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่ บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อฆานกานํ สจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ขานายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตณํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ขานายตณญจ นุปฺปชฺชติ มนายตณญจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้ จิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้น ขานายตณะไม่ใช่ กำลังเกิด แต่มนายตณะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายก็ดี บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดก็ดี ในภูมินั้นขานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตณะ ก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า มนายนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

พุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัปปเสยยกะผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภุมิ)

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภุมิ ๑๕ (เวณอสัญญัตตภุมิ ๑) อรูปภุมิ ๔

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภุมิ

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญัตตภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสัญญัตตภุมิ ๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๘. มนายนมฺลละ รัมมายนมฺลีสยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายนํ นุปฺปชฺชติ ?

มนายนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รัมมายนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อมานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายนํ นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายนตฺถจ นุปฺปชฺชติ รัมมายนตฺถจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้น มนายนะไม่ใช่กำลังเกิดแต่รัมมายนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้นในภุมินั้นมานะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมา ยตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มานายตนํ นุปฺปชฺชติ ?
 หรือว่า ธัมมา ยตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มานายตนะก็ไม่ใช่
 กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะ
 เกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป
 ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภุมิ)

ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณ-
 สมังคิของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดในขณะ
 แรก กับ รูปภุมิ ๑๖ อรูปภุมิ ๔

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของ
 จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภุมิ.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ มานายตนมฺูละ

ชีวหายตนมฺูละ กายายตนมฺูละ รูปายตนมฺูละ คันธายตนมฺูละ รสายตนมฺูละ
 โสภณูปายตนมฺูละ ทั้งหมดนี้ ก็คงแสดงเหมือนกันกับบุคคลวาระไปตามลำดับทั้งบาลี
 คำแปล และองค์กรรม ต่างกันก็แต่เพียงเพิ่มภุมิเข้าด้วยเท่านั้น

มฺานายตนมฺูละ

ในมฺานายตนมฺูละมีมฺูลี ๑ คือ ธัมมา ยตนมฺูลี.

๑. มฺานายตนมฺูละ ธัมมา ยตนมฺูลี ยมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ มฺานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมา ยตนํ นุปฺปชฺชติ ?

มฺานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ธัมมา ยตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่
 บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อจิตตกาณิ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
 ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สพุเพสํ จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ
 ฐมฺมายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

บุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภพนั้น มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิด
 แต่ฐมฺมายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, บุคคลทั้งหมดที่กำลังตายเหล่านั้น
 ในภพนั้นมนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฐมฺมายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ ?

หรือว่า ฐมฺมายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภพใด, มนายตนะก็ไม่ใช่
 กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภพนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภพ ที่เรียกว่าอุปาทก-
 ษณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภพ ๑

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภพ ที่เรียกว่าภังคกษณสมังคีของ
 จุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๓๑ ภพ.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ มนายตนมูละ

จบ ปุคคโลกาสวาระ

และจบ ปัจจุปปันนวาระปัจจนิก

เมื่อพระองค์ทรงแสดงปัจจุปปันนวาระปัจจนิกจบลงแล้ว ทรงแสดงอดีตวาระต่อไป.

อดีตวาระมี ๓ อย่าง คือ

๑. ปุคคลวาระ ๒. โภกาสวาระ ๓. ปุคคโลกาสวาระ

พระองค์ทรงแสดงปุคคลวาระก่อนแล้วทรงแสดงโภกาสวาระต่อไป ตามลำดับ

ในวาระหนึ่ง ๆ มีมูละ ๑๐ คือ จักขายตนมูละเป็นต้น จนถึงมนายตนมูละเป็นที่สุด
 (เว้นสัทททายตนมูละ)

ในจักขายตนมูละมีมูติ ๑๐ โสตายตนมูละมีมูติ ๕ แล้วลดลงไปตามลำดับจนถึง
 มนายตนมูละมีมูติ ๑ คือ ฐมฺมายตนมูติ

อติตวาระอนุโลม

บุคคลวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า โสตายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ (อายตนะ ๑๑ เคยเกิดทั้งสิ้น ฉะนั้น จึงวิสัชนาว่า อามนฺตา)

หมายเหตุ สำหรับมูลที่เหลือ ก็แสดงเช่นเดียวกันกับโสตายตนมุลิ ส่วนมุละที่เหลือนั้น ตั้งแต่โสตายตนมุละเป็นต้น จนถึงมนายตนมุละเป็นที่สุดเหล่านี้ นั้น บาลิคำแปลและองค์ธรรม ก็แสดงเช่นเดียวกันกับจักขายตนมุละนี้เอง บุคคลวาระ ในอติตวาระอนุโลมนี้ คำวิสัชนาและองค์ธรรมก็เหมือนกัน คือ คำวิสัชนาว่า อามนฺตา องค์ธรรม คือ ปุณฺชน ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ เพราะบุคคลเหล่านี้ อายตนะทั้งหมดเคยเกิดมาแล้วทั้งสิ้น

จบ บุคคลวาระ

โอกาสวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดในภูมิใด, โสตายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

- ปฎิ.ป. ยศุถ วา ปน โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
 หรือว่า โสตายตนะเคยเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?
- วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปัจจโวการภุมิ ๒๖.

๒. จักขายตนมฺลละ ฆานายตนมฺลีสยมกะ

- อนฺ.ป. ยศุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
 จักขายตนะเคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?
- วิ. รูปาวจร ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ,
 กามาวจร ตตฺถ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.
- ในรูปภุมินั้น จักขายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้น จักขายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

- ปฎิ.ป. ยศุถ วา ปน ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
 หรือว่า ฆานายตนะเคยเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๕ (เว้นอสังฺกตภุมิ ๑) และ กามภุมิ ๑๑.
 อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

ชีวหายตนมฺลิตฺถ กายายตนมฺลิตฺถ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺลิตฺถ

๔. จักขายตนมฺลละ รูปายตนมฺลีสยมกะ

- อนฺ.ป. ยศุถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
 จักขายตนะเคยเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?
- วิ. อามนฺตา. ใช่.
- ปฎิ.ป. ยศุถ วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
 หรือว่า รูปายตนะเคยเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?
- วิ. อสฺสณฺสตุเต ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ,
 ปญฺจโวการ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.
- ในอสังฺกตภุมินั้น รูปายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่เคยเกิดในภุมินั้น, ในปัจจโวการภุมินั้น รูปายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสัณฺณสัจตตภูมิ ๑ และ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ เท่านั้น.

กันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดในภูมิใด, มนายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน มนายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า มนายตนะเคยเกิดในภูมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุเป ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ,
ปญฺจโวการเ ตตฺถ มนายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในอรูปภูมินั้น มนายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่เคยเกิดในภูมินั้น, ในปัญจ-
โวการภูมินั้น มนายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔ และ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดในภูมิใด, รัมมายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รัมมายตนะเคยเกิดในภูมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสณฺณสจฺจเต อรุเป ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ
อุปฺปชฺชิตฺถ, ปญฺจโวการเ ตตฺถ รัมมายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในอัสัณฺณสัจตตภูมิ อรูปภูมินั้น รัมมายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่เคยเกิดใน
ภูมินั้น, ในปัญจโวการภูมินั้น รัมมายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังยุตตคัมภี ๑ อรูปภูมิ ๔ และ ปิณฺณวาทกรรม ๒๖.
อ. สัน. ได้แก่ ปิณฺณวาทกรรม ๒๖ เท่านั้น.

จบ จักขายตนมฺลละ

โสตายตนมฺลละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมฺลละ

ฆานายตนมฺลละ

๑. ฆานายตนมฺลละ ชิวหายตนมฺลลียมกะ

อนุ.ปุ. ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดในภูมิใด, ชิวหายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะเคยเกิดในภูมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑.

กายายตนมฺลลียะ แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมฺลลียะ

๓. ฆานายตนมฺลละ รูปายตนมฺลลียมกะ

อนุ.ปุ. ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดในภูมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รูปายตนะเคยเกิดในภูมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ,
กามาวจร ตตฺถ รูปายตนมฺลจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตนมฺลจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในรูปภูมินั้น รูปายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภูมินั้น, ในกามภูมินั้น
รูปายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๖ และ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัน. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑ เท่านั้น.

คันธายนมูลี รสายนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมูลี.

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดในภุมิใด, มนายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏ.ป. ยตฺถ วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า มนายตนะเคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร อรูปาวจร ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ ฆานายตนํ
อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจร ตตฺถ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในรูปภูมิ อรูปภูมินั้น มนายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภุมินั้น, ใน
กามภูมินั้น มนายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ใน อน.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏ.ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขณัฐตภูมิ ๑) อรูปภูมิ ๔ และ
กามภูมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑ เท่านั้น.

๘. ฆานายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฐัมมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดในภุมิใด, ฐัมมายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏ.ป. ยตฺถ วา ปน ฐัมมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะเคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร อรูปาวจร ตตฺถ ฐัมมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ ฆานายตนํ
อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจร ตตฺถ ฐัมมายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในรูปภูมิ อรูปภูมินั้น ฐัมมายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภุมินั้น,
ในกามภูมินั้น ฐัมมายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ใน อน.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏ.ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔ และ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑ เท่านั้น.

จบ ฆานายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ กายายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมูละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

รูปายตนะเคยเกิดในภุมิใด, คันธายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจเร ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจเร ตตฺถ รูปายตนนฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ กนฺธายตนนฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในรูปภุมินั้น รูปายตนะเคยเกิด แต่คันธายตนะไม่เคยเกิดในภุมินั้น, ในกามภุมินั้น รูปายตนะก็เคยเกิด คันธายตนะก็เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า คันธายตนะเคยเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ และ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภุมิ ๑๑.

รสาชตนมูลี โภฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รูปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

รูปายตนะเคยเกิดในภุมิใด, มนายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสณฺสตุเต ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ปญฺจโวการเ ตตฺถ รูปายตนนฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ มนายตนนฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในอัสสณฺสตุตภุมินั้น รูปายตนะเคยเกิด แต่มนายตนะไม่เคยเกิดในภุมินั้น, ในปญฺจโวการภุมินั้น รูปายตนะก็เคยเกิด มนายตนะก็เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า มนายตนะเคยเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปะ ตตฺถ มนายนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ปญฺจวาทเร ตตฺถ มนายนตฺถจ อุปฺปชฺชิตฺตํ รูปายตนตฺถจ อุปฺปชฺชิตฺตํ.

ในอรูปภูมินั้น มนายนะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่เคยเกิดในภูมินั้น, ในปัญจวาทเรภูมินั้น มนายนะก็เคยเกิด รูปายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังฺกตตฺถกมฺม ๑ และ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖.

อ. สัน. ได้แก่ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖ เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปกมฺม ๔ และ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖.

อ. สัน. ได้แก่ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖ เท่านั้น.

๔. รูปายตนมฺูละ ฐมฺมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

รูปายตนะเคยเกิดในภูมิใด, ฐมฺมายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยตฺถ วา ปน ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า ฐมฺมายตนะเคยเกิดในภูมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปะ ตตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ปญฺจวาทเร อสฺสณฺสทฺเต ตตฺถ ฐมฺมายตนตฺถจ อุปฺปชฺชิตฺตํ รูปายตนตฺถจ อุปฺปชฺชิตฺตํ.

ในอรูปภูมินั้น ฐมฺมายตนะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่เคยเกิดในภูมินั้น, ในปัญจวาทเรภูมิ อสังฺกตตฺถกมฺมนั้น ฐมฺมายตนะก็เคยเกิด รูปายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖ อสังฺกตตฺถกมฺม ๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปกมฺม ๔ และ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖ อสังฺกตตฺถกมฺม ๑.

อ. สัน. ได้แก่ ปญฺจวาทเรกมฺม ๒๖ อสังฺกตตฺถกมฺม ๑ เท่านั้น.

จป รูปายตนมฺูละ

กัณฺธายตนมฺูละ รสายตนมฺูละ โสภณฺทฺตพฺพายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับขานายตนมฺูละ

มนายนตนมฺูละ

๑. มนายนตนมฺูละ ฐมฺมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยตฺถ มนายนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

มนายนะเคยเกิดในภูมิใด, ฐมฺมายตนะก็เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยตฺถ วา ปน ฐมฺมายนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ฐมฺมายนํเคยเกิดในภุมิใด, มนายตนํก็เคยเกิดในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อสฺสณฺสตุเต ตตฺถ ฐมฺมายนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, จตุโวการํ ปญฺจโวการํ ตตฺถ ฐมฺมายนํจ อุปฺปชฺชิตฺถ มนายตนํจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

ในอัสสนฺสตุตฺถภุมินั้น ฐมฺมายนํเคยเกิด แต่มนายตนํไม่เคยเกิดในภุมินั้น, ในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมินั้น ฐมฺมายนํก็เคยเกิด มนายตนํก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ จตุโวการภุมิ ๔ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่อสฺสณฺสตุตฺถภุมิ ๑ และ จตุโวการภุมิ ๔ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ จตุโวการภุมิ ๔ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖ เท่านั้น.

จบ มนายตนมฺมูละ

และจบ โอกาสวาระ

บุคคลโลกาสวาระ

จักขายตนมฺมูละ

๑. จักขายตนมฺมูละ โสตายตนมฺมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนํเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, โสตายตนํก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า โสตายตนํเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนํก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปญฺจโวการภุมิ กับ ปญฺจโวการภุมิ ๒๑ (เว้นสุทฺธาวาสภุมิ ๕).

๒. จักขายตนมฺหะ ฆานายตนมฺหียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปร่างจรรณํ เต้ย ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เต้ย ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจรรณํ เต้ย ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นจักขายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นจักขายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ฆานายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. ได้แกํ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๐ (เวินสุทธาวาสภุมิ ๕ อสฺถยฺยสํตตภุมิ ๑)

และ ปฺ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภุมิ กับ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แกํ องค์กรรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แกํ องค์กรรรมหมวดหลังของอนฺโลม.

ชีวหายตนมฺหี ภายายตนมฺหี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺหี

๔. จักขายตนมฺหะ รูปายตนมฺหียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสตฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ
อุปฺปชฺชิตฺตํ, ปญฺจวอการานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ จกฺขายตนญฺจ
อุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอัสณฺณสตฺตภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่
จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ใน
ปญฺจวอการภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในปญฺจวอการภูมิ กับ ปญฺจวอการภูมิ ๒๑ (เวฬุสทฺทาวาสภูมิ ๕)

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสณฺณสตฺตภูมิ กับ
อัสณฺณสตฺตภูมิ ๑

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กัณฺธายตนมฺลํ รัสายตนมฺลํ โสณฺฑิพฺพายตนมฺลํ แสดงเหมือนกันกับภานายตนมฺลํ

๙. จักขายตนมฺลํ มนายตนมฺลํ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ,
ปญฺจวอการานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ จกฺขายตนญฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะ
ไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปญฺจวอการภูมิ
ในภูมินั้นมนายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในปญฺจวอการภูมิ กับ ปญฺจวอการภูมิ ๒๑ (เวฬุสทฺทาวาสภูมิ ๕).

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรุปภูมิ ๔.

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยสฺส ตานํ อรุปานํ เถสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เถสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ปญฺจโวการานํ เถสํ ตตฺถ รัมมายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังขยัตตภูมิ อรุปภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรุปภูมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

โสดยตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ชิวหายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อน. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภุมิ กับ กามภุมิ ๑๑.

กายาตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมูลี

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจฺจานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจฺจานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในกามภูมิ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน
รูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กันชาตณมูลี รสาตณมูลี โผฏฐัพพายตณมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหาตณมูลี

๗. ฆานายตณมูละ มนายตณมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตณะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตณะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า มนายตณะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตณะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ
ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจรานํ เตสํ ตตฺถ มนายตณญจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตณญจ
อุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตณะเคยเกิด แต่
ฆานายตณะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภูมิ
ในภูมินั้นมนายตณะก็เคยเกิด ฆานายตณะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในกามภูมิ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ทิ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ
อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๐ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺณสัจตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ฆานายตนมฺหะ ธัมมายตนมฺหิสมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ธัมมายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจฺจรณํ อรูปาวจฺจรณํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, กามาวจฺจรณํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนณฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ ฆานายตนณฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นธัมมายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นธัมมายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภุมิ กับ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ตฺ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๑ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์ธรรมของอนฺโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ฆานายตนมฺหะ

ชีวหายตนมฺหะ กายายตนมฺหะ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺหะ

รูปายตนมฺหะ

๑. รูปายตนมฺหะ คันธายตนมฺหิสมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, คันธายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ คนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, กามาวจรานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนณฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ คนฺธายตนณฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่คันธายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด คันธายตนะก็เคยเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า คันธายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภูมิ กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ.ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

รสายตนมฺลํ โภจฺจํพฺพายตนมฺลํ แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมฺลํ

๔. รูปายตนมฺลํ มนายตนมฺลํ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสत्ตทานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ปญฺจวอการานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนณฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ มนายตนณฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอัสสณฺณสत्ตตฺถภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปญฺจวอการภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด มนายตนะก็เคยเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายนํ อูปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตํ, ปรยจโวการานํ เตสํ ตตฺถ มนายนตฺถจ อูปฺปชฺชิตฺตํ รูปายตนตฺถจ อูปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายณะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นมนายณะก็เคยเกิด รูปายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญสัจตภูมิ กับอสังขญสัจตภูมิ ๑

และ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ กับปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. รูปายตนมฺูละ รัมมายตนมฺูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ รมมายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตาติ ?

รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รมมายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า รัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ รมมายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อูปฺปชฺชิตฺตํ, ปรยจโวการานํ อสฺสยตฺถตฺตานํ เตสํ ตตฺถ รมมายตนตฺถจ อูปฺปชฺชิตฺตํ รูปายตนตฺถจ อูปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ อสังขญสัจตภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะก็เคยเกิด รูปายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในปัญจโวการภูมิ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ กับ อสังขยัตตภูมิ ๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ
กับ อรุปภูมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ฐปายตนมูละ

คันธายตนมูละ รสายตนมูละ โภกฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับ
มานายตนมูละ

มานายตนมูละ

๑. มานายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสยฺยสตุตฺถานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ
อุปฺปชฺชิตฺถ, จตุโวการานํ ปญฺจโวการานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนญฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ
มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังขยัตตภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะเคยเกิด แต่
มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจตุโวการภูมิ
ปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะก็เคยเกิด มนายตนะก็เคยเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาส-
ภูมิ ๕).

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตตฤมิ กับ
อสังขยัตตตฤมิ ๑

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายตนมูละ

จบ ปุคคโลกาสวาระ

และจบ อตีตวาระอนุโลม

อตีตวาระปัจจนิก

ปุคคลวาระ

จักขายตนมูละ

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมูลีสัมมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส โสตายตํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน โสตายตํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์กรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัน. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

มูลิต์เหลือ มีมานายตนมูลิต์เป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลิต์ แสดงเหมือนกันกับ
โสตายตนมูลิต์, และมูลิต์ที่เหลือทั้งหมด แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

จบ ปุคคลวาระ

โอกาสวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ โสตายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, โสตายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน โสตายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ.ป. และ ปฎิ.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺญสัตตฎฺมิ ๑ อรูปฎฺมิ ๔

๒. จักขายตนมุละ ฆานายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

หรือว่า ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจเร ตตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถ โน จ ตตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, อสณฺณสสฺสเต อรูปे ตตถ ฆานายตนณฺจ นุปฺปชฺชิตถ จกขายตนณฺจ นุปฺปชฺชิตถ.

ในรูปภูมินั้น ฆานายตนะไม่เคยเกิด แต่จักขายตนะเคยเกิดในภุมินั้น, ในอัสัณฺญสัตตฎฺมิ อรูปภูมินั้น ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิด จักขายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ใน อนุ.ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺญสัตตฎฺมิ ๑ อรูปฎฺมิ ๔.

ใน ปฎิ.ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปฎฺมิ ๑๕ (เว้นอัสัณฺญสัตตฎฺมิ ๑) และ อสัณฺญสัตตฎฺมิ ๑ อรูปฎฺมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺญสัตตฎฺมิ ๑ อรูปฎฺมิ ๔ เท่านั้น.

ชีวหายตนมุลี กายายตนมุลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมุลี

๔. จักขายตนมุละ รูปายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดในภูมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสสยลสตุเต ตตฺถ จกฺขายตฺถํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ รุปายตฺถํ นุปฺปชฺชิตฺถ,
อรูปํ ตตฺถ จกฺขายตฺถนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ รุปายตฺถนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

ในอสังกตญาณนั้น จักขายนะไม่เคยเกิด แต่รูปายนะเคยเกิดในภพนั้น, ใน
อรุณภพนั้น จักขายนะก็ไม่เคยเกิด รูปายนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิจ.ป. ยत्ถ วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

หรือว่า รูปายตนะไม่เคยเกิดในภุมิโค, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังกตญาณ ๑ และ อรูปภูมิ ๔.

อ. ตั้ง. ได้แก่อธิปไตย ๔ เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔.

คันชาตณมุติ รสาตณมุติ โสภัญญะตณมุติ แสดงเหมือนกันกับฆานาตณมุติ

๔. จักขายตนมฺลละ มนายตนมฺลียมกะ

อน.ป. ยศถ จกขายตน์ นุปรุขิตถ, ตตถ มนายตน์ นุปรุขิตถาติ ?

จักขายตะนะไม่เคยเกิดในภูมิใด, มนายนะก็ไม่เคยเกิดในภมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุณ ตตฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชิตฺถ,
 อสฺสณฺสจฺเจ ตตฺถ จกฺขายตณฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ มนายนจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

ในอรูปภูมินั้น จักขายตนะไม่เคยเกิด แต่মনายตนะเคยเกิดในภูมินั้น, ใน
อสังขสัจจภูมินั้น จักขายตนะก็ไม่เคยเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยตุถ วา ปน มนายตน์ นุปรุขชิตถ, ตตุถ จกขายตน์ นุปรุขชิตถาติ?

หรือว่า มนายนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนตา. ไช้.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔ และ อสัณฺญตัตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่อสังขยัตตตถุมิ ๑ เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺณุตตตฺถมฺมิ ๑.

๑๐. จักขายตนมฺหะ รัจฉายตนมฺหีเยว

๐๙.๖. ยตฺถ จกฺขายตณฺ์ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ธมฺมายตณฺ์ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดในภูมิใด, ฐัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

ຍຕນံ ນຸປປຸຊິຕຸຄາຕິ ?

ก็ไม่เคยเกิดในภพนี้ขึ้นใช้ไหม

મિ ૯.

ฐานบทไม่มีแล้ว

๓. มุขี ยม กะ

ປຸປຸຈິຕຸຄາຕີ ?

เกิดในภูนั่นใช้ไหม ?

យតន៍ បុគ្គលិកធុរកិច្ច ?

ะก็ไม่เคยเกิดในภุมิฉันไซ้ไห

ឧបសគ្គ ១៦ ឧបសគ្គ ៤.

ស្មើតិចមក

ປະຫຼິດຕາດີ ?

คิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

๓. รุปรายทนต์ นุปรุปรุชิตุณ, ๐

ตายเกิดในภพนั้น, ในอรูปภพ

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?
หรือว่า รูปายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๖ และ อรูปภุมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔.

คันธายตนมฺลิตฺติ รสายตนมฺลิตฺติ โสภณฺฐัพพายตนมฺลิตฺติ แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมฺลิตฺติ

๗. ฆานายตนมฺลละ มนายตนมฺลิตฺติยมกะ

อนุ.ป. ยตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, มนายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจเร อรูปาวจเร ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถ โน จ ตตฺถ มนายตนํ
นุปฺปชฺชิตถ, อสฺสณฺณสฺสคฺคตฺถ ฆานายตนณฺณ นุปฺปชฺชิตถ มนายตนณฺณ นุปฺปชฺชิตถ.

ในรูปภุมิ อรูปภุมินั้น ฆานายตนะไม่เคยเกิด แต่มนายตนะเคยเกิดในภุมินั้น,
ในอัสสนฺณสฺสคฺคตฺถภุมินั้น ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภุมิ ๑๕ อรูปภุมิ ๔ (เว้นอัสสนฺณสฺสคฺคตฺถภุมิ ๑) และ
อัสสนฺณสฺสคฺคตฺถภุมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ อัสสนฺณสฺสคฺคตฺถภุมิ ๑ เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อัสสนฺณสฺสคฺคตฺถภุมิ ๑.

๘. ฆานายตนมฺลละ ฐมฺมายตนมฺลิตฺติยมกะ

อนุ.ป. ยตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

ฆานายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, ฐมฺมายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อูปฺปชฺชิตถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

หรือว่า ฐมฺมายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จป ขานายตนมฺลละ

ชีวหายตนมฺลละ กายายตนมฺลละ แสดงเหมือนกันกับขานายตนมฺลละ

ฐปายตนมฺลละ

๑. ฐปายตนมฺลละ คัณธายตนมฺลีสยมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺถ ฐปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฐปายตนะไม่เคยเกิดในภูมิใด, คัณธายตนะก็ไม่เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ. ปุ. ยตฺถ วา ปน คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ ฐปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า คัณธายตนะไม่เคยเกิดในภูมิใด, ฐปายตนะก็ไม่เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. ฐปาวจเร ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ ตตฺถ ฐปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, อรูปเป
ตตฺถ คณฺธายตนมฺลจ นุปฺปชฺชิตฺถ ฐปายตนมฺลจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

ในรูปภูมินั้น คัณธายตนะไม่เคยเกิด แต่ฐปายตนะเคยเกิดในภูมินั้น, ในอรูปภูมินั้น
คัณธายตนะก็ไม่เคยเกิด ฐปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๖ และ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ อรูปภูมิ ๔ เท่านั้น.

รสายตนมฺลิตี โสภณัฐพายตนมฺลิตี แสดงเหมือนกันกับคัณธายตนมฺลิตี

๔. ฐปายตนมฺลละ มนายตนมฺลีสยมกะ

อนฺ. ปุ. ยตฺถ ฐปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฐปายตนะไม่เคยเกิดในภูมิใด, มนายตนะก็ไม่เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปฺปชฺชิตฺถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?
หรือว่า มนายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปปชฺชิตถ. เคยเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อสัณฺณุตตตภุมิ ๑.

อ. ส้ง. ไม่มี.

๕. รูปายตนมฺูละ รัมมายตนมฺูลียมกะ

อน.ป. ยตถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?
รูปายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปปชฺชิตถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?
หรือว่า รัมมายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ รูปายตนมฺูละ

กัณฺธายตนมฺูละ รสํายตนมฺูละ โผฏฐัพพายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺูละ

มนายตนมฺูละ

๑. มนายตนมฺูละ รัมมายตนมฺูลียมกะ

อน.ป. ยตถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?
มนายตนะไม่เคยเกิดในภุมิใด, รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปปชฺชิตถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตถ, ตตถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

หรือว่า ชัมมายณะไม่เคยเกิดในภุมิไค, มนายณะก็ไม่เคยเกิดในภุมินันไชไหม ?
 วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสฺสญฺญสํตตญฺมิ ๑.

อ. สัง. ไม่มี.

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ มนายตนมฺูละ

และจบ โอภาสวาระ

บุคคลโลกาสวาระ

จักขายตนมฺูละ

๑. จักขายตนมฺูละ โสตายตนมฺูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิไค, โสตายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินันไชไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิไค, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินันไชไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนฺ. ปุ. และ ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อนาคามิผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสญฺมิ กับ สุทธาวาสญฺมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสฺสญฺญสํตตญฺมิ กับ อสฺสญฺญสํตตญฺมิ ๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปญฺมิ กับ อรุปญฺมิ ๔.

๒. จักขายตนมฺูละ ฆานายตนมฺูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิได, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินันไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิได, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินันไซ้ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาสานํ อสฺสณฺณสตฺถานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตฺนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินันฆานายตนะไม่เคยเกิด แต่จักขายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินัน, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทฺถาวาสภุมิ อสฺสณฺณสตฺถภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินันฆานายตนะก็ไม่เคยเกิด จักขายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อนาคามิผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทฺถาวาสภุมิ กับ สุตฺถาวาสภุมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสฺสณฺณสตฺถภุมิ กับ อสฺสณฺณสตฺถภุมิ ๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภุมิ กับ อรูปภุมิ ๔.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๐ (เว้นสุทฺถาวาสภุมิ ๕ อสฺสณฺณสตฺถภุมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตฺนมฺลิตฺติ กายายตฺนมฺลิตฺติ แสดงเหมือนกันกับ ฆานายตฺนมฺลิตฺติ

๔. จักขายตฺนมฺลละ รูปายตฺนมฺลิตฺติยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิได, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินันไซ้ไหม ?

วิ. อสฺสณฺณสตฺถานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาสานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ รูปายตฺนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังขยัตตภูมิ ในภพนั้นจักขายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อรูปภูมิ ในภพนั้นจักขายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
หรือว่า รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภพใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภพนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ กับอสังขยัตตภูมิ ๑

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับสุทธาวาสภูมิ ๕

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันธายตนมูลี รสอายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูลี.

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ มนายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภพใด, มนายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภพนั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุทฺธาวาสานํ อสฺสณฺสตุตฺถานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ มนายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภพนั้นจักขายตนะไม่เคยเกิด แต่มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อสังขยัตตภูมิ ในภพนั้นจักขายตนะก็ไม่เคยเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภพใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภพนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ กับ อสังขญัตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๑๐. จักขายตนมฺหุละ รัมมายตนมฺหุลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยสฺส ตตฺถา น อรูปา น เตสํ ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุทฺธาวาสานํ เตสํ ตตฺถ จักขายตนมฺหุละ นุปฺปชฺชิตฺถ รัมมายตนมฺหุละ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังขญัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่เคยเกิด แต่รัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่เคยเกิด รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า รัมมายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ กับ อสังขญัตตภูมิ ๑

ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ จักขายตนมูละ

โสดายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ชิวหายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ส. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๖ อรูปภุมิ ๔.

กายายตนมูลิตี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมูลิตี

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาสานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?
หรือว่า รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภุมิ กับ สุทธาวาสภุมิ ๕

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภุมิ กับ อรูปภุมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันธายตนมูลี รสชาติตนมูลี โสภณรูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุทธาวาสานํ อสยฺยสยฺยตฺถานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนมฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ มนายตนมฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะไม่เคยเกิด แต่ มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภุมิ อสัณฺณยสัตตภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะก็ไม่เคยเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๐ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕ อสัณฺณยสัตตภุมิ ๑)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ
สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยสัตตภูมิ กับ อสังขยสัตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๘. ขานายตนมฺลละ รัมมายตนมฺลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสุต ยตุต ขานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺต, ตสุต ตตุต รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

ขานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตุต ขานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺต โน จ เตสํ ตตุต
รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺต, สุทฺธาวาสานํ เตสํ ตตุต ขานายตนญจ นุปฺปชฺชิตฺต
รัมมายตนญจ นุปฺปชฺชิตฺต.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นขานายตนะไม่เคยเกิด แต่
รัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ
ในภูมินั้นขานายตนะก็ไม่เคยเกิด รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสุต วา ปน ยตุต รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺต, ตสุต ตตุต ขานายตนํ
นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า รัมมายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ขานายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่
บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ
สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ ขานายตนมฺลละ

ชีวหายตนมฺลละ กายายตนมฺลละ แสดงเหมือนกันกับขานายตนมฺลละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, คันธายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า คันธายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจฺจํ เตสํ ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาสานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ คณฺธายตนมฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ รูปายตนมฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภุมินั้นคันธายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อรูปภูมิ ในภุมินั้นคันธายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุตฺถาวาสภูมิ ๕.

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมูลี โภฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รูปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ, สุตฺถาวาसानํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺตํ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะไม่เคยเกิด แต่มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็ไม่เคยเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

หรือว่า มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยฺยสฺส ตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ, สุตฺถาวาसानํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺตํ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอัสสยฺยสฺส ตตฺถ ภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ทิ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุตฺถาวาสภูมิ ๕.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสยฺยสฺส ตตฺถ ภูมิ กับ อัสสยฺยสฺส ตตฺถ ภูมิ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๕. รูปายตนมฺูละ รัมมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ, สุตฺถาวาसानํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺตํ รัมมายตนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุณภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะไม่เคยเกิด แต่ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็ไม่เคยเกิด ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ กับ อรุณภูมิ ๔

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ รูปายตนะมูละ

กัณฺธายตนะมูละ รสายตนะมูละ โผฏฐัพฺพายตนะมูละ แสดงเหมือนกันกับ ฆานายตนะมูละ

ฆานายตนะมูละ

๑. ฆานายตนะมูละ ธัมมายตนะมูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ฆานายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสณฺณสฺสคฺคานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สฺสทฺธาวาสานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ ธมฺมายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอัสสณฺณสฺสคฺคภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะไม่เคยเกิด แต่ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็ไม่เคยเกิด ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิโต, มนายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังฺญูสัจตภูมิ กับอสังฺญูสัจตภูมิ ๑

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับสุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ มนายตนฺมูละ

จบ ปุคฺคโลกาสวาระ

และจบ อตีตวาระปัจจนิก

อนาคตวาระอนุโลม

ปุคฺคลวาระ

จักขายตนฺมูละ

๑. จักขายตนฺมูละ โสตายตนฺมูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส จกฺขายตณฺ์ อูปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส โสตายตณฺ์ อูปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺ. ปุ. ยสฺส วา ปน โสตายตณฺ์ อูปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตณฺ์ อูปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า โสตายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนฺ. ปุ. และ ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญัตตภูมิ

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ.

๒. จักขายตนมูละ มานายตนะมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, มานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย รูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ มานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี มานายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นจักขายตนะจักเกิด แต่มานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น จักขายตนะก็จักเกิด มานายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน มานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน กามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก

สุ. ๑ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

ชีวหายตนมูลี กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูลี

รูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับโสตายตนมูลี

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูลี

๓. จักขายตนมูละ มานายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย อรูปฺ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺติ เตสํ มนายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ จกฺขายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรุปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นมนายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น มนายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย ในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก

สุ. ๑ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตตภูมิ อรูปภูมิ.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๘ (เว้น จตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้น และจะเกิดในอรุปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๘ (เว้น จตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ และจะเกิดในอรุปภูมิ ภูมิใด ภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายนมูลี แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูลี

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ฆานายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ชิวหายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า ชิวหายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก

สุ. ๑ ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ.

กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมูลี

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นไซ้ไหม ?

วิ. เย รูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสหนฺติ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ รูปายตนมฺหจฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตนมฺหจฺจ
อุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นรูปายตนะจักเกิด
แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น รูปายตนะก็จักเกิด
ฆานายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิด
และกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก

สุ. ๑ ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน
กามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก
แล้วจะปรินิพพาน

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กันชาตณมุติ รสาตณมุติ โสภฐัพพายตณมุติ แสดงเหมือนกันกับชีวหายตณมุติ

๗. ฆานายตณมุละ มนายตณมุติยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตณะจักเกิดแก่บุคคลใด, มนายตณะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตณะจักเกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตณะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย รุปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสหนฺติ เตสํ มนายตณํ
อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ มนายตณญจ
อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตณญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นมนายตณะ
จักเกิด แต่ฆานายตณะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น มนายตณะก็จักเกิด
ฆานายตณะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและ
กำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก

สุ. ๑ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน
กามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก
แล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๓ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรค
เบื้องต้น และจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๓ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถก-
กามภูมิ) และจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใด
ภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูลี

จบ ฉานายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ กายายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับฉานายตนมูละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, คันธายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย รูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺติ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี คณฺธายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น รูปายตนะจักเกิด แต่คันธายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น รูปายตนะก็จักเกิด คันธายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า คันธายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ ฉานายตนมูลียมกะ.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รูปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย อรูป อุปปชชิตวา ปรินิพพายิสฺสณฺติ เตสํ มนายตนํ อุปปชชิสฺสติ โน จ เตสํ รูปายตนํ อุปปชชิสฺสติ, อิตเรสํ เตสํ มนายตนญจ อุปปชชิสฺสติ รูปายตนญจ อุปปชชิสฺสติ.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นมนายตนะจักเกิด แต่รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น มนายตนะก็จักเกิด รูปายตนะก็จักเกิด

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ.^{๑๑}

ธัมมายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูลี.

จบ รูปายตนมูละ

คันธายตนมูละ รสายตนมูละ โผฏฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูละ.

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส มนายตนํ อุปปชชิสฺสติ, ตสฺส ธมฺมายตนํ อุปปชชิสฺสตีติ ?

มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, ธัมมายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตนํ อุปปชชิสฺสติ, ตสฺส มนายตนํ อุปปชชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิด และกำลังตายในจุตวัการภูมิ ปญฺจวัการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก^{๑๒}

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตตภูมิ.

^{๑๑} ต้นฉบับเดิมนั้นแสดงองค์ธรรมเต็มรูปแบบ แต่ในฉบับนี้ที่แสดงเช่นนี้เพื่อให้สอดคล้องกับ รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ ทั้งเพื่อให้เห็นว่ารูปายตนมูลีนี้ มีการแสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละทุกประการ

^{๑๒} คำว่า “และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก” เป็นเงื่อนไขที่แสดงในบุคคลโลกาสวาระ ถ้าจะใช้ในบุคคลวาระ ควรจะแสดงว่า “และจะเกิดอีก”, องค์ธรรมทั้งหมดสามารถแสดงได้อีกนัยหนึ่งว่า “ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้นอกนิรฐาภูมิ)” เหมือนกับที่แสดงไว้ใน เวทนากขันธมูละ สัณฺญากขันธมูลียมกะ ในชั้นธมฺมกะ (อ.ย. หน้า ๑๓๗)

จบ มนายนตมมูละ
และจบ ปุคคลวาระ

โอกาสวาระ
จักขายตมมูละ

๑. จักขายตมมูละ โสตายตมมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จกขายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ โสตายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
จักขายตนะจักเกิดในภุมิใด, โสตายตนะก็จักเกิดในภุมนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยตถ วา ปน โสตายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จกขายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า โสตายตนะจักเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดในภุมนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปญจโวการภูมิ ๒๖.

๒. จักขายตมมูละ ฆานายตมมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จกขายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ ฆานายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
จักขายตนะจักเกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักเกิดในภุมนั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร ตตฺถ จกขายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ ฆานายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตี,
กามาวจร ตตฺถ จกขายตมญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตมญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

ในรูปภูมินั้น จักขายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดในภุมนั้น, ในกามภูมินั้น จักขายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตถ วา ปน ฆานายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จกขายตมํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า ฆานายตนะจักเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดในภุมนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยสัตตตภูมิ ๑) และ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ กามภูมิ ๑๑.

ชีวหายตมมูลี กายายตมมูลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตมมูลี

๕. จักขายตนมูละ รุปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
 จักขายตนะจักเกิดในภุมิใด, รุปายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน รุปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จักขายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
 หรือว่า รุปายตนะจักเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสตุเต ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ จักขายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี,
 ปญฺจโวการเร ตตฺถ รุปายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จักขายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

ในอัสสนุญสัคตภุมินั้น รุปายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมินั้น, ใน
 ปญฺจโวการภุมินั้น รุปายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อัสสนุญสัคตภุมิ ๑ และ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖ เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับภานายตนมูลี

๕. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
 จักขายตนะจักเกิดในภุมิใด, มนายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฎิ.ป. ยตถ วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จักขายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
 หรือว่า มนายตนะจักเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุเป ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ จักขายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี,
 ปญฺจโวการเร ตตฺถ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จักขายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

ในอรุปภุมินั้น มนายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมินั้น, ในปญฺจ-
 โวการภุมินั้น มนายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อรุปภุมิ ๔ และ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ ปญฺจโวการภุมิ ๒๖ เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยตถ จักขายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตีติ ?
 จักขายตนะจักเกิดในภุมิใด, รัมมายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนตา. ใช่.

ปฏ.ป. ยตถ วา ปน รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จักขายตนํ อุปปชฺชิสฺสตีติ ?
 หรือว่า รัมมายตนะจักเกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสณฺณสฺสตุเต อรูปํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ จักขายตนํ
 อุปปชฺชิสฺสตี, ปญฺจวอกาเร ตตฺถ รัมมายตนนฺจ อุปปชฺชิสฺสตี จักขายตนนฺจ อุปปชฺชิสฺสตี.
 ในอัสสนุญสัตตภูมิ อรูปภูมินั้น รัมมายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิด
 ในภุมินั้น, ในปญฺจวอการภูมินั้น รัมมายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ปญฺจวอการภูมิ ๒๖.

ใน ปฏ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อัสสนุญสัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔ และ ปญฺจวอการภูมิ ๒๖.

อ. ส้ง. ได้แก่ ปญฺจวอการภูมิ ๒๖ เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูละ กายายตนมูละ รูปายตนมูละ คันธายตนมูละ
 รสายตนมูละ โสณฺฑรूपายตนมูละ ก็แสดงเหมือนกันกับโอภาสอติตวาระอนุโลม

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยตถ มนายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตีติ ?
 มนายตนะจักเกิดในภุมิใด, รัมมายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนตา. ใช่.

ปฏ.ป. ยตถ วา ปน รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ มนายตนํ อุปปชฺชิสฺสตีติ ?
 หรือว่า รัมมายตนะจักเกิดในภุมิใด, มนายตนะก็จักเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสณฺณสฺสตุเต ตตฺถ รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ มนายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี,
 จตุวอกาเร ปญฺจวอกาเร ตตฺถ รัมมายตนนฺจ อุปปชฺชิสฺสตี มนายตนนฺจ อุปปชฺชิสฺสตี.

ในอสังกตญัตตภูมินั้น ฐัมมายตนะจักเกิด แต่มนายตนะจักไม่เกิดในภูมินั้น, ใน จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมินั้น ฐัมมายตนะก็จักเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อสังกตญัตตภูมิ ๑ และ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๖.

อ. สัง. ได้แก่ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๖ เท่านั้น.

จบ มนายตนะมูละ และจบ โอกาสวาระ

บุคคลโลกาสวาระ จักขายตนะมูละ

๑. จักขายตนะมูละ โสตายตนะมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุต ยตถ จกขายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ โสตายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, โสตายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ปุ. ยสุต วา ปน ยตถ โสตายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกขายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า โสตายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิด และกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจักขายตนะโสตายตนะ^{๑๓}จะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

^{๑๓} ต้นฉบับเดิมนั้นไม่ได้แสดงคำว่า “จักขายตนะโสตายตนะ” แต่เพื่อให้สอดคล้องกับ มนายตนะมูละ ชิวหายตนะมูลียมกะ จึงได้เพิ่มเข้ามา (อ.ย. หน้า ๑๓๘)

แม้ใน จักขายตนะมูละ มนายตนะมูลียมกะ ก็ได้เพิ่มคำว่า “จักขายตนะมนายตนะ” เข้าไปด้วยเช่นกัน

๒. จักขายตนมุละ ฆานายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจรณํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, กามาวจรณํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นจักขายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นจักขายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๐ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕ อสัณฺณุตตตภุมิ ๑)

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภุมิ และจักขายตนะฆานายตนะจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ กามภุมิ ๑๑.

อ. สง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

ชีวหายตนมุลี กายายตนมุลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมุลี

๔. จักขายตนมุละ รูปายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณตฺตทานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจวอการานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสัญญัตตภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจวอการภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจวอการภุมิ และจักขายตนะจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปญฺจวอการภุมิ ๒๑ (เวฬุสทราวาสภุมิ ๕).

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญัตตภุมิ และจะเกิดในอสัญญัตตภุมิอีก กับ อสณฺณตฺตภุมิ ๑

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตณมูลี รสายตณมูลี โภจฺจัพพายตณมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตณมูลี

๙. จักขายตณมูละ มนายตณมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปณฺ ยตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจวอการานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจักขายตนะจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรุปภูมิ ๔

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมฺลละ รัมมายตนมฺลีสยมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รัมมายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยสฺสตุตฺตานิ อรุปานิ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการานิ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอัสัญญัตตภูมิ อรุปภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นรัมมายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจักขายตนะจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสัญญัตตภูมิ และจะเกิดในอัสัญญัตตภูมิอีก กับ อัสัญญัตตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุต ยตุต ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตุต ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ชิวหายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ป. ยสุต วา ปน ยตุต ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตุต ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. และ ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภูมิ และฆานายตนะชิวหายตนะจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีกกับ กามภูมิ ๑๑.

กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมูลี

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุต ยตุต ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตุต รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ป. ยสุต วา ปน ยตุต รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตุต ฆานายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม?

วิ. รูปาวจรณํ เตสํ ตตฺถ รูปายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, กามาวจรณํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสติ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภุมิ และฆานายตนะจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฏฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนฺ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม?

วิ. รูปาวจรณํ อรูปาวจรณํ เตสํ ตตฺถ มนายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, กามาวจรณํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสติ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นมนายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นมนายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิด และกำลังตายในกามภุมิ และภานายตนะจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๐ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕ อสัณญัสตตภุมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ภานายตนะมูละ รัมมายตนะมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุต ยตถ ภานายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตถ รัมมายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ภานายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รัมมายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น ในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ปุ. ยสุต วา ปน ยตถ รัมมายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตถ ภานายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ภานายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น ในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตถ รัมมายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตถ ภานายตน์ อุปฺปชฺชิสฺสตี, กามาวจรานํ เตสํ ตตถ รัมมายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ภานายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นรัมมายตนะจักเกิด แต่ ภานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภุมิ ในภุมินั้นรัมมายตนะก็จักเกิด ภานายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิด และกำลังตายในกามภุมิ และภานายตนะจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ กามภุมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๑ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูละ กายายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับภวานายตนมูละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, คันธายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้น ไซ้ไหม ?

วิ. รูปาวจรณํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, กามาวจรณํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี กนฺธายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่คันธายตนะ จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในกามภูมิ ในภูมินั้น รูปายตนะก็จักเกิด คันธายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า คันธายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้น ไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย ในรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิด ในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

รสายตนมูลี โภฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ คันธายตนมูลี

๔. รูปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้น ไซ้ไหม ?

วิ. อสณฺณสตุตตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ
 อุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจวโถการานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญจ
 อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสัญญัตตภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่
 มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจวโถการภูมิ
 ในภูมินั้นรูปายตนะก็จักเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปณฺ ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ?
 หรือว่า มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใน
 ภูมินั้นใช่ไหม?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ
 อุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจวโถการานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนญจ
 อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักเกิด แต่รูปายตนะ
 จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจวโถการภูมิ
 ในภูมินั้นมนายตนะก็จักเกิด รูปายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญัตตภูมิ
 และจะเกิดในอสัญญัตตภูมิอีก กับ อสัญญัตตภูมิ ๑

และ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจวโถการภูมิ และจะเกิด
 ในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจวโถการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ
 และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. รูปายตนมฺูละ ธมฺมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ธมฺมายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้น
 ใช่ไหม?

วิ. อามนตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ยตุถ ธมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตุถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า ธมฺมายนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตุถ ธมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตุถ รูปายตนํ
อุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการานํ อสฺสณฺณสฺสตาณํ เตสํ ตตุถ ธมฺมายนนฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี
รูปายตนนฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นธมฺมายนะจักเกิด แต่รูปายตนะ
จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปญฺจโวการภุมิ
อัสสณฺณสฺสตภุมิ ในภุมินั้นธมฺมายนะก็จักเกิด รูปายตนะก็จักเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในปญฺจโวการภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปญฺจโวการภุมิ ๒๑ (เว้น
สุทฺธาวาสภุมิ ๕)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสณฺณสฺสตภุมิ และจะเกิดในอัสสณฺณสฺสตภุมิอีก
กับ อัสสณฺณสฺสตภุมิ ๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ
และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภุมิ ๔

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ รูปายตนมฺูละ

คันธายตนมฺูละ รสายตนมฺูละ โสณฺฑีพฺพายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺูละ

มฺนายตนมฺูละ

๑. มฺนายตนมฺูละ ธมฺมายนมฺูลียมกะ

อน.ป. ยสุส ยตุถ มฺนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตุถ ธมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

มฺนายตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ธมฺมายนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้น
ไซ้ไหม ?

วิ. อามนตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมา ยตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า ฐมฺมา ยตนะจักเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้น
ในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสยสฺส ตฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมา ยตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ
อุปฺปชฺชิสฺสตี, จตุโวการานํ ปญฺจโวการานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมา ยตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี
มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสัญญสัจตตภูมิ ในภุมินั้นฐมฺมา ยตนะจักเกิด แต่
มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจตุโวการภูมิ
ปญฺจโวการภูมิ ในภุมินั้นฐมฺมา ยตนะก็จักเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตาย
ในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ จตุโวการภูมิ ๔
ปญฺจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญสัจตตภูมิ
และจะเกิดในอสัญญสัจตตภูมิอีก กับ อสัญญสัจตตภูมิ ๑

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายตนมูละ

จบ ปุคคโลกาสวาระ

และจบ อนาคตวาระอนุโลม

อนาคตวาระปัจจนิก

ปุคคลวาระ

จักขายตนมูละ

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส โสตายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า โสตายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น ไช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนฺ. ปุ. และ ปฏฺิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็น ปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้ มรรคเบื้องต่ำ และจะเกิดในอรุปปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุปปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปปภูมิ และจะเกิดในอรุปปภูมิ ภูมิใด ภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

๒. จักขายตนมฺูละ ฆานายตนมฺูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น ไช้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น ไช้ไหม ?

วิ. เย รูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปัจฉิมภวีกานํ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ ฆานายตนมฺูลจํ นุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตนมฺูลจํ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรุปปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นฆานายตนะ จักไม่เกิด แต่จักขายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้นก็ดี บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรุปปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นก็ดี ฆานายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็จักไม่เกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมของโสดายตนมูลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน
กามสุคติภูมิ ๗^{๑๔} และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก
แล้วจะปรินิพพาน

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลี กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับภวนายตนมูลี

รูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับโสดายตนมูลี^{๑๕}

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โสภณูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับภวนายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายนตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, มนายนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีณิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ มนายนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกาณํ เตสํ จกฺขายตณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสตี
มนายนณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรุภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นจักขายตนะ
จักไม่เกิด แต่มนายนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น
จักขายตนะก็จักไม่เกิด มนายนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน มนายนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้น
จตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต่ำ และจะเกิดในอรุภูมิแล้วจะปรินิพพาน

^{๑๔} คำว่า “กามสุคติภูมิ ๗” ในฝ่ายปัจจุบันระบุจำนวนภูมิด้วย แต่ในฝ่ายอนุโลมแสดงเพียง “กามสุคติภูมิ”

^{๑๕} ต้นฉบับเดิมนั้น แสดง จักขายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ ครบทั้งบาลีและคำแปล แต่การแสดงองค์ธรรม
กล่าวว่าเหมือนกับโสดายตนมูลี ในฉบับนี้ไม่ได้แสดงไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับในฝ่ายอนุโลม

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถ-
ฉานภูมิ) และจะเกิดในอรุปปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปปภูมิ และจะเกิดในอรุปปภูมิ ภูมิใด
ภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจุวัฏการภูมิ ปัญจ-
วัฏการภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุวัฏการภูมิ ปัญจวัฏการภูมิ.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

ธัมมายนมูลี แสดงเหมือนกันกับมณายนมูลี

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุธ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสุธ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, ชิวหายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฏฺิ.ป. ยสุธ วา ปน ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสุธ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ปุ. และ ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็น
ปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจุวัฏการภูมิ ปัญจวัฏการภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุวัฏการภูมิ ปัญจวัฏการภูมิ

ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ และจะเกิดในอรุปปภูมิ
แล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก
แล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรค
เบื้องต้น และจะเกิดในอรุภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถ-
กามภูมิ) และจะเกิดในอรุภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุภูมิ และจะเกิดในอรุภูมิ ภูมิใด
ภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

กายาตมมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตมมูลี

๓. ขาณายตมมูละ รูปายตมมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ขาณายตมฺ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตมฺ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ขาณายตมะจกัไม่เกิดแก่บุคคลใด, รูปายตมะก็จกัไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย รูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนินฺพฺยาณิสฺสณฺหิตี เตสํ ขาณายตมฺ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ รูปายตมฺ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนินฺพฺยาณิสฺสณฺหิตี
เตสํ ขาณายตมฺนจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตมฺนจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นขาณายตมะ
จกัไม่เกิด แต่รูปายตมะจกัเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้นก็ดี
บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรุภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นก็ดี ขาณายตมะก็จกัไม่เกิด
รูปายตมะก็จกัไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตมฺ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ขาณายตมฺ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รูปายตมะจกัไม่เกิดแก่บุคคลใด, ขาณายตมะก็จกัไม่เกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน
กามสุคติภูมิ ๗ และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก
แล้วจะปรินิพพาน

และ องค์กรรมของจักขายตมมูละ โสตายตมมูลียมกะ.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันธายนมูลี รสายนมูลี โภจัญญพายนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย รุปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺหิตี เตสํ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวิกานํ เตสํ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิ รูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น ฆานายตนะจักไม่เกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น ฆานายตนะก็จักไม่เกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน กามสุคติภูมิ ๑ และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีกแล้วจะปรินิพพาน

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๑ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรค เบื้องต่ำ และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๑ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ ภูมิใด ภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

อรรถกถา ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุลโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

อ. สัจ. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัจ. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

ธัมมายนมูลี แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูลี

จบ ฆาณายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ กายายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับฆาณายตนมูละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, คันธายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า คันธายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย รูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสหนฺติ เตสํ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวิกานํ ye จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสหนฺติ เตสํ คณฺธายตนมฺลจํ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนมฺลจํ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นคันธายตนะจักไม่เกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้นก็ดี บุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นก็ดี คันธายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

องค์กรรมของ อนุ. ปุ. และ ปฏิ. ปุ. เหมือนจักขายตนมูละ ฆาณายตนมูลี.

รสาชตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รูปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. เย อรูป อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสํ เตสํ รูปายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ มนายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ รูปายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่านี้จะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นรูปายตนะ จักไม่เกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น รูปายตนะก็จักไม่เกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น ไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

องค์ธรรมของ อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. เหมือนจักขายตนมูละ มนายตนมูลี.

ธัมมายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูลี

จบ รูปายตนมูละ

คันธายตนมูละ รสายตนมูละ โสณฺฑิพฺพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส มนายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ธมฺมายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, ธัมมายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น ไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายตน์ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ธัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น ไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็น ปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจุตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ

อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ.

จบ มนายตนมูละ

และจบ ปุคฺคลวาระ

โอกาสวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ โสตายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, โสตายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺ.ป. ยตถ วา ปน โสตายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า โสตายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺณสัจตกฺกมฺ ๑ อรูปกฺกมฺ ๔.

๒. จักขายตนมุละ ฆานายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺ.ป. ยตถ วา ปน ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฆานายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาวจร ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, อสณฺณสตฺเต อรูปे ตตฺถ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี จักขายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

ในรูปภุมินั้น ฆานายตนะจักไม่เกิด แต่จักขายตนะก็เกิดในภุมินั้น, ใน อสัณฺณสัจตกฺกมฺ อรูปกฺกมฺนั้น ฆานายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็จักไม่เกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺณสัจตกฺกมฺ ๑ อรูปกฺกมฺ ๔.

ใน ปฏฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ รูปกฺกมฺ ๑๕ (เว้นอสัณฺณสัจตกฺกมฺ ๑) และ อสัณฺณสัจตกฺกมฺ ๑ อรูปกฺกมฺ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ อสัณฺณสัจตกฺกมฺ ๑ อรูปกฺกมฺ ๔ เท่านั้น.

ชีวหายตนมฺลํ กายายตนมฺลํ แสงเหมือนกันกับฆานายตนมฺลํ

๔. จักขายตนมุละ รูปายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยตถ จักขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสตุเต ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, อรุเป ตตฺถ จกฺขายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

ในอสัญญสัจตกมุนั้น จักขายตนะจักไม่เกิด แต่รูปายตนะจักเกิดในภุมินั้น, ใน อรูปภุมินั้น จักขายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตฺถ วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รูปายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ อสัญญสัจตกมุ ๑ และ อรูปภุมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔.

คันธายตนมฺลี รสายตนมฺลี โสภณจฺหวายตนมฺลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมฺลี

๙. จักขายตนมฺละ มนายตนมฺลียมกะ

อน.ป. ยตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรุเป ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, อสณฺณสตุเต ตตฺถ จกฺขายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

ในอรูปภุมินั้น จักขายตนะจักไม่เกิด แต่มนายตนะจักเกิดในภุมินั้น, ใน อสัญญสัจตกมุนั้น จักขายตนะก็จักไม่เกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยตฺถ วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ อรูปภุมิ ๔ และ อสัญญสัจตกมุ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ อสัญญสัจตกมุ ๑ เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ อสัญญสัจตกมุ ๑.

๑๐. จักขายตนมฺละ ฐมมายตนมฺลียมกะ

อน.ป. ยตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ ฐมมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, ฐมมายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อุปุพฺพชิสฺสติ. จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยตฺถ วา ปน ฌมฺมายตํ นุปฺพชิสฺสติ, ตตฺถ จกฺขายตํ นุปฺพชิสฺสตีติ ?
หรือว่า ฌมฺมายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่อสังฺยุตฺตตฺถมิ ๑ อรูปภุมิ ๔.

อ. สัน. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัน. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ จักขายตนมฺูละ

โสตายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมฺูละ.

มฺานายตนมฺูละ^{๑๖} ชิวหายตนมฺูละ กายายตนมฺูละ รูปายตนมฺูละ^{๑๖} คันธายตนมฺูละ
รสายตนมฺูละ โผฏฐัพฺพายตนมฺูละ ก็แสดงเหมือนกันกับโอกาสอติตวาระปัจจนิก

มฺานายตนมฺูละ

๑. มฺานายตนมฺูละ ฌมฺมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยตฺถ มฺานายตํ นุปฺพชิสฺสติ, ตตฺถ ฌมฺมายตํ นุปฺพชิสฺสตีติ ?

มฺานายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, ฌมฺมายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อุปุพฺพชิสฺสติ. จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยตฺถ วา ปน ฌมฺมายตํ นุปฺพชิสฺสติ, ตตฺถ มฺานายตํ นุปฺพชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฌมฺมายตนะจักไม่เกิดในภุมิใด, มฺานายตนะก็จักไม่เกิดในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่อสังฺยุตฺตตฺถมิ ๑.

อ. สัน. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัน. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ มฺานายตนมฺูละ

และจบ โอกาสวาระ

^{๑๖} ในต้นฉบับเดิมนั้น แสดง มฺานายตนมฺูละ และ รูปายตนมฺูละ ครบทั้งบาลี คำแปล และองค์ธรรม
แต่ในฉบับนี้จะละไว้ไม่แสดง เพื่อให้สอดคล้องกับที่ได้เคยแสดงไว้ในฝ่ายอนุโลม

หมายเหตุ การแสดงโอกาสวาระที่เกี่ยวกับกาลทั้ง ๓ ในมหาวาระทั้ง ๓ คือ อุปาทวาระ นิโรธวาระ และอุปาทานิโรธวาระ นับแต่ปัจจุปปันนาตติวาระเป็นต้นไปนี้ ก็มีการแสดง เป็นไปในทำนองเดียวกัน เหตุนี้จึงมิได้แสดงซ้ำอีก ดังนั้นจะขอแสดงแต่เพียงโดยย่อพอให้นักศึกษาคิดแล้วก็แสดงโดยพิสดารไปตามที่แสดงมาแล้วแต่ต้น.

แสดงโดยย่อต่อไปนี้คือ

๑. กามภูมิ ๑๑ อายุตนะ ๑๑ กำลังเกิด เคยเกิด จักเกิด กำลังดับ เคยดับ จักดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า จกฺขายตณํ ฯลฯ อุปฺปชฺชติ อุปฺปชฺชิตฺถ อุปฺปชฺชิสฺสติ นิรุชฺฌติ นิรุชฺฌิตฺถ นิรุชฺฌิสฺสติ.

๒. รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขตัตตภูมิ) อายุตนะทั้ง ๕ คือ จกฺขายตนะ โสตายตนะ รูปายตนะ มนายตนะ ฐัมมายตนะ กำลังเกิด เคยเกิด จักเกิด กำลังดับ เคยดับ จักดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า จกฺขายตณํ ฯลฯ อุปฺปชฺชติ อุปฺปชฺชิตฺถ อุปฺปชฺชิสฺสติ นิรุชฺฌติ นิรุชฺฌิตฺถ นิรุชฺฌิสฺสติ.

และอายุตนะ ๖ ที่เหลือ มีมานายตนะเป็นต้น ไม่ใช่กำลังเกิด ไม่เคยเกิด จักไม่เกิด ไม่ใช่กำลังดับ ไม่เคยดับ จักไม่ดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า มานายตณํ ฯลฯ นฺอุปฺปชฺชติ นฺอุปฺปชฺชิตฺถ นฺอุปฺปชฺชิสฺสติ น นิรุชฺฌติ น นิรุชฺฌิตฺถ น นิรุชฺฌิสฺสติ.

๓. อสังขตัตตภูมิ อายุตนะ ๒ คือ รูปายตนะ ฐัมมายตนะ กำลังเกิด เคยเกิด จักเกิด กำลังดับ เคยดับ จักดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า รูปายตณํ ฯลฯ อุปฺปชฺชติ อุปฺปชฺชิตฺถ อุปฺปชฺชิสฺสติ นิรุชฺฌติ นิรุชฺฌิตฺถ นิรุชฺฌิสฺสติ.

และอายุตนะ ๕ ที่เหลือ มีจกฺขายตนะเป็นต้น ไม่ใช่กำลังเกิด ไม่เคยเกิด จักไม่เกิด ไม่ใช่กำลังดับ ไม่เคยดับ จักไม่ดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า จกฺขายตณํ ฯลฯ นฺอุปฺปชฺชติ นฺอุปฺปชฺชิตฺถ นฺอุปฺปชฺชิสฺสติ น นิรุชฺฌติ น นิรุชฺฌิตฺถ น นิรุชฺฌิสฺสติ.

๔. อรูปภูมิ ๔ อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ฐัมมายตนะ กำลังเกิด เคยเกิด จักเกิด กำลังดับ เคยดับ จักดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า มนายตณํ ฯลฯ อุปฺปชฺชติ อุปฺปชฺชิตฺถ อุปฺปชฺชิสฺสติ นิรุชฺฌติ นิรุชฺฌิตฺถ นิรุชฺฌิสฺสติ.

และอายุตนะ ๕ ที่เหลือ มีจกฺขายตนะเป็นต้น ไม่ใช่กำลังเกิด ไม่เคยเกิด จักไม่เกิด ไม่ใช่กำลังดับ ไม่เคยดับ จักไม่ดับ ในภูมินั้น ดังแสดงวิธานาวังค์ว่า จกฺขายตณํ ฯลฯ นฺอุปฺปชฺชติ นฺอุปฺปชฺชิตฺถ นฺอุปฺปชฺชิสฺสติ น นิรุชฺฌติ น นิรุชฺฌิตฺถ น นิรุชฺฌิสฺสติ.

บุคคลโลกาสวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, โสตายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า โสตายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ใน อนุ. ป. และ ปฏฺิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภุมิ กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๒ (เว้นอบายภุมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภุมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสญญัตตภุมิ กับ อัสสญญัตตภุมิ ๑

ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุภุมิ กับ อรุภุมิ ๔.

๒. จักขายตนมุละ ฆานายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. รัฐบาลจรรยา เติ้ม ตตุถ ฆานายคณั นุปรุขชิสฺสตี โน จ เติ้ม ตตุถ จกขายคณั
 นุปรุขชิสฺสตี, ปลจวโการะ ปจฉิมภวีกานั อสณฺณสตุคานั อรูปานั เติ้ม ตตุถ
 ฆานายคณณจ นุปรุขชิสฺสตี จกขายคณณจ นุปรุขชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นภวนายตนะจักไม่เกิด แต่จักขายตนะ
จักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อปัจจุฉิมภวิກบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ
และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นภวนายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะ
ก็จักไม่เกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมของโสดายตนมูติ.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๐ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺญสัจจตมภูมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

ชีวหายตนมูลิ กายายตนมูลิ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมูลิ

๕. จักขายตนมุละ รุปรายตนมุลียมกะ

อ.น.ป. ยสส ยตุล จกขายคณํ นุปรปขหิสสติ, ตสส ตตุล รุปรายคณํ นุปรปขหิสสติติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสตุตฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ รุปายตณํ
 นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปณฺจวอกาเร ปจฺฉิมภวีกานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี
 รุปายตณญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสัญญัตตภูมิ ในภพภูมินั้นจักขายตนะจักไม่เกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพภูมินั้น, เมื่อปัจฉิมภพบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรุพภูมิ ในภพภูมินั้นจักขายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิจ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตฺถํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺถํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ?

หรือว่า รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญัตตภูมิ และจะเกิดในอสัญญัตตภูมิอีก กับ อสัญญัตตภูมิ ๑

และ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ
 อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้น
 อบายภูมิ ๔)

ปฐ. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ อสังขยัตตภูมิ
 และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ อสังขยัตตภูมิ ๑ (เว้น
 อภินิชาตภูมิ)

ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปรภูมิ กับ อรุปรภูมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปฐ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

กันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับภานายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปฐ. ยสุส ยตุถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสุส ตตุถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น
 ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตุถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตุถ มนายตนํ
 นุปฺปชฺชิสฺสติ, ปจฺฉิมภวีกานํ อสฺสยฺสตุตฺตานํ เตสํ ตตุถ จกขายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสติ
 มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปรภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะจักไม่เกิด แต่มนายตนะ
 จักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจตุโวการภูมิ
 ปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังขยัตตภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็จักไม่เกิด
 มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิบัติ. ยสุส วา ปน ยตุถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสุส ตตุถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่
 บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปฐ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปรภูมิ
 และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรุปรภูมิ ๔

และ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ กับ อสังขญัตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๑๐. จักขายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฐัมมายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสตฺถุตาณํ อรูปาณํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกาณํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี ฐมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังขญัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะจักไม่เกิด แต่ฐัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็จักไม่เกิด ฐัมมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ และจะเกิดในอสังขญัตตภูมิอีก กับ อสังขญัตตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภูมิ ๔

และ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ๓๐ ภูมิ (เว้นอกนิจฐาภูมิ).

อ. ส้ง. ได้แก่องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุธ ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุธ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ชิวหายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสุธ วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุธ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ชิวหายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ป. และ ปฏิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่อ. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ กับ กามสุคติภูมิ ๑

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ กามภูมิ ๑๑

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

กายายตนมูลิตี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมูลิตี

หมายเหตุ คำว่า อามนฺตา. ในที่นี้ นั้น วิกังคบาฬี ได้แก่อ. กามาวจร ปจฺฉิมภวีกานํ รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนมฺลจ นุปฺปชฺชิสฺสตี ชิวหายตนมฺลจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

๓. ฆานายตนมฺลละ รูปายตนมฺลียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. รูปาจฺจราณํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการเ ปจฺจิมภวีกาณํ อรูปาณํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะจักไม่เกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อปัจจิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปญฺจโวการภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจจิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปญฺจโวการภุมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปญฺจโวการภุมิ กับ ปญฺจโวการภุมิ ๒๒ (เว้นอบายภุมิ ๔)

ปฺ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปญฺจโวการภุมิ อสัณฺณสัตตภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปญฺจโวการภุมิ ๒๕ อสัณฺณสัตตภุมิ ๑ (เว้นอกนิฏฐาภุมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภุมิ กับ อรูปภุมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนฺ.โลม.

กัณฺธายตนมฺลี รสายตนมฺลี โผฏฐัพพายตนมฺลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมฺลี

๗. ฆานายตนมฺลละ มนายตนมฺลียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ อสฺสณฺณสฺสตาณํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะจักไม่เกิด แต่ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังฺกยฺยสํตตภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะก็จักไม่เกิด ฆานายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตีตี ?

หรือว่า ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๐ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕ อสังฺกยฺยสํตตภุมิ ๑)

และ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมิ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมิ กับ จตุโวการภุมิ ๔ ปญฺจโวการภุมิ ๒๒ (เว้นอบายภุมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ จตุโวการภุมิ ๔ ปญฺจโวการภุมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภุมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังฺกยฺยสํตตภุมิ กับ อสังฺกยฺยสํตตภุมิ ๑.

อ. สัง. ได้แก่ องคฺธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องคฺธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๘. ฆานายตณฺมูละ ธัมมายตณฺมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสตีตี ?

ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ธัมมายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ
 ฆมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี
 ฆมฺมายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะจักไม่เกิด แต่
 ฆมฺมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น^{๑๗}
 ในภูมินั้นฆานายตนะก็จักไม่เกิด ฆมฺมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺธิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
 หรือว่า ฆมฺมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, ฆานายตนะก็จักไม่เกิดแก่
 บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ส. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ
 อรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)
 และ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ
 อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ กับ จตุโวการภูมิ
 ๔ ปญฺจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตน
 เกิดอยู่อีก กับ ๓๐ ภูมิ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺธิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จป ฆานายตนมฺูละ

ชีวหายตนมฺูละ กายายตนมฺูละ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺูละ

รูปายตนมฺูละ

๑. รูปายตนมฺูละ คันธายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
 รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, คันธายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น
 ในภูมินั้นใช่ไหม ?

^{๑๗} ในปุคคโลวาระ “ปัจฉิมภวีกานํ เตสํ” แปลว่า บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น แต่ในปุคคโลกาสวาระนั้น
 ส่วนใหญ่มักแปลว่า เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คนฺธายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รุปายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ?

หรือว่า คันธายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รุปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม?

วิ. รุปาจรานํ เตสํ ตตฺถ คนฺธายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ รุปายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการ ปจฺฉิมภวีกานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ คนฺธายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รุปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นคันธายตนะจักไม่เกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจโวการภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภุมิ ในภุมินั้นคันธายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภุมิ กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๒ (เว้น อบายภุมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภุมิ อสังญสัจตภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๕ อสังญสัจตภุมิ ๑ (เว้น อภินิฏฐาภุมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภุมิ กับ อรูปภุมิ ๔.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตมฺมุติ โสภณูปายตมฺมุติ แสดงเหมือนกันกับคันธายตมฺมุติ

๔. รุปายตมฺมุละ มนายตมฺมุติยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รุปายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ?

รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะจักไม่เกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น ในภูมินั้นรูปายตนะก็จักไม่เกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสฺสณฺณสฺสตาณํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอัสสณฺณสฺสตาณภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักไม่เกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น ในภูมินั้นมนายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภูมิ ๔

และ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ อรหตฺตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปญฺจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ๓๐ ภูมิ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ).

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสณฺณสฺสตาณภูมิ และจะเกิดในอัสสณฺณสฺสตาณภูมิอีก กับ อัสสณฺณสฺสตาณภูมิ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๕. รูปายตนมฺูละ ฐัมมายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฐัมมายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อรูปานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี ฐมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะจักไม่เกิด แต่ฐัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น ในภุมินั้นรูปายตนะก็จักไม่เกิด ฐัมมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

หรือว่า ฐัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, รูปายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภุมิ ๔

และ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมิ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภุมิ ปญฺจโวการภุมิ กับ จตุโวการภุมิ ๔ ปญฺจโวการภุมิ ๒๒ (เว้นอบายภุมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๐ ภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ ๓๐ ภุมิ (เว้นอกนิฏฐาภุมิ).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ รูปายตนะมุละ

คันชาตตมุละ รสาตตมุละ โผฏฐัพพายตตมุละ แสดงเหมือนกันกับมานายตตมุละ

มานายตตมุละ

๑. มานายตตมุละ ฐัมมายตตมุลีสยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

มานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, ฐัมมายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อสณฺณสตฺตทานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี ฐมฺมายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังฺฆญสฺตตฺตภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักไม่เกิด แต่ ฐมฺมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่เป็นปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น ในภูมินั้น มนายตนะก็จักไม่เกิด ฐมฺมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?
หรือว่า ฐมฺมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, มนายตนะก็จักไม่เกิดแก่ บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. อามหฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ สฺ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังฺฆญสฺตตฺตภูมิ และ จะเกิดในอสังฺฆญสฺตตฺตภูมิอีก กับ อสังฺฆญสฺตตฺตภูมิ ๑

และ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ
อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ กับ จตุโวการภูมิ
๔ ปญฺจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปฺ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตน
เกิดอยู่อีก กับ ๓๐ ภูมิ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ).

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ มนายตนมฺูละ

จบ ปุคฺคโลกาสวาระ

และจบ อนาคตวาระปัจจนิก

เมื่อพระองค์ทรงแสดงอนาคตวาระจบลงแล้ว ทรงแสดงปัจจุปปันนาตีตวาระต่อไป

ปัจจุปปันนาตีตวาระมี ๒ อย่างคือ

อนุโลม ปัจจนิก

พระองค์ทรงแสดงอนุโลมก่อน แล้วทรงแสดงปัจจนิกต่อไป

ปัจจุปปันนาตีตวาระอนุโลม

บุคคลวาระ

จักขายตนมฺูละ

๑. จักขายตนมฺูละ โสตายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

หรือว่า โสตายตนะเคยเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะที่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. สทฺเพสํ จวนฺตํ อจฺจุกฺกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุกฺกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ โสตายตนญฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิด โสตายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด โสตายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสันธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๓, ๔.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่มีเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญusstตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของ
อรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

มูลที่เหลือ ๕ มีมานายตนมูลเป็นต้น จนถึงธัมมายนตนมูลเป็นที่สุด แสดงเหมือน
กันกับโสตายตนมูล

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺวาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺวา, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺวา โน จ
เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺวา
ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ชิวหายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะเกิดได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกลาป ๑, ๖.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๑๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทหะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๑, ๖

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกฺลาปที่เกิดในขณะแรก
และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

มุติที่เหลือ ๗ มีกายายตนมุติเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมุติ แสดงเหมือนกันกับ
ชีวหายตนมุติ

จบ ฆานายตนมุละ

ชีวหายตนมุละ

๑. ชิวหายตนมุละ กายายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน กายายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อชิวหํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ กายายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ
เตสํ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวหํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ กายายตนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ
ชีวหายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
กายายตนะเคยเกิด แต่ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิด กายายตนะก็เคยเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิดได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

พ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกฺลาปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

มูลิที่เหลือ ๖ มีรูปายตนมูลิเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลิเป็นที่สุด แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลิ

จบ ชิวหายตนมูลิ

กายายตนมูลิ

๑. กายายตนมูลิ รูปายตนมูลิเยี่ยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชติวาทิ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ อุปฺปชฺชติวาทิ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานํ อากายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติวาทิ โน จ เตสํ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนญจ อุปฺปชฺชติวาทิ กายายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะเคยเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะก็เคยเกิด กายายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิด ในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

ใน ปฏิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า ภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชิวตินวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกจะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชิวตินวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

มูลิที่เหลือ ๕ มีคันธายตนมูลิเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลิ แสดงเหมือนกันกับรูปายตนมูลิ

จบ กายายตนมูลิ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส คณฺธายตนํ อุปฺปชฺหิตฺถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ อุปฺปชฺหิตฺถ, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺหิตฺติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อรูปกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺหิตฺถ โน จ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ, สรูปกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ คณฺธายตนญจ อุปฺปชฺหิตฺถ รูปายตนญจ อุปฺปชฺหติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะก็เคยเกิด รูปายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ปญฺจโวการภูมि อสฺสญฺสตัดฺดภูมि ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปญฺจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓, ๓, ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดในขณะแรก.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า ภังกัฏกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมि ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของ อรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

มูลีที่เหลือ ๔ มีรสายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ คันธายตนมูลี

จบ รูปายตนมูละ

คันธายตนมูละ รสายตนมูละ โผฏฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺหิตฺถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ใช้.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ฌมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ, ตสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานํ อจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฌมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺชิตฺติ, สจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฌมฺมายตนนฺจ อุปฺปชฺชิตฺตํ มนายตนนฺจ อุปฺปชฺชิตฺติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฌมมายตนะเคยเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจิตเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิด ฌมมายตนะก็เคยเกิด มนายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในจุวัฏการภูมิ ปญฺจวัฏการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปฏิสันธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๓, ๔.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า กังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญาสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมของอนฺโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายตนมฺูละ

และจบ ปุคฺคลวาระ

จงแสดงโอกาสวาระต่อไป ตามลำดับแห่งมฺูละทั้ง ๑๐

ปุคฺคโลกาสวาระ

จักขายตนมฺูละ

๑. จักขายตนมฺูละ โสตายตนมฺูลียมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชิตฺติ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตนํ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, โสตายตนะก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้น ในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. สุตทรวาส อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺ อูปปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ โสตายตณฺ อูปปชฺชติ, อิตเรสํ สจฺกชฺชกานํ อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺญจ อูปปชฺชติ โสตายตณฺญจ อูปปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นจักขายตณะกำลังเกิด แต่โสตายตณะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ทีนอกจากสุทธาวาส-อูปปชฺชนฺตานํเหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตณะก็กำลังเกิด โสตายตณะก็เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตณฺ อูปปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตณฺ อูปปชฺชติ ?

หรือว่า โสตายตณะเคยเกิดแก่บุคคลใดในภูมิใด, จักขายตณะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อจฺกชฺชกานํ กามาวจรํ อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตณฺ อูปปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺ อูปปชฺชติ, สจฺกชฺชกานํ อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตณฺญจ อูปปชฺชติ จกฺขายตณฺญจ อูปปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นโสตายตณะเคยเกิด แต่จักขายตณะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นโสตายตณะก็เคยเกิด จักขายตณะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อนาคตามิผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของรูปาวจรปัญจมฉานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับสุทธาวาสภูมิ ๕

และ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่ากัฏกขณสมังคิของปัญจโวการจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ศ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ศ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
 ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สั. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมูละ ฆานายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติตาติ ?

วิ. รูปาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
 ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุทฺถกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ
 อุปฺปชฺชติ ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะ
 ไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ
 ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็เคยเกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. กามาวจรํ จวนฺตํ อจฺจุทฺถกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ
 อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจุทฺถกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ
 เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
 ในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น
 ในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็เคยเกิด
 จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า
 อุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕
 (เวณิสัญญัตตตภูมิ ๑)

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่า
 อุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ
 กามภูมิ ๑๑.

อ. สั. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกณสมังคิกของกามาจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ
๑๑

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลี กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมูลี

๕. จักขายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตํ อุปฺปชฺชติภาติ ?

วิ. สุตฺถาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
รูปายตํ อุปฺปชฺชติ, อิตเรสํ สจฺจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺณจ
อุปฺปชฺชติ รูปายตณฺณจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่
รูปายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ทีนอกจากสุทธาวาส-
อุปฺปชฺชตะเหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด รูปายตนะก็เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปณฺ ยตฺถ รูปายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อจฺจกฺขกานํ กามาจรี อุปฺปชฺชนฺตานํ อสฺสณฺสตฺตานํ
เตสํ ตตฺถ รูปายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจกฺขกานํ
อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตณฺณจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตณฺณจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปญฺจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสฺสณฺสตฺตภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่
จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิด ในภูมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. โสตายตนมูลิ.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยสัตตภูมิ กับ อสังขยสัตตภูมิ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลิ รสายตนมูลิ โผฏฐัพพายตนมูลิ แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมูลิ

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสุต ยตุต จกขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติถาติ ?

วิ. สุทฺธาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุต จกขายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, อิตเรสํ สจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุต จกขายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ มนายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่ มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ที้นอกจากสุทธาวาส- อุปฺปชฺชัณตะเหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็เคยเกิด.

ปฎิ. ปุ. ยสุต วา ปน ยตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตุต จกขายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อจกฺขกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตุต มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, โน จ เตสํ ตตุต จกขายตนํ อุปฺปชฺชติ, สจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุต มนายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ จกขายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะเคยเกิด แต่

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้นมนายตนะก็เคยเกิด จักขายตนะที่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. โสตายตนะมูลี.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภพที่เรียกว่าภังคิกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้ายกับ ปัญจโวการภพ ๒๑ (วันสุททราวาสภพ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภพ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภพ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภพ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภพเบื้องต้น ๖

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุภพ กับ อรุภพ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนะมูละ รัมมายตนะมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติตาติ ?

วิ. สุทฺธาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, อิตเรสํ สจฺจชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ รัมมายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุททราวาสภพ ในภพนั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่รัมมายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ที่นอกจากสุททราวาส-อุปปัชขันตะเหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้นจักขายตนะที่กำลังเกิด รัมมายตนะก็เคยเกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้นรัมมายตนะเคยเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น,

บุคคลที่มีจักขุเกิดได้ขึ้นนอกจากสุทธาวาสอุปปัชฌันตะเหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้นธัมมายตนะ
ก็เคยเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. โสตายตนะมูลี.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาป
ที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
อรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนะมูละ

โสตายตนะมูละ แสดงเหมือนกับจักขายตนะมูละ

ฆานายตนะมูละ

๑. ฆานายตนะมูละ ชิวหายตนะมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตฺนํ อุปฺปชฺชติภาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อฆานกํ กามาวจํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตฺนํ
อุปฺปชฺชติ, โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ
ชิวหายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ, ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นชีวหายตนะเคยเกิด แต่มานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นชีวหายตนะก็เคยเกิด มานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคิกของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่มีเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมูลี

๓. มานายตนมูละ รูปลายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุต ยตฺต มานายตน์ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตฺต รูปลายตน์ อุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ปุ. ยสุต วา ปน ยตฺต รูปลายตน์ อุปฺปชฺชิตฺต, ตสุต ตตฺต มานายตน์ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อฆานกานํ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺต รูปลายตน์ อุปฺปชฺชิตฺต โน จ เตสํ ตตฺต มานายตน์ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺต รูปลายตณฺจ อุปฺปชฺชิตฺต มานายตณฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปลายตนะเคยเกิด แต่มานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรูปลายตนะก็เคยเกิด มานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. เหมือนกันกับ อนฺ. ปุ. ชิวหายตนมฺลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ
๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภุมิ)

ส. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้น
สุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนฺโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมฺลี รสายตนมฺลี โผฏฐัพพายตนมฺลี แสดงเหมือนกันกับชิวหายตนมฺลี

๗. ฆานายตนมฺลละ มนายตนมฺลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติตาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฎิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ อฆานกานิ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตานิ รูปาวจรานํ
อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ,
สฆานกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ มนายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในกามภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นมนายตนะเคยเกิด แต่ฆานายตนะ
ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในภุมินั้นมนายตนะก็เคยเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. เหมือนกันกับ อนฺ. ปุ. ชิวหายตนมฺลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ
๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป
๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๐
อรูปภูมิ ๔ (เวณสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺณุตตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ขานายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ขานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติธฺตาติ ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติธฺ, ตสฺส ตตฺถ ขานายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติธฺ โน
จ เตสํ ตตฺถ ขานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนญจ
อุปฺปชฺชติธฺ ขานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในภูมินั้นรัมมายตนะเคยเกิด แต่ขานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น,
บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรัมมายตนะก็เคยเกิด ขานายตนะก็
กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. เหมือนกันกับ อนุ. ป. ขิวหายตนมูลิ.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๑๕ กัมมชรูป ขิวตนวกฺกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
๒๖ ภูมิ (เวณสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป
๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณ-
สมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะ
แรก กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ฆานายตนมฺูละ

ชีวหายตนมฺูละ

๑. ชิวหายตนมฺูละ กายายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส ยตุล ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตุล กายายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ยตุล กายายตนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสุส ตตุล ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. กามาวจฺรา จวนฺตานํ อชิวฺหกานํ กามาวจํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุล กายายตนํ
อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตุล ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวฺหกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตุล
กายายตนมฺูลจ อุปฺปชฺชิตฺถ ชิวหายตนมฺูลจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นกายายตนะเคยเกิด แต่ชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคล
เหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นกายายตนะก็เคยเกิด
ชีวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีชีวหาเกิดได้
ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ
๑๑

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓
กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. ชิวหายตนมฺลละ รูปายตนมฺลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺหติตาติ ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺหติติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อชิวฺหกํ กามาวจํ อุปฺปชฺชนฺตํ รูปาวจรํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺหติ, สชิวฺหกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนมฺจ อุปฺปชฺหติ ชิวหายตนมฺจ อุปฺปชฺหติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่ชิวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่ชิวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีชิวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ อันมีชิวหาเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิกของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๔ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่าภักคักขณสมังคิกของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชิวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

ส. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เวณสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมฺลิตฺติ รสายตนมฺลิตฺติ โภจฺจายตนมฺลิตฺติ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมฺลิตฺติ

๖. ชิวหายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ อชิวิหกานิ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตานิ รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ
เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวิหกานิ
อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ มนายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในกามภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นมนายตนะเคยเกิด แต่ชีวหายตนะ
ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ใน
ภุมินั้นมนายตนะก็เคยเกิด ชิวหายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อน. ป. กายาตนมูลี.

ใน ปฏ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า
กัณฺถกัณณสมังคิของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ
๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทกัณณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓
กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภุมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๐
อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕ อสัณฺณยัสตตภุมิ ๑)

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๗. ชิวหายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ปฏ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. สัพฺเพสํ จวนฺตานิ อชิวิหกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน
จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชติ, สชิวิหกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนนฺจ
อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดยกกำลังตาย และบุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้นธัมมายนะเคยเกิด แต่ชีวหาตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีชีวหาเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้นธัมมายนะก็เคยเกิด ชิวหาตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. กายาชนมฺล.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า ภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

พ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ คิ. ๑ ผลเสกยะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ชิวหาชนมฺลละ

กายาชนมฺลละ

๑. กายาชนมฺลละ รูปายตนมฺลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ กายาชนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติตาติ ?

วิ. อามนฺตา. ใช้.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายาชนํ อุปฺปชฺชติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, โน จ เตสํ ตตฺถ กายาชนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนมฺลจ อุปฺปชฺชติ, กายาชนมฺลจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภุมินั้นรูปายตนะเคยเกิด แต่กายาชนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภุมินั้นรูปายตนะก็เคยเกิด กายาชนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิบัติ ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมช-
กลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ
๑๑

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เว้น
สุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. กายายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสุต ยตุต กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตุต คณฺหาตตนํ อุปฺปชฺชติลาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไช้.

ปฏิ. ปุ. ยสุต วา ปน ยตุต คณฺหาตตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตุต กายายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ เตสํ ตตุต คณฺหาตตนํ อุปฺปชฺชติ, โน จ เตสํ ตตุต
กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตุต คณฺหาตตนมฺจ อุปฺปชฺชติ
กายายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะเคยเกิด แต่กายายตนะ
ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้น
คันธายตนะก็เคยเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนฺ. ปุ. รุปายตนมูล.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ
๑๑

และ องค์ธรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมูล โสภณูปายตนมูล แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูล

๕. กายายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ รุปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ กายายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะเคยเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะก็เคยเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปฺ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนฺ. ปฺ. รุปายตนมูลี.

ใน ปฏฺิ. ปฺ. อ. สัน. ได้แก่ ปฺ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๐ อรูปภูมิ ๔ (เวินสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺณสัคคภูมิ ๑)

และ องค์กรรมของอนฺ.โลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๖. กายายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนฺ.ปฺ. ยสฺส ยตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซฺ.

ปฏฺิ.ปฺ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานิ อกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รมมายตฺนญจ อุปฺปชฺชิตฺถ กายายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรัมมายตนะเคยเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรัมมายตนะก็เคยเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ฐปายตนมูลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัณฑกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกလာปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขกလာป ๔ ชีวิตนวกกလာปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ กายายตนมูละ

ฐปายตนมูละ

๑. ฐปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชติเตติ ?

วิ. ฐปาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐปายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ กนฺธายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในรูปภูมิ ในภูมินั้นฐปายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้น ฐปายตนะก็กำลังเกิด คันธายตนะก็เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติเตติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กนฺธายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฐปายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กนฺธายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ ฐปายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะเคยเกิด แต่ฐปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะก็เคยเกิด ฐปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณสมังคีของฐปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขกလာป ๔ ชีวิตนวกกလာปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๖

และ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณ-
สมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของกามาวจรจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ
๑๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รุปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติตาติ ?

วิ. สุตฺถาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ อสฺสณฺสตฺตํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รุปายตนํ
อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, อิตเรสํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ
เตสํ ตตฺถ รุปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ อสัณฺณสฺตคฺคภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะ
กำลังเกิด แต่มนายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่กำลังเกิดใน
ปัญจโวการภูมิที่นอกจากสุทธาวาสอุปฺปชฺชนฺตะเหล่านั้น ในภูมินั้นรูปายตนะก็กำลังเกิด
มนายตนะก็เคยเกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ
อุปฺปชฺชติ รุปายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ใน
ภูมินั้นมนายตนะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อ
บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่นอกจากสุทธาวาสอุปฺปชฺชนฺตะ^{๑๔} ในภูมินั้น
มนายตนะก็เคยเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

^{๑๔} ในปฏิโลมวิลังฺกา คำแปลว่า ที่นอกจากสุทธาวาสอุปฺปชฺชนฺตะ ไม่น่าจะต้องใส่เพราะไม่มีพระบาลีว่า อิตเรสํ
ในคำวิลังฺกา เพื่อให้เหมือนกับคำแปลที่แสดงไว้ใน มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ (อ.ย. หน้า ๑๔๙)
แม้ใน รุปายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ คำแปลว่า ที่นอกจากสุทธาวาสอุปฺปชฺชนฺตะ ก็ไม่น่ามีเช่นกัน

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคตามิผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปัญจมณานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

และ ปุ. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๕. รูปายตนมฺหุละ ธัมมายตนมฺหุละ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติภาติ ?

วิ. สุทฺธาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ, อิตเรสํ สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนมฺหุจ อุปฺปชฺชติ ธมฺมายตนมฺหุจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะกำลังเกิด แต่ ธัมมายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ทีนอกจาก สุทธาวาสอุปฺปชฺชนฺตเหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรูปายตนะก็กำลังเกิด ธัมมายตนะก็เคยเกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ ?

วิ. สทฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนมฺหุจ อุปฺปชฺชติ รูปายตนมฺหุจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และบุคคลที่มีรูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิด ในภูมินั้นธัมมายตนะเคยเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น

ในภุมินั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ขึ้นนอกจากสุทธาวาสอุปปัชชัณตะเหล่านั้นกำลังเกิด
ในภุมินั้นธัมมายนะก็เคยเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคามีผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภุมิ ที่เรียกว่า
อุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปัญจจณานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ
สุทธาวาสภุมิ ๕

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภุมิ อสัณฺณสัจตภุมิ ที่เรียกว่า
อุปปาตักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔
ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ ปัญจโวการภุมิ ๒๑ อสัณฺณสัจตภุมิ ๑ (เว้นสุทธาวาส-
ภุมิ ๕).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภุมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
๒๖ ภุมิ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภุมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
อรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุปภุมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ รูปายตนมูละ

กันธายตนมูละ รสายตนมูละ โผฏฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายนตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสุต ยตถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตถ ธมฺมายนตนํ อุปฺปชฺชติฯ ๑ ?

วิ. สุทฺธาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตถ
ธมฺมายนตนํ อุปฺปชฺชติ, อิตเรสํ สจฺจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตถ มนายตนมฺจ
อุปฺปชฺชติ ธมฺมายนตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภุมิ ในภุมินั้นมนายตนะกำลังเกิด แต่
ธัมมายนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีจิตเกิดได้ขึ้นนอกจากสุทธาวาส-
อุปปัชชัณตะเหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้นมนายตนะก็กำลังเกิด ธัมมายนะก็เคยเกิด.

ปฏิจ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตํ อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ มนายตํ อุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตํ อุปฺปชฺชิตฺถ
โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตํ อุปฺปชฺชติ, สจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ
ฐมฺมายตณฺจ อุปฺปชฺชิตฺถ มนายนฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่เกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในภพนั้น ฐมฺมายตนะเคยเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น,
บุคคลที่มีเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้น ฐมฺมายตนะก็เคยเกิด มนายนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคตนิมิต ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภพ ที่เรียกว่า
อุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปัญจกมฺมานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกฺลาป ๔ กับ
สุทธาวาสภพ ๕

และ ปุ. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในจุตฺตวาทภพ ปัญจวาทภพ ที่เรียกว่า
อุปาทกขณสมังคีของปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓, ๓, ๔ กับ จุตฺตวาทภพ
๔ ปัญจวาทภพ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภพ ๕).

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิจ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภพ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของจุตฺตจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
๒๖ ภพ (เว้นสุทธาวาสภพ ๕)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตภพ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกฺลาป
ที่เกิดในขณะแรก กับ อสังฺกตภพ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายนมฺล

จบ ปุคฺคโลกาสวาระ

และจบ ปิจฺจุปปินนาตีตวาระอนุโลม

ปัจจุปันนาตีตวาระปัจจนิก

บุคคลวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อน.ป. ยสฺส จกขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตนํ นุปฺปชฺชติลาติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. อุปฺปชฺชติตฺถ. เคยเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตนํ นุปฺปชฺชติตฺถ, ตสฺส จกขายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

หรือวา โสตายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกฺขณสมํกฺขิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นกัปปเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกขณสมํกฺขิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ต. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ อสังฺญชฺฐัตตตฺถภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกขณสมํกฺขิของอรุณปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. สัน. ไม่มี.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ไม่มี. เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. สัน. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

มูลิตีเหลือ ๕ มีมานายตนมูลิตีเป็นต้น จนถึงธัมมายนมูลิตี แสดงเหมือนกันกับโสตายตนมูลิตี.

จบ จักขายตนมุละ

โสตายตนมุละ แสดงเหมือนกันกับ จักขายตนมุละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. อุปปชฺชิตฺถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคักกณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคี
ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ไม่มี. เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

มูลีที่เหลือ ๗ มีกายายตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ
ชิวหายตนมูลี

จบ ฆานายตนมูละ

ชิวหายตนมูละ

๑. ชิวหายตนมูละ กายายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. อุปปชฺชิตฺถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน กายายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคักกณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓

ส. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคี
 ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี. เมื่อองค์กรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

มูลที่เหลือ ๖ มีรูปายตนมูลเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูล แสดงเหมือนกันกับ
 กายายตนมูล

จบ ชีวหายตนมูละ

กายายตนมูละ

๑. กายายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชติวาทิ ?

วิ. อุปฺปชฺชติว. เกยเกิด.

ปฎิ. ปุ. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ นุปฺปชฺชติว, ตสฺส กายายตนํ นุปฺปชฺชติว ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลนุคคฺล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า
 ภังลักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ส. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคี
 ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี. เมื่อองค์กรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

มูลที่เหลือ ๕ มีคันธายตนมูลเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูล แสดงเหมือนกันกับ
 รูปายตนมูล

จบ กายายตนมูละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺหติ, ตสฺส คณฺธายตนํ นุปฺปชฺหิตฺถาติ ?

วิ. อุปฺปชฺหิตฺถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ นุปฺปชฺหิตฺถ, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺหิตฺติ ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคค ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกလာปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอรุณาวจร-
ปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ไม่มี. เมื่อองค์กรรมของสันนิฏฐานบพไม่มีแล้ว

อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

มูลีที่เหลือ ๔ มีรสาชตนมูลีเป็นต้น จนถึงธัมมายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ
คันธายตนมูลี

จป รูปายตนมูละ

คันธายตนมูละ รสาชตนมูละ โผฏฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺหติ, ตสฺส ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺหิตฺถาติ ?

วิ. อุปฺปชฺหิตฺถ. เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺหิตฺถ, ตสฺส มน ายตนํ นุปฺปชฺหิตฺติ ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคค ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกလာปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญัตตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวก-
กလာปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ไม่มี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ไม่มี. เมื่อองค์กรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

อ. ส้ง. ก็ไม่มีเหมือนกัน.

จบ มนายตนมูละ

และจบ ปุคคลวาระ

จงแสดงโอกาสวาระต่อไป ตามลำดับแห่งมูละทั้ง ๑๐

บุคคลโลกาสวาระ

จักขายตนมูละ

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตนํ นุปฺปชฺชติวาทิ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, โสตายตนะก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานิ อจฺจุขุกันํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ โสตายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตานิ อสฺสณฺสตุตฺตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ โสตายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปญจโวการภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภุมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่โสตายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอัสสณฺสตุตฺตภูมิ อรูปภูมิ ในภุมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด โสตายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชติวาทิ ?

หรือว่า โสตายตนะไม่เคยเกิดแก่บุคคลใดในภุมิใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นในภุมินั้นไซ้ไหม ?

วิ. สุตฺถาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ โสตายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตานิ อสฺสณฺสตุตฺตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ โสตายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นโศดาตนะไม่เคยเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังขญัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นโศดาตนะก็ไม่เคยเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกขณสมังคีของรูปาวจรปัญจจมานจุติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ กับ อสังขญัตตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.^{๑๕}

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคามีผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปัญจจมานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนะมูละ ฆานายตนะมูลียมกะ

อน. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชติฯ ติ ?

^{๑๕} ในต้นฉบับเดิมนั้น องค์กรรมของ อสณฺณสฺตฺตานํ อรูปานํ แสดงรวมกัน แต่ในที่นี้แสดงแยกกัน เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยนาพระบาลี (อ.ย. หน้า ๑๔๔)

วิ. กามาวจรา จวนุตานํ อจกขุกันํ กามาวจรัม อุปปชขนุตานํ เตสํ ตตฺถ
 จกขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ฐปาวจรา จวนุตานํ
 อสณฺณสตุตฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ จกขายตนญจ นุปฺปชฺชติ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ภวานายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ภวานายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิจ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มานายตํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตถฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชตีติ ?

๖. ฐปาวจร อูปปชนุทนํ เตสํ ตตุถ มานายตนํ นุปฺปชิตุถ โน จ เตสํ ตตุถ
 จกฺขายตนํ นุปฺปชติ, ฐปาวจรา จวนุทนํ อสณฺณสตุทนํ อรูปานํ เตสํ ตตุถ
 มานายตนนฺจ นุปฺปชิตุถ จกฺขายตนนฺจ นุปฺปชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในรูปภูมิ ในภूमินั้นมานานายคนะไม่เคยเกิด แต่จักขายคนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภूमินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภूमินั้นมานานายคนะก็ไม่เคยเกิด จักขายคนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่าภังคก-
ขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาดิกะ อันจักชุกเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

พ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปเสยยกะ อันจักบังเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
 ความภูมิ

พ. ๑ ศ. ๑ ที่ เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตภณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชลาป
 ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

และ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังก์ภณสมังคีของ
รูปาวจรจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขญัตต-
ภูมิ ๑)

ศุ.๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภฏมิ กับ อสังขญัตตภฏมิ ๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักกณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลี กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับขมานายตนมูลี

๕. จักขายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุต ยตถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติฯ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานิ อจฺจุขุกันํ กามาจจํ อุปฺปชฺชนฺตานิ อสฺสยสฺสตาณํ เตสํ ตตฺถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพณฺตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ จกขายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ รูปายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสุต วา ปน ยตถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตฺถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชติ ?

วิ. สุตฺถาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกขายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพณฺตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ จกขายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะไม่เคยเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็ไม่เคยเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป
๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญสัตตภูมิ กับ อสัญญสัตตภูมิ ๑

และ อนาคามิผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคิของรูปาวจรปัญจมณานจิตติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
สุทธาวาสภูมิ ๕

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรุปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคามิผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า
อุปาทกขณสมังคิของรูปาวจรปัญจมณานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกฺลาป ๔ กับ
สุทธาวาสภูมิ ๕

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กันธายตนมูลี รสายตนมูลี โสภณัฐพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ นุप्ปชฺหติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุप्ปชฺหิตฺวาติ ?

วิ. ปญจโวการา จวนฺตานํ อจฺจุขฺกานํ กามาจรี อูปชฺชนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ
จกฺขายตนํ นุप्ปชฺหติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุप्ปชฺหิตฺถ, สุทฺธาวาเส ปรีนิพฺพณฺตานํ
อสลฺยสฺสตนํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนมฺยจ นุप्ปชฺหติ มนายตนมฺยจ นุप्ปชฺหิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปญจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรุปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด
แต่মনายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานใน
สุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด
মনายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุप्ปชฺหิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ นุप्ปชฺหิตฺติ ?

วิ. สุตทรวาสี อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, สุตทรวาเส ปรีนิตฺพพฺนฺตานํ อสฺสณฺณสฺสฺตฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นนายตนะไม่เคยเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอัสสณฺณสฺสฺตฺตภูมิ ในภูมินั้นนายตนะก็ไม่เคยเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่ว่ากำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า กังคักกณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรุปภูมิ ๔

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า กังคักกณสมังคีของรูปาวจรปัญจจมานจุติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ สุตทรวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสณฺณสฺสฺตฺตภูมิ กับ อัสสณฺณสฺสฺตฺตภูมิ ๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคามีผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักกณสมังคีของรูปาวจรปัญจจมานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุตทรวาสภูมิ ๕

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อน. ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. สฬเพสั จวนฺตานิ อจฺจุกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสั ตตฺถ จกฺขายตณิ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสั ตตฺถ ฐมฺมายตณิ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตานิ เตสั ตตฺถ จกฺขายตณฺจ นุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตณฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้ เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้น จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตณิ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตณิ นุปฺปชฺชติ ?

วิ. สุตฺถาวาสั อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสั ตตฺถ ฐมฺมายตณิ นุปฺปชฺชติ, โน จ เตสั ตตฺถ จกฺขายตณิ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตานิ เตสั ตตฺถ ฐมฺมายตณฺจ นุปฺปชฺชติ จกฺขายตณฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นธัมมายตนะไม่เคยเกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า ภังกัฏฺกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมขกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก กับ อสังฺกตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของ อรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรูปภูมิ ๔

และ อนาคามิผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า ภังกัฏฺกขณสมังคีของรูปาวจรปัญจมาณวจุติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมขรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคตนิมิต ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสกมิต ที่เรียกว่า อุปาทักกณสมังคิของรูปาวจรปัญจกมิตปฎิสันธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุทธาวาสกมิต ๕

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

โสดายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติตาติ ?

วิ. กามาวจร จวนฺตานํ อฆานกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ ชิวหายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ชิวหายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะ ก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติตี ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า ภัคคกณสมังคิของกามาวจรจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ ๑๑

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน กามภุมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคิของอเหตุกปฎิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภุมิ)

และ ส. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

กายาตณมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหาตณมูลี

๓. ฆานายตณมูละ รูปายตณมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชติธาติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อฆานกานํ กามาวจโร อูปฺปชฺชนฺตํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาสานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณญจ นุปฺปชฺชติ รูปายตณญจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตณะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตณะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตณะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตณํ นุปฺปชฺชติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺกขณสมํกฺขของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นกัปปเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมํกฺขของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

ส. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เวณสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรุปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โภญฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติวาทิ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อฆานกํ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ รูปาวจราํ อรูปาวจราํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาสาํ อสฺสณฺสตุตฺถาํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรุปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฆานายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อสฺสณฺสตุตฺถภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติวาทิ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺกขณสมํกฺขิของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัฬเสยยะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นกัฬเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมํกฺขิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรุปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๐ อรุปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อสฺสณฺสตุตฺถภูมิ ๑)

และ อนาคามิผล ๑ อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ กับ อสังขญัตตภูมิ ๑.
 อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.
 ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๘. ฆานายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุส ยตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติฯ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานิ อฆานกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ
 โน จ เตสํ ตตถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุทฺธาวาสานิ เตสํ ตตถ ฆานายตนญจ
 นุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้
 เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฐัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคล
 เหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็ไม่ใช่
 กำลังเกิด ฐัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสุส วา ปน ยตถ ฐมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุส ตตถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติฯ ?

วิ. อามนฺตา. ใช่.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า
 ภัคฺกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
 ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ

ท. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังมิเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
 ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคี
 ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก
 กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ
 สุทธาวาสภูมิ ๕

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ ฆานายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ

๑. ชิวหายตนมูละ กายายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติธาติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ อชีว्हกานิ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนนฺจ นุปฺปชฺชติ กายายตนนฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่กายายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นชีวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด กายายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกณสมังคิของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

และ ส. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๒. ชิวหายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติธาติ ?

วิ. กามาวจรา จวนุตานํ อชีวหกานํ กามาวจโร อุปปชฺชนุตานํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาสานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นชีวหายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นชีวหายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกณสมํกฺขของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหายังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกณสมํกฺขของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวณนิรยภูมิ)

ส. ๑ ทิ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๑ (เวณสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โสภณูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูลี

๖. ชิวหายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ ?

วิ. กามาวจรา จวนุตานํ อชีวหกานํ กามาวจโร อุปปชฺชนุตานํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาสานํ อสญฺญสตฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นชีวหาตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มีนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อสัณฺณุตตภูมิ ในภูมินั้นชีวหาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มีนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหาตนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า กัมมกขณสมังคีของกามาจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๐ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺณุตตภูมิ ๑)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัณฺณุตตภูมิ กับ อสัณฺณุตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. และ อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๗. ชิวหาตนมฺละ รัมมายตนมฺลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ชิวหาตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อชีวหํ อูปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหาตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุทฺธาวาสานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหาตนมฺลจ นุปฺปชฺชติ รัมมายตนมฺลจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และบุคคลที่ชีวหาเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นชีวหาตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นชีวหาตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมา ยถา นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ จีวหา ยถา นุปฺปชฺชิตฺติ ?
 วิ. อามนฺตา. ไห.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า
 ภัคคกณสมังคิกของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป จีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
 ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นกัฬเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างชีวหา ยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกกณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓
 กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกยะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกกณสมังคิก
 ของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ จีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก
 กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ
 สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุลอม.

จบ จีวหา ยถา นุปฺปชฺชิตฺติ

กายายตนมฺูละ

๑. กายายตนมฺูละ รุบายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ, ตสฺส ตตฺถ รุบายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ รุปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ โน จ เตสํ
 ตตฺถ รุบายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุทธาวาสานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนญจ นุปฺปชฺชิตฺติ
 รุบายตฺนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้น
 กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคล
 เหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นกายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะ
 ก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รุบายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ กายายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ
๑๑

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้น
สุทธาวาสภุมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภุมิ กับ
สุทธาวาสภุมิ ๕

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุภุมิ กับ อรุภุมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๒. กายายตนมฺลละ คันธายตนมฺลียมกะ

อนฺ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ คนฺธายตนํ นุปฺปชฺชติตฺติ ?

วิ. กามาวจร จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
คนฺธายตนํ นุปฺปชฺชติ, รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนมฺลจ นุปฺปชฺชติ
คนฺธายตนมฺลจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ ในภุมินั้นกายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่
คันธายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรุภุมิ
ในภุมินั้นกายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด คันธายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คนฺธายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติตฺติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ้.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า
ภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ
๑๑

และ สุ. ๑ ตี. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรุภุมิ กับ
รูปภุมิ ๑๖ อรุภุมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๕. กายายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ ฐปาจฺจราณํ อฐปาจฺจราณํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาสาณํ อสฺสณฺณสฺสตาณํ เตสํ ตตฺถ กายายตนญจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นกายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภุมิ อสัณฺณสัตตภุมิ ในภุมินั้นกายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏฺ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ ที่เรียกว่า ภังคิกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ กับ รูปภุมิ ๑๐ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕ อสัณฺณสัตตภุมิ ๑)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภุมิ กับ สุทธาวาสภุมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัณฺณสัตตภุมิ กับ อสัณฺณสัตตภุมิ ๑.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

๖. กายายตนมูละ ฐมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฐมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อกายกานํ อูปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฐมมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาสาณํ เตสํ ตตฺถ กายายตนญจ นุปฺปชฺชติ ฐมมายตนญจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดยกกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และบุคคลที่กายะเกิดไม่ได้ เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นกายายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นกายายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏฺ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?
 วิ. อามนฺตา. ไซ.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกလာปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

สุ. ๑ คิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกလာป ๔ ชีวิตนวกกလာปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺ. ป. อ. สัน. และ อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

จบ กายายตนมฺูละ

รูปายตนมฺูละ

๑. รูปายตนมฺูละ คณฺธายตนมฺูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, รูปาวจรา จวนฺตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตนมฺูลจ นุปฺปชฺชติ คณฺธายตนมฺูลจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่คณฺธายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด คณฺธายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏฺ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. รูปาวจร อุปปชฺชุนตานํ เตสํ ตตฺถ กนฺหายนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, รูปาวจรา จวนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ กนฺหายนตฺถจ นุปฺปชฺชิตฺตํ รูปายตฺถจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในรูปภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกฺขณสมํกฺขิของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

และ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ ที่เรียกว่าภัคฺคกฺขณสมํกฺขิของรูปาวจรจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ รูปภูมิ ๑๖

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกฺกขณสมํกฺขิของรูปาวจรปฐิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมฺลํ โฬฏฐิพฺพายตฺนมฺลํ แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมฺลํ

๔. รูปายตนมฺลํ มนายตนมฺลํ

อน. ปุ. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายนํ นุปฺปชฺชิตฺตํ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพุนฺตานํ อสฺสณฺสตฺตา จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺถจ นุปฺปชฺชติ มนายนตฺถจ นุปฺปชฺชิตฺตํ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่กำลังตายในอัสสณฺสตฺตภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด มนายนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. สุตฺถาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ อสฺสณฺสตฺตํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตานํ อสฺสณฺสตฺตา จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ รูปายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ อสังขยสังขตภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ และบุคคลที่กำลังตายในอสังขยสังขตภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่ว่ากำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกษณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔

และ อนาคติผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกษณสมังคีของรูปาวจรปัญจจกขณจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังตายในอสังขยสังขตภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคกษณสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่ดับครั้งสุดท้าย กับ อสังขยสังขตภูมิ ๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ อนาคติผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกษณสมังคีของรูปาวจรปัญจจกขณปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสังขตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกษณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยสังขตภูมิ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. รูปายตนมฺูละ ฐมฺายตนมฺูลียมกะ

อน.ป. ยสฺส ยตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ, ตสฺส ตตฺถ ฐมฺายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺตาติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฐมฺายตฺนํ นุปฺปชฺชิตฺถ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺติ ฐมฺายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมตกำลังตาย และบุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภพนั้นรูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภพ ในภพนั้นรูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฏี.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตน์ นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตน์ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. สุทฺธาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตน์ นุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตน์ นุปฺปชฺชิตฺติ, สุทฺธาวาสํ ปรีนิพฺพนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตฺตญฺจ นุปฺปชฺชิตฺถ รูปายตฺตญฺจ นุปฺปชฺชิตฺติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภพ ในภพนั้นธัมมายตนะไม่เคยเกิด แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภพ ในภพนั้นธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัคคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกสถาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุภพภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของ อรุปาวจรปฏิสันธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุภพภูมิ ๔

และ อนาคามีผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภพ ที่เรียกว่า ภัคคักขณสมังคีของรูปาวจรปัญญาจณานจุติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคามีผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภพ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของรูปาวจรปัญญาจณานปฏิสันธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ รูปายตนะมูละ

คันธายตนะมูละ รสอายตนะมูละ โผฏฐัพพะอายตนะมูละ แสดงเหมือนกันกับ กายายตนะมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติฯ ?

วิ. สฬฺหฬํ จวนฺตํ อจิตฺตกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ ธมฺมายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และบุคคลที่เกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิด ในภูมินั้นมนายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ธัมมายตนะเคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น ในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะ ก็ไม่ใช่กำลังเกิด ธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ ?

วิ. สุตฺถาวาสํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, สุตฺถาวาเส ปรีนิพฺพนฺตํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นธัมมายตนะไม่เคยเกิด แต่ มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพาน ในสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้นธัมมายตนะก็ไม่เคยเกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกษณสมํกฺขิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตจิตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกษณสมํกฺขิของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก กับ อสังฺกตจิตตภูมิ ๑

และ อนาคามิผล ๑ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกษณสมํกฺขิของรูปาวจรปัญฺจมณานจิตจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ สุทธาวาสภูมิ ๕.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ อนาคามิผล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกษณสมํกฺขิของรูปาวจรปัญฺจมณานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกลาป ๔ กับ สุทธาวาสภูมิ ๕

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายนมุละ

จบ ปุคคโลกาสวาระ

และจบ ปัจจุปปินนาคิตวาระปัจจนิก

ปัจจุปปินนาคิตวาระอนุโลม

ปุคคลวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจวอการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา
ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ โสตายตํ
อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจกฺขุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตมฺญจ อุปฺปชฺชติ
โสตายตมฺญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปญฺจวอการภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิด
ในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่โสตายตนะ
จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด
จักขายตนะก็กำลังเกิด โสตายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจกฺขุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, สจกฺขุกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ โสตายตมฺญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี
จกฺขายตมฺญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
โสตายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิด โสตายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรค
เบื้องต้น และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และ
จะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุก-
ปฏิสนธิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจกมมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ)^{๒๐} อันมีจักขุเกิดได้ซึ่งกำลังเกิดในปัญจ-
โวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการ-
ปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้น
อกนิรุทธาภูมิ) และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป
๓, ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญสัตตภูมิ ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่า
อุปาทักขณสมังคีของอรุณาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดใน
ขณะแรก.

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

^{๒๐} ข้อความว่า “(เว้นปัจฉิมภวีกะ)” ไม่จำเป็นต้องใส่ เพราะได้กำหนดเงื่อนไขว่า บุคคลเหล่านั้นจะเกิดใน
ปัญจโวการภูมิอีก (อ.ย. หน้า ๑๔๐)

๒. จักขายตนมูละ ฆานายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เม จ รูปาवจํ อรูปาवจํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีณิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฆานายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจฺจชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตณฺณจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตณฺณจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ฆานายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ จกฺขายตํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจชูกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตณฺณจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตณฺณจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของปัญจโวการดิเหตูกปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๖, ๔

ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของกามาวจรดิเหตูกปฏิสันธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๖

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของรูปาवจรปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๖ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้น และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๖ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักกณสมังคีของปัญจโวการดิเหตูกปฏิสันธิจิต ๘ (เว้นรูปาवจรปัญจฌานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๖, ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และ
จะเกิดในกามภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๓

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
รูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ
และจะเกิดในกามภูมิอีก ที่เรียกว่ากัณฐักขณสมังคีของกามาวจรจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ติ. ๑ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่ากัณฐักขณ-
สมังคีของมหัคคตจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัฬเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัฬเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสัตตกภูมิ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่า
อุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกฺลาปที่เกิดในขณะแรก.

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมฺลี กายายตนมฺลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺลี

รูปายตนมฺลี แสดงเหมือนกันกับโสตายตนมฺลี

คันธายตนมฺลี รสายตนมฺลี โสภณูปายตนมฺลี แสดงเหมือนกันกับฆานายตนมฺลี

๔. จักขายตนมฺลละ มนายตนมฺลีสยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภิกฺขุ กานํ ปณฺจวอการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจฺจกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จกฺขายตนมฺลจ อุปฺปชฺชติ
มนายตนมฺลจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ จักขายตนะกำลังเกิด แต่
มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จักขายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานิ อจฺจุกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ จักขายตนํ อุปฺปชฺชตี, สจฺจุกฺขานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ มนายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี
จกฺขายตนญจ อุปฺปชฺชตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
มนายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวิกะ ซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวิกะ) อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕
กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้น
อกนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่าอังกักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวก-
กลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะ และคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่มีเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญusstตภูมิ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวิกะ) ซึ่ง
กำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอรุณาจรรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐
ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายนมูลี แสดงเหมือนกันกับมายนมูลี

จบ จักขายนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายนมูละ

ฆานายนมูละ

๑. ฆานายนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภิกขุ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะกำลังเกิด แต่ชิวหายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีฆานะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่ว่ากำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรดิเหตุกปฏิบัติสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗ ^{๒๑}

^{๒๑} ในต้นฉบับเดิม ไม่ได้แสดงส่วนที่เป็นธัมมาธิฐาน ได้แก่ ที่เรียกว่า... ในแต่ละวิธานาพระบาลี ในฉบับนี้ จึงได้เพิ่มเติมส่วนที่เป็นธัมมาธิฐานเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ติ. ๑ ผลเสกขะเบื่องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะ
ปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรตฤปิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓
กัมมชกลาป ๓, ๖

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่จะได้มรรคเบื่องต่ำ และจะเกิดในรูปภูมิ
แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะเบื่องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะ
ปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรตฤปิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓
กัมมชกลาป ๓, ๖

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื่องต่ำ ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และ
จะเกิดในกามภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรตฤปิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกลาป ๓, ๖.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื่องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ
(เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕) และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกตฤปิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตัก
ขณสมังคีของมหัคคตตฤปิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดใน
ขณะแรก

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

หมายเหตุ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื่องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)
และจะเกิดในกามภูมินั้น เมื่อจะแยกองค์กรรมให้ชัดแล้ว ก็แยกตามจักขายนมูละ
ฆานายคนมูลี

กายายนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวายนมูลี

๓. ฆานายตนมฺลละ รูปายตนมฺลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีณิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตฺเรสํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชติ รูปายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลเหล่านั้นใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด รูปายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่มีฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรดิเหตูกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่จะได้มรรคเบื้องต้น และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรดิเหตูกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) อันมีฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก^{๒๒} ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

^{๒๒} พระวสทญาณเถระจรรณา แสดงไว้ว่า “และจะเกิดในปัญจโวการภูมิ” (ยมกัตถวิภาวินีฎีกา หน้า ๓๐๕)

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้น อภินิชาตภูมิ) และจะเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอภิกกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกษะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสชาติตนมูลี โสภณูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺหิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภวีกานํ กามาจรี อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺหติ โน จ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺหิสฺสตี, อิตเรสํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺหติ มนายตนญจ อุปฺปชฺหิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ฆานายตนะกำลังเกิด แต่ มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีมานะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ. ปุ. ยสฺส วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺหิสฺสตี, ตสฺส ฆานายตนํ อุปฺปชฺหตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺหิสฺสตี โน จ เตสํ ฆานายตนํ อุปฺปชฺหติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนญจ อุปฺปชฺหิสฺสตี ฆานายตนญจ อุปฺปชฺหติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายนะจักเกิด แต่มานายคนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิด มนายนะก็จักเกิด มานายคนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗.

อ. สั. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้นอนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่ากัณฐกขณสมังคิกของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่มีเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกฺลาป ๓, ๖

ส. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคิกของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สั. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายนมูลี แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูลี

จบ มานายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ เหมือนกันกับ มานายตนมูละ เพียงแต่เอา ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ออกจากองค์กรรมของสันนิฏฐานบทในปฏิโลมปุจฉา นอกนั้นคงไว้ตามเดิม

และ กายายตนมูละ ก็เหมือนกันกับ มานายตนมูละ หากแต่ต้องเอา ทุ. ๑ ส. ๑ ทั้ง ๒ พวก ออกจากองค์กรรมของสันนิฏฐานบทในปฏิโลมปุจฉา นอกนั้นคงไว้ตามเดิม

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เย จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺติ เตสํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชติ คณฺธายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปญฺจโวการภูมิ และบุคคลเหล่าใด จะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีรูปะเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด คันธายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ คณฺธายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนมฺลจฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะจักเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะก็จักเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด ในปญฺจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปฺปาทกฺขณสมังคีของปญฺจโวการดิเหตฺกปฏฺิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓, ๗, ๔

ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปฺปาทกฺขณสมังคีของกามาวจรดิเหตฺกปฏฺิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกฺลาป ๓, ๗

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปฺปาทกฺขณสมังคีของรูปาวจรปฏฺิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เวไนยตฺตถมาณภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้น และจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๘ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของปัญจโวการดิเหตุก-
ปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ (เว้นรูปาวจรปัญญาเจตสิก ๑) กัมมชกฺลาป ๓, ๗, ๘

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และ
จะเกิดในกามภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกฺลาป ๓, ๗

สุ. ๑ ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณ-
สมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ
(เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕) และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอรุณาวจรปฏิสนธิ
จิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมูลี

๔. รุบายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส รุบายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รุบายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ
มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รุบายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ
มนายตนนฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ รุบายตนะกำลังเกิด แต่
มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีรูปะเกิดได้เหล่านั้น
กำลังเกิด รุบายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รุบายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อรูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ รุบายตนํ อุปฺปชฺชติ, สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนนฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี
รุบายตนนฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมตกำลังตาย และบุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะจักเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ เหล่านั้นกำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญusstตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้น อกนิฐฐาภูมิ) ที่เรียกว่ากัมมชกลาปสมังคีของจุตติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวก- กลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณ- สมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายตนมูติ แสดงเหมือนกันกับมนายตนมูติ

จบ รูปายตนมูละ

กันธายตนมูละ รสายตนมูละ โผฏฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ธัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ธมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจฺจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ ธมฺมายตนมฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในจุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ มนายนะกำลังเกิด แต่ธัมมายนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากปัจฉิมภวที่มีจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด มนายนะก็กำลังเกิด ธัมมายนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ธมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายนํ อุปฺปชฺชิตี ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ธมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ มนายนํ อุปฺปชฺชตี, สจิตฺตกาณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ธมฺมายนนฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี มนายนนฺจ อุปฺปชฺชตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมายนะจักเกิด แต่มนายนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่มีจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ธัมมายนะก็จักเกิด มนายนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในจุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของติเหตุกปฏิสนธิจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในจุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาป ที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนฺโถม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายนตมฺมูละ

และจบ ปุคฺคลวาระ

จงแสดงโอกาสวาระต่อไป ตามลำดับแห่งมูละทั้ง ๑๐

บุคคลโลกาสวาระ

จักขายตนมฺลละ

๑. จักขายตนมฺลละ โสตายตนมฺลีสยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจฺจชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ โสตายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่โสตายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด โสตายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อจฺจชฺชกานํ กามาวจํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นโสตายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นโสตายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ คิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๘ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

และ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ)^{๒๓} อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

^{๒๓} ข้อความว่า “(เว้นปัจฉิมภวีกะ)” ไม่จำเป็นต้องใส่ เพราะได้กำหนดเงื่อนไขว่า บุคคลเหล่านั้นจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก (อ.ย. หน้า ๑๔๔)

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกยะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมขกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมฺลูละ ฆานายตนมฺลูยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺจิมภวีกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ รูปาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจกฺขุกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจจิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่กำลังเกิดในรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่ฆานายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด ฆานายตนะก็จักเกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตฺตานํ อจกฺขุกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจกฺขุกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะไม่ไข่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรตีกุปฏิสันธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามสุคติภูมิ ๗

ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ อันมิชักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสันธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยัตตภูมิ ๑)

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) อันมิชักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอังกักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันชักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันชักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างชักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลี กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับมานายตนมูลี

๕. จักขายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจวอการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจฺจชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญจ อุปฺปชฺชติ รูปายตฺนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภววิภวบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด รูปายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานิ อจฺจุชฺชานํ กามาจจํ อุปฺปชฺชนฺตานิ อสฺสยสฺสตฺตานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชตี, สจฺจุชฺชานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตนญฺจ อุปฺปชฺชตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังขยัตตภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรูปายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของโสตายตนมูลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ และจะเกิดในอสังขยัตตภูมิอีก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กันธายตนมูลี รสายตนมูลี โภจจัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับขานายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตนํ อุปฺปชฺชตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภิกขุ กานัง ปณฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตณฺํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, อิตเรสํ สจฺกชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺญจ อุปฺปชฺชติ มนายตณฺญจ อุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะ กำลังเกิด แต่มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมี จักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตณฺํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตณฺํ อุปฺปชฺชติติ ?

วิ. ปณฺจโวการา จวนฺตานํ อจฺกชฺชกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายตณฺํ อุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺํ อุปฺปชฺชติ, สจฺกชฺชกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตณฺญจ อุปฺปชฺชิสฺสติ จกฺขายตณฺญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักเกิด แต่ จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้น กำลังเกิด ในภูมินั้นมนายตนะก็จักเกิด จักขายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของโสตายตณฺมูลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และ จะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอังกกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปณฺจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด ในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิด ในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุก- ปฐิสนริจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมฺลละ ฐัมมายตนมฺลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวิกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, อิตเรสํ สจฺจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนมฺลจ อุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตฺนมฺลจ อุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปญจโวการภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนจะกำลังเกิด แต่ฐัมมายตนจะยังไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นจักขายตนก็จะกำลังเกิด ฐัมมายตนก็จะจักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตํ อจฺจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจกฺขกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตฺนมฺลจ อุปฺปชฺชิสฺสติ จกฺขายตฺนมฺลจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นฐัมมายตนจะจักเกิด แต่จักขายตนจะไม่ใช้กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจักขุเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นฐัมมายตนก็จะจักเกิด จักขายตนก็จะกำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ป. ของโศตายตนมฺล.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคิกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังฺกตภูมิ และจะเกิดในอสังฺกตภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังฺกตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมูละ

โสดยตนมูละ แสดงเหมือนกันกับจักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภิกขุ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะกำลังเกิด แต่ชิวหายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นฆานายตนะก็กำลังเกิด ชิวหายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานํ อฆานกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นชิวหายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นชิวหายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภิกขะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรตฺติเหตุปฏิสันธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามสุคติภูมิ ๗

ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจร-
ปฏิสันธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภุมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ
และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะ และคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุก-
ปฏิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภุมิ)

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กายาตณมุติ แสดงเหมือนกันกับชีวหาตณมุติ

๓. ฆานายตณมูละ รุปายตณมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺหติ, ตสฺส ตตฺถ รุปายตณํ อุปฺปชฺหติสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺหติ โน จ
เตสํ ตตฺถ รุปายตณํ อุปฺปชฺหติสฺสตี, อิตเรสํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ
ฆานายตณญฺจ อุปฺปชฺหติ รุปายตณญฺจ อุปฺปชฺหติสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกุศลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภุมิ ในภุมินั้นฆานายตณะกำลังเกิด
แต่รูปายตณะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีมานะเกิดได้
เหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้นฆานายตณะก็กำลังเกิด รูปายตณะก็จักเกิด.

ปฏี.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รุปายตณํ อุปฺปชฺหติสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺหติตี ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานํ อฆานกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ
รูปายตณํ อุปฺปชฺหติสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณํ อุปฺปชฺหติ, สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ
เตสํ ตตฺถ รุปายตณญฺจ อุปฺปชฺหติสฺสตี ฆานายตณญฺจ อุปฺปชฺหติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่มานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้นรูปายตนะก็จักเกิด มานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของชีวหายตนะมูลี.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

สุ. ๑ ทิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนะมูลี รสอายตนะมูลี โผฏฐัพพายตนะมูลี แสดงเหมือนกันกับชีวหายตนะมูลี

๗. มานายตนะมูลี มนายนตนะมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ มานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายนตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภวีกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มานายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายนตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มานายตนะมูลี อุปฺปชฺชติ มนายนตนะมูลี อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นมานายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นมานายตนะก็กำลังเกิด มนายนตนะก็จักเกิด

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายนตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มานายตฺนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ อฆานกานิ กามาวจรํ อุปปชฺชนฺตานิ รูปาวจรานิ
 อรูปาวจรานิ เตสํ ตตฺถ มนายนํ อุปปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปปชฺชติ,
 สฆานกานิ อุปปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ มนายนนฺจ อุปปชฺชิสฺสตี ฆานายตนนฺจ
 อุปปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
 ในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะจักเกิด แต่ฆานายตนะ
 ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีฆานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด
 ในภูมินั้นฆานายตนะก็จักเกิด ฆานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของชีวหายตนมูลี.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกจะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ
 และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคภณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
 กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด
 ในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิด
 ในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกภณสมังคีของอเหตุก-
 ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๕ (เวไนยภูมิ)

ติ. ๑ ผลเสกจะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิ
 ที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๐ อรูปภูมิ ๔ (เวไนยสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺณยัตตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ฆานายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ อุปปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺจิมภิกขุ กามาวจรํ อุปปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ อุปปชฺชติ โน จ
 เตสํ ตตฺถ รัมมายตนํ อุปปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สฆานกานิ อุปปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ
 ฆานายตนนฺจ อุปปชฺชติ รัมมายตนนฺจ อุปปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะกำลังเกิด
 แต่รัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีฆานะเกิดได้
 เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นฆานายตนะก็กำลังเกิด รัมมายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฌมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ ฌานายตนํ อุปฺปชฺชิตี ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตํ อฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ฌมฺมายนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี
โน จ เตสํ ตตฺถ ฌานายตนํ อุปฺปชฺชติ, สฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ
ฌมฺมายนฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี ฌานายตนฺนํ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในภุมินั้น ฌมฺมายนะจักเกิด แต่ฌานายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น,
บุคคลที่มีมานะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้น ฌมฺมายนะก็จักเกิด ฌานายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของชีวหายตนมูลี.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภุมิ และ
จะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภักกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป
ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภุมิ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

ทุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ

ทุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุก-
ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภุมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตน
เกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔
ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภุมิ ๑๑ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ฌานายตนมูละ

ชีวหายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับฌานายตนะ เพียงแต่เอา ทุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็น
สังเสทชะและคัพภเสยยกะอันมานะเกิดไม่ได้ ออกจาก อ. สัน. ใน ปฎิ. ปุ. เท่านั้น

กายายตนมูละ

๑. กายายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี ?

วิ. ปจฺฉิมภวิกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, อิตเรสํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนมฺลฺลจ อุปฺปชฺชติ รุปายตนมฺลฺลจ อุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภุมิ ในภุมินั้นกายายตนะกำลังเกิด แต่รูปายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้นกายายตนะก็กำลังเกิด รูปายตนะก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติตี ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ รุปายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รุปายตนมฺลฺลจ อุปฺปชฺชิสฺสติ กายายตนมฺลฺลจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะจักเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภุมินั้นรูปายตนะก็จักเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ป. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนฺ. ป. ของฆานายตนมฺลฺลส.

ใน ปฏฺิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมขรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ ๑๑

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนฺ.โลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. กายายตนมฺลฺลส คันธายตนมฺลฺลีสยมกะ

อนฺ.ป. ยสฺส ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสติตี ?

วิ. ปจฺฉิมภวิกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ คณฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสติ, อิตเรสํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตนมฺลฺลจ อุปฺปชฺชติ คณฺธายตนมฺลฺลจ อุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกุศลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นกายายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นกายายตนะก็กำลังเกิด คันธายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ยตฺถ คนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ เตสํ ตตฺถ คนฺธายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชตี, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ คนฺธายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี กายายตนญฺจ อุปฺปชฺชตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะจักเกิด แต่กายายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นคันธายตนะก็จักเกิด กายายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของฆานายตนมฺลูละ.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมฺลูติ โผฏฐัพพายตนมฺลูติ แสดงเหมือนกันกับคันธายตนมฺลูติ

๕. กายายตนมฺลูละ มนายตนมฺลูติยมกะ

อนุ.ป. ยสุส ยตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชตี โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ กายายตนญฺจ อุปฺปชฺชตี มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภวีกุศลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นกายายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นกายายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ รูปาวจรานํ อรูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตนํ อุปฺปชฺชตี, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี กายายตนญฺจ อุปฺปชฺชตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักเกิด แต่กายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นมนายตนะก็จักเกิด กายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของมานายตนะมูละ.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๐ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อสัณฺณุตตภูมิ ๑)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๖. กายายตนะมูละ รัมมายตนะมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภิกขุ กามาจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ รัมมายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นกายตนะกำลังเกิด แต่รัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่นอกจากนั้นอันมีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นกายตนะก็กำลังเกิด รัมมายตนะก็จักเกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานํ อากายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ กายายตฺนํ อุปฺปชฺชติ, สกายกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รัมมายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี กายายตฺนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่กายะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรัมมายตนะจักเกิด แต่กายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีกายะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรัมมายตนะก็จักเกิด กายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. และ อ. สัง. เหมือนกันกับ อนุ. ปุ. ของมานายตนะมูละ.

ใน ปฏี. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภูมิ ๑๑ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ กายายตนมูละ

รูปายตนมูละ

๑. รูปายตนมูละ คันธายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสฺส ยตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ คณฺหาตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจจิมภิกขุ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ รูปาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ คณฺหาตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ คณฺหาตณมฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจจิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่กำลังเกิดในรูปภูมิในภูมินั้นรูปายตนะกำลังเกิด แต่คันธายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่กำลังเกิดในกามภูมิที่นอกจากปัจจิมภิกขุเหล่านั้น ในภูมินั้นรูปายตนะก็กำลังเกิด คันธายตนะก็จักเกิด.

ปฏี. ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ คณฺหาตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานํ เตสํ ตตฺถ คณฺหาตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ อุปฺปชฺชติ, กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ คณฺหาตณมฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนมฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ ในภูมินั้นคันธายตนะจักเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิในภูมินั้นคันธายตนะก็จักเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจจิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามสุคติภูมิ ๗

ป. ๔ ผลเสกขะเบื่องค์ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑

สุ. ๑ คิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก กับ รูปภูมิ ๑๖

และ ป. ๔ ผลเสกขะเบื่องค์ ๒ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื่องค์ ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอังกักขณสมังคีของกามาวจรจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายคนมุลิ โภฏฐัพพายคนมุลิ แสดงเหมือนกันกับคันชาคนมุลิ

๔. รุบายตนมุละ มนายตนมุลิยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ รุบายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ อสฺสณฺสตฺตํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รุบายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ, อิตเรสํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รุบายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปญฺจโวการภูมิ และบุคคลที่กำลังเกิดในอัสสณฺสตฺตภูมิ ในภูมินั้นรุบายตนะกำลังเกิด แต่มนายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น ในภูมินั้น บุคคลที่กำลังเกิดในปญฺจโวการภูมิที่นอกจากปัจฉิมภวีกะเหล่านั้น ในภูมินั้นรุบายตนะก็กำลังเกิด มนายตนะก็จักเกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ, ตสฺส ตตฺถ รุบายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตานํ อรูปานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ โน จ เตสํ ตตฺถ รุบายตนํ อุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ รุบายตนญฺจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรุปภูมิ ในภูมินั้นมนายคณจะจักเกิด แต่รูปายคณจะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นมนายคณจะจักเกิด รูปายคณก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

และ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรุปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๔. รูปายคณมูละ รัมมายคณมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสุต ยตถ รูปายคณํ อุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตฺถ รัมมายคณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายคณํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รัมมายคณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ, อิตเรสํ สรฺูปกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายคณญจ อุปฺปชฺชติ รัมมายคณญจ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นรูปายตนะกำลังเกิด แต่ธัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้ที่นอกจากปัจฉิมภวีกะเหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นรูปายตนะก็กำลังเกิด ธัมมายตนะก็จักเกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺต ธมฺมายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ รูปายตณํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานิ อรูปกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตณํ อุปฺปชฺชิสฺสตีโน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตณํ อุปฺปชฺชตี, สรูปกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตนญฺจ อุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนญฺจ อุปฺปชฺชตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่มีรูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้นธัมมายตนะจักเกิด แต่รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีรูปะเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นธัมมายตนะก็จักเกิด รูปายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อน. ป. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ และจะไม่เกิดในอสังขยัตตภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑^{๒๔}

และ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ และจะเกิดในอสังขยัตตภูมิอีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

^{๒๔} องค์กรรมหมวดนี้ได้มีการแสดงในต้นฉบับเดิม แต่ได้เพิ่มเติมองค์กรรมหมวดนี้เข้ามาตาม อ.ย. หน้า ๑๖๐ เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก
ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรูปภูมิ ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สั. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ ฐาปายตนมูละ

คันธายตนมูละ รสายตนมูละ โสภณัฐพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับกายายตนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ ฐัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภิกขุณํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ
ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ สจฺจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตนญจ
อุปฺปชฺชติ ฐมฺมายตนญจ อุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในจุวัการภูมิ ปญฺจวัการภูมิ ในภูมินั้น
มนายตนะกำลังเกิด แต่ฐัมมายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, บุคคลที่มีจิต
เกิดได้ที้นอกจากปัจฉิมภิกขุเหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นมนายตนะก็กำลังเกิด ฐัมมายตนะ
ก็จักเกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานํ อจฺจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตนํ อุปฺปชฺชิสฺสตี
โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตนํ อุปฺปชฺชติ, สจฺจิตฺตกานํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมายตนญจ
อุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญจ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ในภูมินั้นฐัมมายตนะจักเกิด แต่มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น,
บุคคลที่มีจิตเกิดได้เหล่านั้นกำลังเกิด ในภูมินั้นฐัมมายตนะก็จักเกิด มนายตนะก็กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิด
ในจุวัการภูมิ ปญฺจวัการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของดิเหตฺกปฏิสนธิจิต ๑๓
เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓, ๗, ๔ กับ จตุวัการภูมิ ๔ ปญฺจวัการภูมิ ๒๒ (เว้น
อบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในจุโวการภูมิ ปญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมช-
กลาป ๓, ๗, ๔ กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

และ ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในจุโวการภูมิ ปญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของ
ปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปญจโวการภูมิ ๒๕
(เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕).

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และจะเกิด
ในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป
ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขญัตตภูมิ และจะเกิดในอสังขญัตตภูมิอีก ที่เรียกว่า
อุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขญัตตภูมิ ๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายตนมุละ

จบ ปุคคโลกาสวาระ

และจบ ปิจจุปปินนนานาคตวาระอนุโลม

ปิจจุปปินนนานาคตวาระปัจจนิก

ปุคคลวาระ

จักขายตนมุละ

๑. จักขายตนมุละ โสตายตนมุลีสยามกะ

อนุ.ป. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส โสตายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, โสตายตนะก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้น
ใช่ไหม ?

วิ. สฬเพสั จวนฺตานิ อจฺจุชฺชานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสั จกฺขายตนิ นฺุปฺปชฺชติ โน จ เตสั โสตายตนิ นฺุปฺปชฺชิสฺสติ, ปญฺจโวการ ปรีนิพฺพนฺตานิ อรูป ปจฺฉิมภิกานิ เย จ อรูปิ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺติ เตสั จวนฺตานิ เตสั จกฺขายตณฺจ นฺุปฺปชฺชติ โสตายตณฺจ นฺุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักบังเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่โสตายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปจฺฉิมภิกบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด โสตายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน โสตายตนิ นฺุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส จกฺขายตนิ นฺุปฺปชฺชิตฺติ ?

หรือว่า โสตายตนะจักไม่เกิดแก่บุคคลใด, จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิ. ปจฺฉิมภิกานิ ปญฺจโวการิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เย จ อรูปิ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺติ เตสั อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสั โสตายตนิ นฺุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสั จกฺขายตนิ นฺุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการ ปรีนิพฺพนฺตานิ อรูป ปจฺฉิมภิกานิ เย จ อรูปิ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺติ เตสั จวนฺตานิ เตสั โสตายตณฺจ นฺุปฺปชฺชิสฺสติ จกฺขายตณฺจ นฺุปฺปชฺชติ.

เมื่อปจฺฉิมภิกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด โสตายตนะจักไม่เกิด แต่ จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปจฺฉิมภิกบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย โสตายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนฺุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย^{๒๕}

สุ. ๑ ซึ่งกำลังตายในอสัญญัตตภูมิ ติ. ๑ ซึ่งกำลังตายในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของอรุปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

^{๒๕} ในต้นฉบับเดิม องค์ธรรมหมวดนี้มีได้มีการแสดงส่วนที่เป็นธัมมาธิษฐาน ในฉบับนี้จึงได้เพิ่มเติมเข้ามา เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทุ. ๑ ที่เป็นโอบปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอรุณาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกชะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอรุณาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของอรุณาวจรจิต ๔ เจตสิก ๓๐

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของอรุณาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ.ย. หน้า ๑๕๐ แสดงองค์ธรรมสองบทไว้ดังนี้

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกชะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรุณภูมิ

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจิต ๕ (เว้นอรุณาวจรปัญจฌานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรค
เบื้องต่ำ และจะเกิดในอรุภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และ
จะเกิดในอรุภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุก-
ปฏิสนธิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจฌานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมูละ ฆานายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ฆานายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตํ อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ โน จ
เตสํ ฆานายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการํ ปรีนิตฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ ยํ จ
รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิตฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ จวนฺตํ เตสํ จกฺขายตํ
นุปฺปชฺชติ ฆานายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดยกกำลังตาย และบุคคลที่จักบังเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้น
กำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุภูมิ และบุคคล
เหล่านี้จะเกิดในอรุภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย จักขายตนะ
ก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฆานายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ฆานายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส จกฺขายตํ นุปฺปชฺชิตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตํ ยํ จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา
ปรีนิตฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ฆานายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ
จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ ปรีนิตฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ ยํ จ รูปาวจรํ
อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิตฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ จวนฺตํ เตสํ ฆานายตํ
นุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปญฺจโวการภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะจักไม่เกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปญฺจโวการภูมิ ปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย ฆานายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก ที่เรียกว่า ... ฯลฯ ...

สุ. ๑ ดิ. ๑ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของมหัคคตจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัฬเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นกัฬเสยยกะผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ ดิ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปญฺจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปญฺจโวการติเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวิกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของอรุปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐

ดิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ดิ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และ
จะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้น
ภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของติเหตุกัจจิต ๑๒ (เว้นรูปา-
วจรปัญจฌมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ.ย. หน้า ๑๔๑ แสดงองค์ธรรมสองบทไว้ดังนี้

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ
ปัญจโวการติเหตุกัจจิต ๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรุณภูมิ

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน
ที่เรียกว่า ภังคักขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกัจจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน
ที่เรียกว่า ภังคักขณสมังคีของรูปาวจรจติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดใน
อรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกัจจิต ๙ (เว้นรูปา-
วจรปัญจฌมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่ง
อีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปัฏสนธิจิต ๕ เจตสิก
๓๕ กัมมชรูป ๓, ๗, ๔

ติ. ๑ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ และจะเกิดในอรุณภูมิ
แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่า ... ฯลฯ ...

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน
ที่เรียกว่า ... ฯลฯ ...

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรค
เบื้องต้น และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๘ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุก-
ปฏิสนธิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจกมณวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๑, ๓, ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลี กายาตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ มานายตนมูลี

รูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ โสตายตนมูลี

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ มานายตนมูลี

๔. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสุส จกขายตนํ นุปรุขติ, ตสุส มนายตนํ นุปรุขติสสุตติ?

วิ. สพุเพสํ จวนุตานํ อจกขุกันํ อุปุขขนุตานํ เตสํ จกขายตนํ นุปรุขติ โน จ
เตสํ มนายตนํ นุปรุขติสสุตติ, ปญจโวการ ปรินิพพุตานํ อรูป ปจฉิมภิกานํ เตสํ
จกขายตนญจ นุปรุขติ มนายตนญจ นุปรุขติสสุตติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
จักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลัง
ปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ และปัจฉิมภิกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุณภูมิ จักขายตนะ
ก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน มนายตนํ นุปรุขติสสุตติ, ตสุส จกขายตนํ นุปรุขติสสุตติ?

วิ. ปจฉิมภิกานํ ปญจโวการํ อุปุขขนุตานํ เตสํ มนายตนํ นุปรุขติสสุตติ โน จ
เตสํ จกขายตนํ นุปรุขติ, ปญจโวการ ปรินิพพุตานํ อรูป ปจฉิมภิกานํ เตสํ
มนายตนญจ นุปรุขติสสุตติ จกขายตนญจ นุปรุขติ.

เมื่อปัจฉิมภิกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ มนายตนะจักไม่เกิด แต่
จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการ-
ภูมิ และปัจฉิมภิกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุณภูมิ มนายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะ
ก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ
(เว้นอกนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่ากัณฐกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวก-
กลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสัญญสัตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของชีวิตนวก-
กลาปที่เกิดในขณะแรก

ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณ-
สมังคีของอรุณาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคี
ของปัญจโวการดิเหตุกจิตติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกชะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณ-
สมังคีของอรุณาจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรุณภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของอรุณา-
จรจิตติจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกชะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของปัญจโวการดิเหตุกปฏิสนธิจิต ๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๖, ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายนมูลี แสดงเหมือนกันกับ มนายนมูลี

จบ จักขายตนมูละ

โสตายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับ จักขายตนมูละ

ฆานายตนมูละ

๑. ฆานายตนมูละ ชิวหายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพส จวนุตานํ อมานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ฆานายตนํ นุปปชฺชติ โน จ เตสํ ชิวหายตนํ นุปปชฺชิสฺสติ, กามาวจรํ ปรีนิพฺพนุตานํ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ ปจฺฉิมภิกฺขุณํ เย จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสณฺติ เตสํ จวนุตานํ เตสํ ฆานายตนณฺจ นุปปชฺชติ ชิวหายตนณฺจ นุปปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดยกกำลังตาย และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ชิวหายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรีนิพพานในกามภูมิ ปจฺฉิมภิกฺขุณฺจเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ และบุคคลเหล่านี้จะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรีนิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ชิวหายตนํ นุปปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ฆานายตนํ นุปปชฺชติติ ?

วิ. ปจฺฉิมภิกฺขุณํ กามาวจรํ อุปปชฺชนุตานํ เย จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสณฺติ เตสํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ชิวหายตนํ นุปปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ นุปปชฺชติ, กามาวจรํ ปรีนิพฺพนุตานํ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ ปจฺฉิมภิกฺขุณํ เย จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสณฺติ เตสํ จวนุตานํ เตสํ ชิวหายตนณฺจ นุปปชฺชิสฺสติ ฆานายตนณฺจ นุปปชฺชติ.

เมื่อปจฺฉิมภิกฺขุณฺจเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลเหล่านี้จะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรีนิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด ชิวหายตนะจักไม่เกิด แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรีนิพพานในกามภูมิ ปจฺฉิมภิกฺขุณฺจเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ และบุคคลเหล่านี้จะเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรีนิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย ชิวหายตนะก็จักไม่เกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก ที่เรียกว่า ... ฯลฯ ...

สุ. ๑ ตี. ๑ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกฺขณสมํกฺขิของมหัคคตจฺจุตฺติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกฺกณสมํกฺขิของอเหตุกปฏฺิสสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔ ชีวิตนวกฺลาป ที่เกิดในขณะแรก

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ กามาวจรตีเหตุจฺติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๔

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภูมิ อรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ มหัคคตจฺติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะ ปรินิพพาน

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะ เกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของตีเหตุจฺติจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ.ย. หน้า ๑๔๓ แสดงองค์ธรรมสองบทไว้ดังนี้

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของ กามาวจรตีเหตุจฺติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ อรูปภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภูมิ อรูปภูมิ

ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรตีเหตุจฺติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าวัฏจักรกษณสมังคีของกามาวจรติเหตุกจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต่ำ และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่ง อีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะเบื้องต่ำ ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกษณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗

ติ. ๑ ผลเสกษะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่จะได้มรรคเบื้องต่ำ และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกษณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กายายตนมุติ แสดงเหมือนกันกับ จิวหายตนมุติ

๓. ขานายตนมุละ รูปายตนมุติยมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ขานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพส จวนุตานํ อฆานกานํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ ฆานายตนํ นุปปชฺชติ โน จ เตสํ รูปายตนํ นุปปชฺชิสฺสติ, กามาวจร ปรินิพฺพนุตานํ รูปาวจร อรูปาวจร ปจฺฉิมภวิกานํ เย จ อรูปํ อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ จวนุตานํ เตสํ ฆานายตนญจ นุปปชฺชติ รูปายตนญจ นุปปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด ฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ ปจฺฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน รูปายตนํ นุปปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ฆานายตนํ นุปปชฺชติติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวิกานํ กามาวจรํ อุปปชฺชนุตานํ เย จ อรูปํ อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ อุปปชฺชนุตานํ เตสํ รูปายตนํ นุปปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ฆานายตนํ นุปปชฺชติ, กามาวจร ปรินิพฺพนุตานํ รูปาวจร อรูปาวจร ปจฺฉิมภวิกานํ เย จ อรูปํ อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ จวนุตานํ เตสํ รูปายตนญจ นุปปชฺชิสฺสติ ฆานายตนญจ นุปปชฺชติ.

เมื่อปจฺฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะจักไม่เกิด แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ ปจฺฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย รูปายตนะก็จักไม่เกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๑ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก ที่เรียกว่า ... ฯลฯ ...

สุ. ๑ ซึ่งกำลังตายในอัสสณฺณสัจจภูมิ ติ. ๑ ซึ่งกำลังตายในอรูปภูมิ ที่เรียกว่า ภัคฺคกขณสมังคีของอรูปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวีกะ) ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ และจะเกิดในปัญจโวการภุมิ

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรตีเหตุจตุตติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ

ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ และจะเกิดในรูปภุมิ ภุมิใดภุมิหนึ่งอีก (เว้นภุมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภุมิ รูปภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของมหัคคตจตุตติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภุมิ ๗ รูปภุมิ ๕ (เว้นจตุตถกามภุมิ) และจะเกิดในรูปภุมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในรูปภุมิ ภุมิใดภุมิหนึ่งอีก (เว้นภุมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของตีเหตุจตุตติจิต ๑๒ (เว้นรูปาวจรปัญจกามภุมิวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ.ย. หน้า ๑๕๓ แสดงองค์ธรรมสองบทไว้ดังนี้

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรตีเหตุจตุตติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ รูปภุมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภุมิ รูปภุมิ

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภุมิ ๗ และจะเกิดในรูปภุมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรตีเหตุจตุตติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภุมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต่ำ และจะเกิดในรูปภุมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภุมิ) และจะเกิดในรูปภุมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่ง
อีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

อ. สัจ. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกชะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลัง
เกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔
เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่จะได้มรรคเบื้องต้น และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะ
ปรินิพพาน

ผลเสกชะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะ
ปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓
กัมมชกลาป ๓, ๗

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัจ. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสายตนมูลี โสภณูปายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ ชิวหายตนมูลี

๗. ฆาณายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ฆาณายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตํ อฆานกํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ฆาณายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ
เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, กามาวจรํ ปรินิพฺพนฺตํ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ
ปจฺฉิมภวีกํ เตสํ ฆาณายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่ฆาณะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
ฆาณายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้น
กำลังปรินิพพานในกามภูมิ และปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุณภูมิ อรุณภูมิ
ฆาณายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฆาณายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ
ฆาณายตนํ นุปฺปชฺชติ, กามาวจรํ ปรินิพฺพนฺตํ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ ปจฺฉิมภวีกํ
เตสํ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี ฆาณายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภุมิ มนายตนะจักไม่เกิด แต่
ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภุมิ
และปัจฉิมภวिकบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ มนายตนะก็จักไม่เกิด ฆานายตนะ
ก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภุมิ (เว้น
อกนิฏฐาภุมิ) ที่เรียกว่าภักกขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป จีวิตนวก-
กลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพพลเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพพลเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
กามภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ (เว้นปัจฉิมภวิกะ) ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ
ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔
จีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภุมิ ที่เรียกว่าภักกขณสมังคิ
ของกามาวจรติเหตุกจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวิกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่า
อุปาทักขณสมังคิของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าภักกขณสมังคิของ
มหัคคตจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวิกะ ซึ่ง
กำลังเกิดในกามสุคติภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔
เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๓

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายนมูตี แสดงเหมือนกันกับ มนายตนมูตี

จบ ฆานายตนมูละ

ชีวหายตนมฺลละ เหมือนกันกับ ฆานายตนมฺลละ เพียงแต่เอา พุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็น สังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ฯลฯ ออกจากองค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ใน อนฺ. ปุ. และ กายายตนมฺลละ ก็เหมือนกันกับ ฆานายตนมฺลละ แต่ต้องเอา พุ. ๑ ส. ๑ ทั้ง ๒ พวก ออกจากองค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ใน อนฺ. ปุ.

รูปายตนมฺลละ

๑. รูปายตนมฺลละ คັນธายตนมฺลลียมกะ

อนฺ.ปุ. ยสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานิ อรูปกานิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการเ ปรีนิพฺพนฺตานิ อรูปเ ปจฺจิมภวิกานิ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺตี เตสํ จวนฺตานิ เตสํ^{๒๖} รูปายตนญจ นุปฺปชฺชติ คณฺธายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมตกำลังตาย และบุคคลที่รูปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่คันธายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้น กำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปัจจิมภวิกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ และบุคคล เหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย รูปายตนะก็ไม่ใช่ กำลังเกิด คันธายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺ.ปุ. ยสฺส วา ปน คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺจิมภวิกานิ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เย จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺตี เตสํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ คณฺธายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการเ ปรีนิพฺพนฺตานิ อรูปเ ปจฺจิมภวิกานิ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺตี เตสํ จวนฺตานิ เตสํ^{๒๖} คณฺธายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนญจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจจิมภวิกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิด ในอรูปภูมิ อรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด คันธายตนะก็จักไม่เกิด แต่ รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปัจจิมภวิกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรูปภูมิ และบุคคลเหล่าใดจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะ ปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นกำลังตาย คันธายตนะก็จักไม่เกิด รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

^{๒๖} ใน อ.ย. หน้า ๑๔๑ แสดงพระบาลีไว้ว่า “เย จ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพายิสฺสนฺตี เตสํ จวนฺตานิ เตสํ” ฉะนั้นจึงสมควรแก้คำแปล และองค์ธรรมให้สอดคล้องด้วย

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในกามภูมิอีก

สุ. ๑ ซึ่งกำลังตายในอสัญญสัตตภูมิ ตี. ๑ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในกามภูมิ ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกลาป ที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรุปาวจรปฐิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรุปาวจรปฐิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรูปภูมิ ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของอรุปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของติเหตุกจุติจิต ๑๒ (เว้นอรุปาวจรปัญจฌานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ.ย. หน้า ๑๔๑ แสดงองค์ธรรมสองบทไว้ดังนี้

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรูปภูมิ

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่างักกขณสมังคีของอรุปาวจรจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าภังคกษณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกัจจติต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจฌานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกชะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกษณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

ตี. ๑ ผลเสกชะเบื่องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ตี. ๑ ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิอีก แล้วจะปรินิพพาน

ตี. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื่องต่ำ และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกชะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๕ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกษณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

รสายตนมูลี โผฏฐัพพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ กันธายตนมูลี

๔. รูปายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตํ อรูปกํ อูปฺปชฺชนฺตํ เตสํ รูปายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการํ ปรีนิพฺพนฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกํ เตสํ รูปายตนญจ นุปฺปชฺชติ มนายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่รู้ปะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด รูปายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้น

กำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ และปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปภูมิ
รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน มนายนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภิกขุ ปญจโวการํ อูปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ มนายนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ
เตสํ รูปายตนํ นุปฺปชฺชตี, ปญจโวการํ ปรินิพฺพนฺตานํ อรุเป ปัจฉิมภิกขุ เตสํ
มนายนนฺถจ นุปฺปชฺชิสฺสตี รูปายตนนฺถจ นุปฺปชฺชตี.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ มนายนะจักไม่เกิด
แต่รูปายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานใน
ปัญจโวการภูมิ และปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปภูมิ มนายนะก็จักไม่เกิด
รูปายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้น
อกนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวก-
กลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ (เว้นปัจฉิมภิกขุ) ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณ-
สมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิ
ของปัญจโวการดิเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณ-
สมังคิของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคิของ
อรุปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคิของปัญจโวการดิเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก
๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ธัมมายนมูติ แสดงเหมือนกันกับ มนายนมูติ

จบ รูปายตนมูละ

คันธายนมูละ รสายนมูละ โภฏฐัพพายตนมูละ แสดงเหมือนกันกับ
กายายนมูละ

มนายตนมูละ

๑. มนายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพฺเพสํ จวนฺตานิ อจิตฺตกาณิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ มนายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ
เตสํ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปรีนิพฺพนฺตานิ เตสํ มนายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ รัมมายตนญฺจ
นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมตกำลังตาย และบุคคลที่จิตเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิด
มนายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้น
กำลังปรินิพพาน มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส มนายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺจิมภวีกาณิ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ รัมมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ
มนายตนํ นุปฺปชฺชติ, ปรีนิพฺพนฺตานิ เตสํ รัมมายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตนญฺจ
นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจจิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิด รัมมายตนะจักไม่เกิด แต่มนายตนะกำลังเกิด
แก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพาน รัมมายตนะก็จักไม่เกิด มนายตนะ
ก็ไม่ใช่กำลังเกิด

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๓๐ ภูมิ (เว้น
อกนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวก-
กลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขญสัคตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของชีวิตนวก-
กลาปที่เกิดในขณะแรก

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุโวการภูมิ ปญฺจโวการภูมิ ที่เรียกว่า
ภังคกขณสมังคีของติเหตุกจุติจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด
ในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของติเหตุกปฏิสนธิจิต ๑๓
เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓, ๗, ๔

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ มนายตนมูละ

และจบ ปุคคโลวาระ

จงแสดงโอกาสวาระต่อไป ตามลำดับแห่งมูละทั้ง ๑๐

ปุคคโลกาสวาระ

จักขายตนมูละ

๑. จักขายตนมูละ โสตายตนมูลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปญฺจโวการา จวนฺตํ อจฺจุขฺกานํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ
นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการเ ปรีนิพฺพนฺตํ
อสลฺลสฺสตฺตํ อรูปํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ โสตายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่โสตายตนะจักเกิดแก่บุคคล
เหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่
ในอัสสณฺณสํตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด โสตายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี
โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการเ ปรีนิพฺพนฺตํ อสลฺลสฺสตฺตํ
อรูปํ เตสํ ตตฺถ โสตายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นโสตายตนะ
จักไม่เกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลัง

ปริณิพพานในปัญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้น โสตายคนะก็จักไม่เกิด จักขายคนะก็ไม่ไ้กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และ จะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด ในกามภูมิ

ท. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน กามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต่ำ ๖

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปริณิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคี ของปัญจโวการดิเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิด อยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับ ครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญสัตตภูมิ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิด และกำลังตายในอรูปภูมิ กับ อสัญญสัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัน. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

หมายเหตุ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมินั้น ถ้ากำลังเกิดก็เอาแต่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ถ้ากำลังตายก็เอา ติ. ๑ ผลบุคคล ๔

ใน ปฎิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการดิเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิด ในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๒. จักขายตนมูละ ฆานายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อจฺจุขุทํ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, กามาวจเร ปรีนิพฺพนฺตํ รูปาวจรา จวนฺตํ อสฺสณฺสตฺตํ อรูปํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ ฆานายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ฆานายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น ในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ บุคคลที่กำลังตายในรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอัสสณฺสตตภูมิ อรูปภูมิ เหล่านั้น ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ฆานายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏี.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกาํ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ รูปาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, กามาวจเร ปรีนิพฺพนฺตํ รูปาวจรา จวนฺตํ อสฺสณฺสตฺตํ อรูปํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่กำลังเกิดในรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะจักไม่เกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ บุคคลที่กำลังตายในรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอัสสณฺสตตภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต่ำ ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๑ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและกัปปเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ศ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไมเกิด ซึ่งกำลังเกิดใน
 กามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต
 ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคี
 ของกามาวจรตีเหตุกจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามสุคติภูมิ ๗

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก
 ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย
 กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลนุคค ๔ ซึ่งกำลังตายในรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของรูปาวจรจิต
 จิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยัตตภูมิ ๑)

ศ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ ติ. ๑ ผลนุคค ๔ ซึ่งกำลังเกิด
 และกำลังตายในรูปภูมิ กับ อสังขยัตตภูมิ ๑ รูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด
 ในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรตีเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓
 กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามสุคติภูมิ ๗

ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะไม่เกิด
 ในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
 กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของรูปาวจร -
 ปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔ กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังขยัตตภูมิ ๑)

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ชีวหายตนมูลี กายาตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ ฆานายตนมูลี

๕. จักขายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชติสฺสตีติ. ?

วิ. ปญฺจวอการํ จวนฺตํ อจฺจุขํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตํ อสฺสยสฺสจฺจํ
 เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตฺนํ นุปฺปชฺชติ,

ปญจโวการะ ปรินิพพุตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺณจ นุปฺปชฺชติ รูปายตณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปญจโวการภูมิ บุคคลที่จักบังเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสัตตภูมิ ในภูมินั้นจักขายตณะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตณะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตณะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสติ, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตณํ นุปฺปชฺชติติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวิกานิ ปญจโวการํ รูปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ รูปายตณํ นุปฺปชฺชิสฺสติ โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณํ นุปฺปชฺชติ, ปญจโวการะ ปรินิพพุตานิ อรูปานิ เตสํ ตตฺถ รูปายตณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสติ จกฺขายตณฺณจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปญจโวการภูมิ ในภูมินั้นรูปายตณะจักไม่เกิด แต่จักขายตณะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปญจโวการภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรูปภูมิ ในภูมินั้นรูปายตณะก็จักไม่เกิด จักขายตณะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปญจโวการภูมิ และ จะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ท. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักบังเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักบังเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

ส. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญสัตตภูมิ และจะเกิดในอสัญญสัตตภูมิอีก กับ อสัจญสัตตภูมิ ๑

และ อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปญจโวการติเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอังกกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ และจะไม่เกิดในอสังขยัตตภูมิอีก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับ อรูปภูมิ ๔.

อ. สั. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการจิตเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ป. ๔ ผลเสกษะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมขกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สั. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายตนมูลี รสชาติตนมูลี โสภณัฐพายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ ฆานายตนมูลี

๙. จักขายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. ปญจโวการา จวนฺตํ อจฺจุกฺกํ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตํ อรูปํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ, ปญจโวการปรินิพฺพนฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกํ อสขฺยตฺตํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตณฺจ นุปฺปชฺชติ มนายตณฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในปัญจโวการภูมิ บุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้น กำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอรุปภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังขยัตตภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสุส วา ปน ยตถ มนายตนํ นุปรุขชิสฺสติ, ตสุส ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปรุขชิตฺติ ?

วิ. ปจฺจิมภวิกานํ ปญฺจโวการํ อปรุชฺชนุตฺตํ เถสํ ตตฺถ มนายตนํ นุปรุขชิสฺสติ โน จ เถสํ ตตฺถ จกฺขายตนํ นุปรุชฺชติ, ปญฺจโวการํ ปรีณิพฺพนุตฺตํ อรุเป ปจฺจิมภวิกานํ อสณฺณสฺสุตฺตํ เถสํ ตตฺถ มนายตนญจ นุปรุขชิสฺสติ จกฺขายตนญจ นุปรุชฺชติ.

เมื่อปัจจิมภวिकบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นนายตนะจักไม่เกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ปัจจิมภวिकบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังญสัตตภูมิ ในภูมินั้นนายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ สุ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรุปภูมิ ๔

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอนนิภูฐานภูมิ)

ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจจิมภวิกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอรุปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรุปภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของอรุปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรุปภูมิ ๔

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปรภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรุปรภูมิ ๔

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญัตตภูมิ กับ อสังขญัตตภูมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. ส้น. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกษะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๗, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๑๐. จักขายตนมุละ ธัมมายตนมุลียมกะ

อนุ.ปุ. ยสฺส ยตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตํ อจฺจุกานํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ปญฺจโวการํ ปรีนิพฺพนฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ ธมฺมายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่จักขุเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภูมินั้นจักขายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ธัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ และปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปรภูมิ ในภูมินั้นจักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ธัมมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิ.ปุ. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภวีกานํ ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตฺนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ จกฺขายตฺนํ นุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ ปรีนิพฺพนฺตํ อรูปํ ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตฺถ ธมฺมายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี จกฺขายตฺนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้นธัมมายตนะจักไม่เกิด แต่จักขายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ และปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอรุปรภูมิ ในภูมินั้นธัมมายตนะก็จักไม่เกิด จักขายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อน. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภูมิ (วันสุทธาวาสภูมิ ๕)

ทุ. ๑ ที่เป็นโอปปาติกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในอบายภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันจักขุเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างจักขุยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๖

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยัตตภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดในขณะแรก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑ อรูปภูมิ ๔

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการดิเหตุกจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (วันอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของปัญจโวการจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (วันอกนิฏฐาภูมิ)

ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของอรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในอรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของอรูปาวจรจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๐ กับ อรูปภูมิ ๔

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ อรูปภูมิ ๔

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ และจะไม่เกิดในอสังขยัตตภูมิอีก กับ อสังขยัตตภูมิ ๑.^{๒๗}

อ. สัน. ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

^{๒๗} ต้นฉบับเดิมไม่มีองค์ธรรมนี้ แต่ได้เพิ่มเติมเข้ามาตาม อ.ย. หน้า ๑๔๘

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิด
ในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๕
เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓, ๓, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้นอบายภูมิ ๔)

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ อันมีจักขุเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิ
ที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕
กัมมชกลาป ๓, ๓, ๔ กับ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

จบ จักขายตนมุละ

โสตายตนมุละ แสดงเหมือนกันกับ จักขายตนมุละ

ฆานายตนมุละ

๑. ฆานายตนมุละ ชิวหายตนมุลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตานิ อฆานกานิ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ
นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ, กามาวจเร ปรีนิพฺพนฺตานิ
รูปาวจรานิ อรูปาวจรานิ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนมฺลจํ นุปฺปชฺชติ ชิวหายตนมฺลจํ
นุปฺปชฺชิสฺสตีติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ และบุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้น
กำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่ชิวหายตนะจักเกิดแก่บุคคล
เหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่
ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด ชิวหายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภวีกานิ กามาวจรํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี
ติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, กามาวจเร ปรีนิพฺพนฺตานิ รูปาวจรานิ
อรูปาวจรานิ เตสํ ตตฺถ ชิวหายตนมฺลจํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ฆานายตนมฺลจํ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นชิวหายตนะจักไม่เกิด
แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพาน

ในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นชีวหายตนะก็จักไม่เกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช้กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ทุ. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุกปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เวไนยภูมิ)

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรตเหตุกจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามสุคติภูมิ ๗

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ กับ รูปภูมิ ๑๖ อรูปภูมิ ๔.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรตเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามสุคติภูมิ ๗

ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีฆานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. สัง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

กายายตนมูลี แสดงเหมือนกันกับ ชิวหายตนมูลี

๓. ฆานายตนมูละ รูปายตนมูลียมกะ

อนุ.ป. ยสฺส ยตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อฆานกานํ กามาวจโร อูปชฺชนฺตํ รูปาวจรานํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ, กามาวจเร ปรินิพฺพนฺตํ รูปาวจเร ปจฺฉิมภิกฺขุ นอรูปํ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภุมิ บุคคลที่ฆานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รูปายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภุมิ ปจฺฉิมภิกฺขุบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รูปายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏฺิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ, ตสฺส ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปจฺฉิมภิกฺขุ กามาวจโร อูปชฺชนฺตํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, กามาวจเร ปรินิพฺพนฺตํ รูปาวจเร ปจฺฉิมภิกฺขุ นอรูปํ เตสํ ตตฺถ รูปายตนญฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ฆานายตนญฺจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปจฺฉิมภิกฺขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะจักไม่เกิด แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภุมิ ปจฺฉิมภิกฺขุบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภุมิ ในภุมินั้นรูปายตนะก็จักไม่เกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมขรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภุมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทกขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสันธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมขกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภุมิ)

สุ. ๑ ตี. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๑ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคี
ของกามาวจรติเหตุกัจจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามสุคติภูมิ ๗

ป. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก
ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรจัจจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย
กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาทักขณ-
สมังคีของรูปาวจรปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของรูปาวจรจัจ-
จิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสังญญัตตภูมิ ๑)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิ
ที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)

ติ. ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุภูมิ กับ อรุภูมิ ๔.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฎิ. ป. อ. สัน. ได้แก่ ติ. ๑ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลัง
เกิดในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔
เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามสุคติภูมิ ๗

ป. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะไม่เกิด
ในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓
กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภูมิ ๑๑

และ องค์กรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่ องค์กรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

คันธายนมูลี รสาชนมูลี โผฏฐัพพายคนมูลี แสดงเหมือนกันกับ ชิวหายคนมูลี

๗. ฆานายตนมูละ มนายตนมูลียมกะ

อน.ป. ยสุธ ยตุธ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุธ ตตุธ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. กามาวจรา จวนฺตํ อฆานกานํ กามาวจโร อุปฺปชฺชนฺตํ รูปาวจรานํ
อรุปาวจรานํ เตสํ ตตุธ ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตุธ มนายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี,
กามาวจเร ปรินิพฺพนฺตํ รูปาวจเร อรุปาวจเร ปจฺฉิมภวีกานํ อสณฺณสฺสฺตํ เตสํ ตตุธ
ฆานายตนมฺจ นุปฺปชฺชติ มนายตนมฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังตายในกามภูมิ บุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ ในภูมินั้นมานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่มนายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ ปังฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังขญัตตภูมิ ในภูมินั้นมานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด มนายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฎิ.ป. ยสฺส วา ปน ยตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิตฺติ ?

วิ. ปังฉิมภวีกานํ กามาวจรํ อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ ตตฺถ มนายตํ นุปฺปชฺชิตฺติ, กามาวจเร ปรีนิพฺพนฺตานํ รูปาวจเร อรูปาวจเร ปังฉิมภวีกานํ อสขญสฺสตฺตานํ เตสํ ตตฺถ มนายตณฺจ นุปฺปชฺชิสฺสตี มนายตณฺจ นุปฺปชฺชิตฺติ.

เมื่อปังฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะจักไม่เกิด แต่มนายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภูมิ ปังฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภูมิ อรูปภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ในอสังขญัตตภูมิ ในภูมินั้นมนายตนะก็จักไม่เกิด มนายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด.

ใน อนุ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะเบื้องต้น ๒ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันมานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ

ท. ๑ ส. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างมานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิดในกามภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปปาตักขณสมังคีของอเหตุก-ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภูมิเบื้องต้น ๕ (เว้นนิรยภูมิ)

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภูมิ อรูปภูมิ และจะเกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภูมิ ๑๐ อรูปภูมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อสังขญัตตภูมิ ๑)

และ อรหัตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรตเหตุกจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามสุคติภูมิ ๑

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามภูมิ และจะไม่เกิดในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามภูมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าภังคักขณสมังคีของมหัคคตจิตติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ รูปภุมิ ๑๕ อรูปภุมิ ๔ (เว้นอสังญูสัตตภุมิ ๑)

ติ. ๑ ผลเสกษะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในรูปภุมิ อรูปภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิ ที่ตนเกิดอยู่อีก กับ รูปภุมิ ๑๔ อรูปภุมิ ๔ (เว้นอกนิฐาภุมิ ๑ อสังญูสัตตภุมิ ๑)

สุ. ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังญูสัตตภุมิ กับ อสังญูสัตตภุมิ ๑.

อ. ส้ง. ได้แก่อองค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

ใน ปฏิ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่วติ. ๑ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ ที่เป็นปัจฉิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภุมิ ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรติเหตุกปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามสุคติภุมิ ๗

ปุ. ๔ ผลเสกษะเบื้องต้น ๒ อันมีมานะเกิดได้ ซึ่งกำลังเกิดในกามภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคีของกามาวจรปฏิสนธิจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชกลาป ๓, ๗ กับ กามภุมิ ๑๑

และ องค์ธรรมหมวดหลังของอนุโลม.

อ. ส้ง. ได้แก่อองค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น.

๘. ฆานายตนมูละ รัมมายตนมูลียมกะ

อนุ. ปุ. ยสุต ยตุต ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ, ตสุต ตตุต รมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

วิ. สพุเพสํ จวนฺตานิ อฆานกานํ อุปฺปชฺชนฺตานิ เตสํ ตตุต ฆานายตนํ นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตุต รมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, กามาวจรํ ปรีนิพฺพณฺตานิ รูปาวจรํ อรูปาวจรํ ปจฺฉิมภวีกานํ เตสํ ตตุต ฆานายตนญจ นุปฺปชฺชติ รมฺมายตนญจ นุปฺปชฺชิสฺสตี.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตาย และบุคคลที่มานะเกิดไม่ได้เหล่านั้นกำลังเกิดในภุมินั้นฆานายตนะไม่ใช่กำลังเกิด แต่รัมมายตนะจักเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในกามภุมิ และปัจฉิมภวีกบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นฆานายตนะก็ไม่ใช่กำลังเกิด รัมมายตนะก็จักไม่เกิด.

ปฏิ. ปุ. ยสุต วา ปน ยตุต รมฺมายตนํ นุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสุต ตตุต ฆานายตนํ นุปฺปชฺชตีติ ?

วิ. ปัจฉิมภิกขุ กามาวจร อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมาตณฺณํ นุปฺปชฺชิสฺสตี
โน จ เตสํ ตตฺถ ฆานายตณฺณํ นุปฺปชฺชติ, กามาวจร ปรินิพฺพนฺตานํ รูปาวจร อรูปาวจร
ปัจฉิมภิกขุ เตสํ ตตฺถ ฐมฺมาตณฺณจ นุปฺปชฺชิสฺสตี ฆานายตณฺณจ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในกามภุมิ ในภุมินั้นธัมมายนะจักไม่เกิด
แต่ฆานายตนะกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภุมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพาน
ในกามภุมิ และปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในรูปภุมิ อรูปภุมิ ในภุมินั้นธัมมายนะ
ก็จักไม่เกิด ฆานายตนะก็ไม่ใช่ว่ากำลังเกิด.

ใน อนฺ. ปุ. อ. สัน. ได้แก่ ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายใน ๒๖ ภุมิ และจะเกิด
ในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของจุติจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป
ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ ๒๖ ภุมิ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

ทุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นสังเสทชะและคัพภเสยยกะ อันฆานะเกิดไม่ได้ ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ

ทุ. ๑ สฺ. ๑ ที่เป็นคัพภเสยยกะ ผู้จะตายในระหว่างฆานะยังไม่เกิด ซึ่งกำลังเกิด
ในกามภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก ที่เรียกว่าอูปปาตกขณสมังคีของอเหตุก-
ปฏิสนธิจิต ๒ เจตสิก ๑๐ กัมมชกลาป ๓, ๖ กับ กามภุมิเบื้องต่ำ ๕ (เว้นนิรยภุมิ)

สุ. ๑ ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ และจะเกิดในภุมิที่ตนเกิด
อยู่อีก ที่เรียกว่าอูปปาตกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔
ชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก กับ รูปภุมิ ๑๑ อรูปภุมิ ๔ (เว้นสุทธาวาสภุมิ ๕)

และ อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในกามสุคติภุมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคี
ของกามาวจรตเหตุกจุติจิต ๔ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ กามสุคติภุมิ ๗

ปุ. ๔ ผลเสกขะ ๓ ซึ่งกำลังตายในกามภุมิ และจะไม่เกิดในภุมิที่ตนเกิดอยู่อีก
ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของกามาวจรจุติจิต ๑๐ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย
กับ กามภุมิ ๑๑

ติ. ๑ ผลเสกขะ ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่า
อูปปาตกขณสมังคีของมหัคคตปฏิสนธิจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๔

อรหัตตผล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในรูปภุมิ อรูปภุมิ ที่เรียกว่าภังคกขณสมังคีของ
มหัคคตจุติจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ รูปภุมิ ๑๕ อรูปภุมิ ๔ (เว้น
อัสสญุตตตภุมิ ๑)